T.C.
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİ KİTAPLARINDA ATASÖZÜ VE DEYİMLERİN ÖĞRETİM STRATEJİLERİ ÜZERİNE BİR DURUM TESPİTİ

EDA TEKİN
15741030

TEZ DANIŞMANI
Doç. Dr. BAYRAM BAŞ

İSTANBUL
2019

T.C.
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİ KİTAPLARINDA ATASÖZÜ VE DEYİMLERİN ÖĞRETİM STRATEJİLERİ ÜZERİNE BİR DURUM TESPİTİ

EDA TEKİN
15741030

TEZ DANIŞMANI
Doç. Dr. BAYRAM BAŞ

İSTANBUL
2019

T.C.
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİ KİTAPLARINDA ATASÖZÜ VE DEYİMLERİN ÖĞRETİM STRATEJİLERİ ÜZERİNE BİR DURUM TESPİTİ

EDA TEKİN
15741030

Tezin Enstitüye Verildiği Tarih:
Tezin Savunulduğu Tarih: 09/01/2019
Tez Oy Birliği ile Başarılı Bulunmuştur

	Unvan Ad Soyad	İmza
Tez Danışmanı	: Doç. Dr. Bayram BAŞ	
Jüri Üyeleri	: Doç. Dr. Muhammed Eyyüb SALLABAŞ	
	Doç. Dr. Zeynep ÇETİNKAYA EDİZER	

İSTANBUL
OCAK 2019

ÖZ

YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİ KİTAPLARINDA ATASÖZÜ VE DEYİMLERİN ÖĞRETİM STRATEJİLERİ ÜZERİNE BİR DURUM TESPİTİ

Eda Tekin
Ocak, 2019

Bu araştırmada, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan B1 seviyesi ders ve çalışma kitaplarında bulunan atasözü ve deyimlerin öğretim stratejilerini tespit etmek amaçlanmıştır. Nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması ile yürütülen araştırmada, iç içe geçmiş tek durum deseni kullanılmıştır. Araştırma yabancı dil olarak Türkçe öğretimine yönelik hazırlanmış kitaplarda yer alan atasözü ve deyim öğretimi sürecinde birden fazla söz varlığı unsurunu ele aldığı için iç içe geçmiş tek durum deseni özelliği göstermektedir. Araştırmanın inceleme nesneleri, İstanbul Yabancılar İçin Türkçe (B1) ders, çalışma; Yunus Emre Enstitüsü Yedi İklim Türkçe (B1) ders, çalışma ve öğretmen kılavuz kitaplarıdır. Kitaplardaki atasözü ve deyimler tespit edildikten sonra dijital ortama aktarılmıştır ve veri toplama aracı oluşturulmuştur. Atasözü ve deyimlerin öğretim stratejileri içerik analizi kullanılarak belirlenmiştir. İçerik analizi sonucunda oluşan kategoriler doğrultusunda araştırmanın veri toplama aracına son hâli verilmiştir. İçerik analizi sonucu oluşan kategoriler şu şekildedir: Öğretim stratejileri doğrudan ve dolaylı öğretim stratejileri olmak üzere iki ana başlık altında toplanmıştır. Doğrudan ve dolaylı öğretim stratejilerinde anlama becerisine yönelik stratejiler, anlamı çözmeye yönelik stratejiler, anlatma becerisine yönelik stratejiler, görsellere yönelik stratejiler, ölçme değerlendirmeye yönelik stratejiler olmak üzere beş kategori ortaya çıkmıştır. Atasözleri ve deyimler, okuma, dinleme, yazma, konuşma ve dil bilgisi beceri alanlarında ve bunlara yönelik ölçme değerlendirmede kullanılmıştır. Bu kategoriler ve kategorilerin altında yer alan etkinliklerin aktarılış şekilleri çalışmanın atasözü ve deyimlere dair öğretim stratejilerini oluşturmuştur. Araştırma sonucunda doğrudan öğretim stratejilerinin dolaylı öğretim stratejilerine oranla çok daha sınırlı kullanıldığı, kitaplarda tespt edilen atasözü ve deyim öğretim stratejilerinin literatürde ilgili alanla yapılan çalışmalarla uyuşmadığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi, atasözleri, deyimler, öğretim stratejileri

ABSTRACT

A CASE STUDY ON TEACHING STRATEGIES OF THE PROVERBS AND IDIOMS IN TURKISH TEACHING BOOKS AS A FOREIGN LANGUAGE

Eda Tekin
Ocak, 2019

In this study, it is aimed to determine the teaching strategies of proverbs and idioms in B1 level textbooks and workbooks used in teaching Turkish as a foreign language. In this research only case pattern interwoven has been used that has been run by case study which is one of the qualitative research methods. The study shows the characteristic only case pattern interwowen pattern because it discusses more than one vocabulary element during the teaching of proverb and idiomatic instruction in books prepared for teaching Turkish as a foreign language. Examination objects of the research are İstanbul Turkish for Foreigners (B1) textbook, workbook; Institute of Yunus Emre Yedi Iklim Turkish (B1) texbook, workbook and teacher guide book. After proverbs and idioms in the books had been identified, they were transferred to digital media and data collection tool was created. The teaching strategies of proverbs and idioms were determined by using content analysis. As a result of the content analysis, the data collection tool was finalized in accordance with the categories. The categories of content analysis are as follows: Teaching strategies grouped under two main headings as direct and indirect teaching strategies. There are five categories in direct and indirect teaching strategies and these are strategies for understanding, strategies for solving meaning, strategies for narrative skills, strategies for images and strategies for assessment. Proverbs and idioms are used in reading, listening, writing, speaking and grammar skills areas and in the assessment of them. These categories and the ways in which the activities under the categories were transferred form the teaching strategies for the proverb and idioms of the study. As a result of the study, it was seen that direct teaching strategies were used much more limited than indirect teaching strategies, the proverb and idiom of teaching strategies in the books did not correspond with the studies conducted in the related field.

Key Words: Teaching Turkish as a foreign language, proverbs, idioms, teaching strategies

ÖN SÖZ

Yüksek lisans eğitimimde ve uzun bir çalışma sürecinde ortaya konan bu araştırmada bilgi ve tecrübelerini benden esirgemeyen, farklı bakış açıları kazanmamı sağlayan, yol gösteren, manevî desteğini her zaman hissettiren değerli danışman hocam Doç. Dr. Bayram BAŞ'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Hayatım boyunca fedakârlığı, sabrı ve sevgisi ile bana destek olan annem Tülay ARIK'a, özlemle andığım rahmetli babam Hüseyin ARIK'a, manevî desteklerini benden esirgemeyen kardeşlerime teşekkürü bir borç bilirim.

Son olarak her zaman yanımda olan, hiç yorulmayan, sabırlı eşim, hayat arkadaşım Bedrettin TEKİN'e ve annesini bu araştırmanın yoğunluğu ile paylaşmak zorunda kalan kızım İnci Zeynep TEKİN'e sonsuz teşekkür ve sevgilerimle.

İstanbul; Ocak, 2019 Eda Tekin

İÇİNDEKİLER

ÖZ ..... **İİİ**

ABSTRACT ..... **İV**

ÖN SÖZ ..... **V**

İÇİNDEKİLER ..... **Vİ**

TABLOLAR LİSTESİ ..... **İX**

ŞEKİLLER LİSTESİ ..... **Xİ**

KISALTMALAR ..... **Xİİ**

1. GİRİŞ **1**

2. KURAMSAL ÇERÇEVE **3**

2.1. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Söz Varlığı ve Unsurları 3

2.2. Figüratif Dil ve Figüratif Dilin Özellikleri 4

2.2.1. Atasözleri 5

2.2.2. Deyimler 6

2.3. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Atasözü ve Deyimlerin Öğretimi ... 7

2.3.1. Atasözü ve Deyim Öğretimine Yönelik Stratejiler 9

2.3.1.1. Doğrudan Kullanılan Stratejiler 12

2.3.1.2. Dolaylı Olarak Kullanılan Stratejiler 12

2.4. Problem Durumu 13

2.5. Araştırmanın Amacı 14

2.6. Araştırmanın Önemi 14

2.7. İlgili Araştırmalar 15

2.7.1. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar 15

2.7.2. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar 17

3. YÖNTEM 18

3.1. Araştırmanın Deseni 18

3.2. Araştırmanın İnceleme Nesneleri 18

3.3. Veri Toplama Araçları 19

3.4. Verilerin Analizi 21

3.5. İnandırıcılık ve Aktarılabilirlik 22

4. BULGULAR VE YORUMLAR 24

4.1. Atasözü ve Deyim Öğretimine Yönelik Doğrudan Kullanılan Stratejiler 24

4.1.1. Anlama Becerisine Yönelik Stratejiler 24

4.1.1.1. Okuma Metinlerinin İçerisinde Yer Alan Atasözü ve Deyimler 24

4.1.2. Anlamı Çözmeye Yönelik Stratejiler 25

4.1.2.1. Anlamı Açıklama 25

4.1.2.2. Anlamı Eşleştirme 27

4.1.2.3. Sözlük Anlamını Verme 29

4.1.3. Anlatma Becerisine Yönelik Stratejiler 30

4.1.3.1. Cümle Kurma 30

4.1.3.2. Cümle Tamamlama 31

4.1.4. Görsellere Yönelik Stratejiler 32

4.1.4.1. Görsellerden Hareketle Eşleştirme Yapma 32

4.1.5. Ölçme Değerlendirmeye Yönelik Stratejiler 33

4.1.5.1. Çoktan Seçmeli Test 33

4.2. Atasözü ve Deyim Öğretimine Yönelik Dolaylı Kullanılan Stratejiler 34

4.2.1. Anlama Becerisine Yönelik Stratejiler 34

4.2.1.1. Dinleme Metinlerinin İçerisinde Yer Alan Atasözü ve Deyimler 35

4.2.1.2. Okuma Metinlerinin İçerisinde Yer alan Atasözü ve Deyimler 37

4.2.2. Anlamı Çözmeye Yönelik Stratejiler 37

4.2.2.1. Anlamı Eşleştirme 37

4.2.2.2. Sözlük Anlamını Verme 39

4.2.2.3. Şekil Bilgisi Farkındalığı Kazandırma 39

4.2.3. Anlatma Becerisine Yönelik Stratejiler 40

4.2.3.1. Cümle Kurma 40

4.2.3.2. Cümle Tamamlama 40
4.2.3.3. Örnek Olaya Başvurma 41
4.2.3.4. Verilen Kelime ve Deyimlerle Metin Oluşturma 42
4.2.3.5. Yeniden Cümle Kurma 42
4.2.4. Görsellere Yönelik Stratejiler 43
4.2.4.1. Görsellerden Hareketle Boşluk Doldurma 44
4.2.4.2. Görsellerden Hareketle Cümle Kurma 44
4.2.4.3. Görsellerden Hareketle Eşleştirme Yapma 44
4.2.5. Ölçme Değerlendirmeye Yönelik Stratejiler 45
4.2.5.1. Açık Uçlu Sorulara Başvurma 45
4.2.5.2. Anket Doldurma 46
4.2.5.3. Boşluk Doldurma 47
4.2.5.4. Çoktan Seçmeli Test 51
4.2.5.5. Doğru-Yanlış Testi 52
4.2.5.6. Eşleştirme Yapma 53
4.2.5.7. Sıralamaya Başvurma 54
4.2.5.8. Var-Yok Testi 55
4.2.5.9. Yanlışı Düzeltme 56
4.3. Kitapların Sayısal Bilgilerle Karşılaştırılması 56
5. SONUÇLAR VE ÖNERİLER 57
5.1. Doğrudan Öğretim Stratejilerine Yönelik Sonuçlar 57
5.2. Dolaylı Öğretim Stratejilerine Yönelik Sonuçlar 60
5.3. Öneriler 64
6. KAYNAKÇA 66
EKLER 73
Ek 1. Okuma Metinlerinin İçerisinde Yer Alan Atasözü ve Deyimler 73
ÖZ GEÇMİŞ 79

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1: Okuma Metinlerinin İçerisinde Yer Alan Atasözü ve Deyimler 24
Tablo 2: Anlamı Açıklama 25
Tablo 3: Anlamı Eşleştirme 27
Tablo 4:Sözlük Anlamını Verme 29
Tablo 5: Cümle Kurma 30
Tablo 6: Cümle Tamamlama 31
Tablo 7: Görsellerden Hareketle Eşleştirme Yapma 32
Tablo 8: Çoktan Seçmeli Test 34
Tablo 9: Dinleme Metinlerinin İçerisinde Yer alan Atasözü ve Deyimler 35
Tablo 10: Anlamı Eşleştirme 38
Tablo 11: Sözlük Anlamını Verme 39
Tablo 12: Şekil Bilgisi Farkındalığı Kazandırma 39
Tablo 13: Cümle Kurma 40
Tablo 14: Cümle Tamamlama 41
Tablo 15: Örnek Olaya Başvurma 41
Tablo 16: Verilen Kelime ve Deyimlerle Metin Oluşturma 42
Tablo 17: Yeniden Cümle Kurma 43
Tablo 18: Görsellerden Hareketle Boşluk Doldurma 44
Tablo 19: Görsellerden Hareketle Cümle Kurma 44
Tablo 20: Görsellerden Hareketle Eşleştirme Yapma 45
Tablo 21: Açık Uçlu Sorulara Başvurma 45
Tablo 22: Anket Doldurma 46

Tablo 23: Boşluk Doldurma 47
Tablo 24: Çoktan Seçmeli Test 51
Tablo 25: Doğru-Yanlış Testi 52
Tablo 26: Eşleştirme Yapma 53
Tablo 27: Sıralamaya Başvurma 54
Tablo 28: Var-Yok Testi 55
Tablo 29: Yanlışı Düzeltme 56

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1:Atasözü ve Deyimlerin Veri Toplama Aracı 20

Şekil 2: İçerik Analizi Sonucu Oluşan Kategoriler 21

Şekil 3: Yedi İklim Çalışma Kitabı Okuma Metinleri İçerisindeki Deyimler 25

Şekil 4: İstanbul Yabancılar için Türkçe Çalışma Kitabı Anlamı Açıklama-1 26

Şekil 5: İstanbul Yabancılar için Türkçe Ders Kitabı Anlamı Açıklama-2 27

Şekil 6: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı Anlamı Eşleştirme 29

Şekil 7: Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı Sözlük Anlamını Verme 30

Şekil 8: İstanbul Yabancılar için Türkçe Çalışma Kitabı Cümle Kurma 31

Şekil 9: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı Cümle Tamamlama 32

Şekil 10: Yedi İklim Türkçe Çalışma Kitabı Görsellerden Hareketle Eşleştirme Yapma 33

Şekil 11: Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı Çoktan Seçmeli Test 34

KISALTMALAR

akt. **:** aktaran
bs. : basım
çev. : çeviren
ed. : editör
Inc. : incorporated
vb. : ve benzeri
ve diğ. : ve diğerleri

1. GİRİŞ

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde söz varlığı öğretimi, üzerinde hassasiyetle durulması gereken önemli bir konudur. “Yabancı dilde söz varlığının önemi; iletişim kurabilme, dilbilgisi yetkinliğinin gelişimi" (Barcroft, 2004, 201) olarak değerlendirildiğinden insanlar, hem ana dilde hem de yabancı dilde sahip oldukları söz varlığı ile kendilerini daha iyi ifade edebilirler. Yabancı dil öğrenme sürecinde zengin bir söz varlığına sahip olmak öğrencilerin hem anlama hem de anlatma becerilerinin daha iyi bir seviyede olmasını sağlar.

“Söz varlığına, bir dile ait tüm kelimeler, kelime grupları, atasözleri, deyimler, terimler dâhil edilebilir” (Aksan, 2004, 7). Söz varlığına ait bu unsurlardan deyimlerin birden fazla kelimeden oluşması, atasözlerinin ise cümle şeklinde ifade edilmesi sebebiyle, öğrenilmesi ve bu öğrenmenin kalıcı olması diğer unsurlara göre daha zordur. Ayrıca özellikle deyimler, figüratif dilin bir parçası olduğu için çok fazla mecaz anlam içerdiklerinden yabancı dil öğrenenlere anlamada zorluk çıkarabilmektedir. “Figüratif dilin önemli bileşinlerinden biri ironiler iken diğeri de deyimlerdir. Çünkü uzlaşıma göre deyimler, mecaz anlamlıdır. Figüratif ifadelerin anlamları, ifadenin uzlaşım derecesi ile beraber bağlamdan elde edilir” (Levorato, 1993, 102).

“Atasözü ve deyimler bir dilin inceliğini, derinliğini, estetiğini, kültürünü yansıtırlar” (Bulut, 2013). Bu yüzden, atasözü ve deyimlerin öğretiminde daha etkili bir öğretim ortamı düzenlenmesi ve uygulanması dil öğretiminde önemlidir. Ders kitaplarının derslerde sıkça başvurulan kaynaklar olması sebebiyle kültür aktarımında önemli bir yeri vardır. “Yabancı dil olarak Türkçe ders kitapları, kültürel unsurların çeşitliliğini yansıtarak öğrenicilerin kültürlerarası meseleler üzerine olan farkındalığını arttırabilir; aynı zamanda etkili ve verimli iletişim kurmalarını sağlayabilir” (Ökten, Kavanoz, 2014, 849). Bu durumda atasözü ve deyimlere ders kitaplarında seviyelere göre yer verilebilemektedir.

Söz varlığına yönelik çalışmalarda daha çok kelime öğretimine yönelik öğretim stratejileri bulunurken atasözü ve deyim öğretimi üzerine yapılan çalışmalar daha sınırlıdır. Hem yerel hem de yabancı kaynaklarda atasözü ve deyim öğretiminin önemi

üzerine çeşitli değişkenler açısından araştırmalar yapılmıştır. Bunlardan hareketle bu araştırmada yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan kitaplardaki atasözü ve deyimlerin öğretim stratejileri değerlendirilecektir.

2. KURAMSAL ÇERÇEVE

Kuramsal çerçeve bölümünde yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde söz varlığı ve unsurları, figüratif dil ve figüratif dilin özellikleri yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde atasözü ve deyimlerin öğretimi, atasözü ve deyimlerin öğretimine yönelik stratejiler üzerinde durulmuştur.

2.1. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Söz Varlığı ve Unsurları

Söz varlığı kavramı "sözlerin bütünü, söz hazinesi, söz dağarcığı, sözcük hazinesi, kelime hazinesi, kelime kadrosu, vokabüler" (Türkçe Sözlük, 2011, 2158) kavramları ile karşılanıp "birinin bildiği tüm kelimeler, dildeki tüm kelimeler, kelime listesi" (Longman Dictionary, 1998, 744) olarak da değerlendirilmesinin yanında "genişliği ve dildeki kelime üstü birim" (Karadağ, 2013, 8) olarak kabul görmesi ile de açıklanabilmektedir. Söz varlığı, "dil öğrenenler adına kritik bir öneme sahip olmasının" (Zimmerman, 1997, 5) yanında "bireylerin anlatım gücünü geliştirerek onların dünyaya bakış açısının da bir ölçütü" (Baş, 2010, 38) olma özelliği göstererek düşünce, konuşma ve kültür ile bağlantı kurar. Bu açıklamalar, söz varlığının bir dili oluşturan tüm ifadeleri içerdiğini işaret etmektedir. Söz varlığının anlamı sözlüklerde kelime ve kelimeler listesi ölçüsünde yapılsa da "atasözleri, deyimler, kalıp ifadeler, terimler" (Aksan, 2004, 7) de bu listenin içerisine girmektedir.

Söz varlığının en temel unsuru olan kelime,"bir dilin örgüsünü oluşturan"(Aksan, 2009, 15) öneme sahiptir. Kelimeler, biçimsel ve anlamsal özellikleri ile çeşitli görevler/işlevler kazanarak farklı dil alanlarında farklı adlarla anılırlar. Biçim bilgisi açısından görevleri/işlevleri doğrultusunda adlandıkları gibi (isim, sıfat, zarf, zamir, fiil vb.), cümle bilgisi açısından söz öbeği oluşturma durumlarıyla farklı yapıların oluşumunu (özne, tümleç, yüklem) da sağlarlar. Bunun yanında temel, mecaz, terim vb. anlam özellikleri ile farklı kategoriler oluşturabilir, hatta bu özelliklerini farklı biçim ve içeriklerle bir araya getirerek söze ait farklı unsurların (deyim, atasözü, ikileme, kalıp söz, kalıplaşmış ifade, terim, yabancı sözcükler) oluşumuna da kaynaklık teşkil ederler. Kelimelerle oluşturulan ve farklı anlam özellikleri taşıyan

yapıların bağdaştırıcı yönleri önce deyim ve sonrasında atasözü adı verilen söz varlığı unsurlarını da meydana getirir. "Yeryüzündeki hiçbir dilin tek tek sözcüklerle konuşulmadığı bir gerçektir. Belli bir kavramı anlatmak üzere her dilde birden fazla sözcük bir araya getirilerek çeşitli tamlamalar, deyimler oluşturulmaktadır" (Aksan, 2009, 83).

Atasözü ve deyimler, bireyin sözlü ya da yazılı yolla kendini daha etkili anlatma isteğinin bir çıktısı olarak "figüratif dil yapısı" biçiminde değerlendirilir.

2.2. Figüratif Dil ve Figüratif Dilin Özellikleri

Figüratif sözcüğü, İngilizce "figurative" kaynaklı olup "kelimeleri sıradan anlamlarından farklı bir anlama getirmek" (Longman, 1998, 244), "özel bir etki amacıyla yaratıcı olmak" (https://dictionary.cambridge.org/tr/) için kullanılan Türkçede "betili" (Türkçe Sözlük, 2011, 873) kavramı ile karşılanan bir terimdir. Figüratif dil kullanımı, "temel işlevi söze güzellik ve canlılık kazandırmak" (Çalışkan, 2013, 96), "edebî ve estetik kaygı taşımak" (Karataş, 2004, 160) yoluyla dilde "özel bir etki yaratmak için içerisinde imgeler barındıran mecazî bir anlatım çeşidi" (Harris , Hodges, 1995, 84'ten akt. Palmer, Brooks, 2004, 370), "kelimelerin gerçek anlamının dışında bir kalıba giremeyecek olan yapıların kullanılması" (Pramling, 2006, 54) olarak değerlendirilebilir.

Figüratif dilin içerisinde yer alan unsurlara "metaforlar, benzetmeler, kişileştirme, mübalağa, kinaye, atasözü ve deyimler" (Palmer, Brooks, 2004, 371) vb. örnek olarak gösterilebilir. Figüratif dil, "gerçek anlamda kullanılmayan bazen mecaz bazen de göreceli olarak metafor yerine de kullanılabilen" (Pramling, 2006, 54; Adkins, 1968, 149) bir dildir. "Metafor, çoğu insan için retorik gösteriş hilesidir, olağandışı dille ilgilidir. Genellikle yalnızca dilin karakteristiği, kelimeler sorunu olarak görülür ama metafor düşünce ve eylemde de yaygındır" (Lakoff, Johnson, 2005, 25, çev. Demir). Atasözü ve deyimler de kimi zaman düşünce ve eylemlere yönelik ortaya çıktığı için önemli metaforlardandır.

Figüratif dil, söylenmek istenen duygu ve düşüncelerin etkili bir şekilde aktarılmasını sağlar. "Sözlü ve yazılı iletişimde karşılaşılan zihin karışıklığı, yanlış yorumlama, algılama eksikliği durumlarını meydana getirebilen figüratif dilin kullanım amacı sorgulansa da dilde hakkını veren bir özelliğe sahip olduğu düşünülür" (Colston, 2015, 3). Figüratif dilin özellikle yabancı dil öğrenenler açısından zor anlaşılmasının sebebi,

“kastedilmek istenen anlamın kullanılan kelime veya cümlelerin gerçek anlamlarıyla örtüşmemesi” (Glucksberg, 2001, V) ile açıklanabilir.

“Figüratif dil tartışılan bir konuyu özetleme ya da bir şekilde o konu hakkında bir sonuca varmayı sağlar” (Drew, Holt, 1998, 502).

Atasözü ve deyimler, figüratif dil yapısında olup mecaz anlamlar içerdikleri ve birden fazla kelimeden ve hatta atasözlerinin cümlelerden oluşmaları sebebi ile anlaşılmaları ve akılda kalmaları biraz daha zordur. “Bu tür figüratif dile ait yapıları anlamak ve öğrenmek zordur; çünkü bunlar kelimesi kelimesine ifade ettikleri durum anlamına gelmezler. Bir deyim gerçek anlama sahip olabilir ama aslında mecazî anlamı vardır ve deyimden bu anlaşılmalıdır “(Cooper, 1998, 255). “Her deyim hoş bir buluştur. Bir küçük söz dağarcığına koca bir âlem sığdırılmıştır. En uçucu kavramlar, en ince hayaller, en güzel benzetmeler, çeşit çeşit mecazlar ve söz ustalıkları mini mini bir deyimin yapı harçları arasında parlar” (Aksoy, 1981, 47).

Her dilin kendine ait bir düşünce sistemi vardır ve bu düşünce o dilin söz varlığına yansır ve onların oluşmasında etkendir. Bu durum özellikle atasözü ve deyimlerde belirgindir çünkü atasözü ve özellikle deyimler çoğu kelime gibi birebir çeviri ile aktarılamazlar. “Deyimlerin çevirisi bazen atasözlerinden daha güç olur. Bunlar da toplumlara özgüdür, yan anlamları o toplumun dilini konuşanlarca bilinir. Bir deyimin karşılığı öteki dilde deyim olarak bulunabilir ya da bulunmayabilir. Bunları çevirirken de içeriği sabit tutmak gerekir, anlatım farklı olabilir, bazen özellikle de farklı olmak zorundadır” (Akerson, 1991, 82). Bu durumda atasözü ve deyimlerin öğretiminin öğretilen ve öğrenilen dilde açıklanması önemlidir. Başka dillere çeviriden ziyade Türkçedeki atasözü ve deyimlerin bağlama, görsellere, örneklere, açıklamalara başvurularak çeşitli yollarla öğrencilere aktarılması uygun olabilir.

2.2.1. Atasözleri

Atasözü çeşitli sözlüklerde , “uzun deneme ve gözlemlere dayanılarak söylenmiş ve halka mal olmuş, öğüt verici nitelikte, söz, deme, mesel, sav, darbımesel” (Türkçe Sözlük, 2011, 180), “yaşam hakkında öğütler içiren kısa kalıp ifade” (Longman Dictionary, 1998, 530), “birçok insan tarafından bilinen genellikle yaşanmış durumları vurgulayan ve öğüt veren kısa cümleler” (https://dictionary.cambridge.org/tr/), “yaşam hakkında öğütler veren, insanların genellikle alıntı yaparak kullandıkları kısa ifadeler”

(Collins Cobuild Dictionary, 1994, 815) olarak tanımlanmaktadır. “İnsanların değişik durumlar ve olaylar karşısındaki davranışlarında, yaşam boyunca kazanılmış deneyimlerinde, duygu, düşünce ve yaşantılarını dile getiren söylenişlerindeki şiirli anlatımla, etkileyici” (Aksan, 2005, 146-147), “bir ulusun değer yargılarını anlatan, yüzyıllar boyunca edinilen yaşam deneyimlerinden ilham alınarak söylenmiş ve o ulusun düşünce, eleştiri, gözlem ve yargılarını anlatan”(Çotuksöken, 1994, 7), “atalarımızdan miras kalıp kesin olarak kim tarafından söylendiği belli olmayan anonim, yaşanılan tecrübelerden hareketle doğmuş, öğüt, ders ve fikir veren hüküm şeklinde (cümle niteliğinde) özlü sözlerdir” (Karataş, 2004, 56; Yıldırım, 2010, 5). Atasözleri “toplumun yaşam deneyimlerini yansıtmakla kalmayıp hayat içinde insana aktif olma imkânı sağlayan” (Westermarck, 1930:40’tan akt. Penfield, Duru, 1988, 119), “insanların deneyimlerini, gözlemlerini özetleyen, kişisel ve sosyal ilişkilerin yorumlanmasına olanak tanıyarak etkili bir iletişim oluşturan kalıplaşmış strateji” (Mieder, 2008, 9) olarak görülürler. “Her atasözü, toplumsal yaşantı içindeki bireyin uyması beklenilen bir genel kural niteliğindedir. Bu nedenle de atasözleri, milletlerin karakterlerini, hayat karşısında tavır ve zihniyetlerini ifade ederek” (Çobanoğlu, 2013, V), “bir toplumun ortak aklının ürünleri olan, deneyim/tecrübe, gözlemlere dayanan, öğüt niteliği taşıyan, yargı bildiren, anonim” (Güzel, Karadağ, 2013, 274), “eski kuşakların denemelerinden kalma yol gösterici, akıl verici yargı ve öğüt veren” (Hatiboğlu, 1982, 17) veya “atalarımızın uzun denemelere dayanan yargılarını genel kural, bilgece düşünce ya da öğüt olarak düsturlaştıran ve kalıplaşmış biçimleri bulunan kamuca benimsenmiş özsözlerdir” (Aksoy, 1981, 37).

2.2.2. Deyimler

Deyimler, “anlatıma akıcılık, çekicilik katan, çoğunun gerçek anlamından ayrı bir anlamı bulunan kalıplaşmış sözcük topluluğu” (Yurtbaşı, 1996, önsöz), “belli bir kavramı, belli bir duygu ya da durumu dile getirmek için birden çok sözcüğün bir arada kullanılmasıyla oluşan söz” (Aksan, 2009, 35), “anlatım gücünü arttırmak için, gerçek anlamı dışına kayan birden çok sözcük” (Hatiboğlu, 1982, 38), “yeni bir anlamı karşılamak için kelimelerin sözlük anlamı dışına çıkarak oluşturdukları ve birbiriyle bütünleşip kaynaştıkları anlam birimleri” (Karadağ, 2013, 25), “kalıplaşmış özellikler gösteren dilbilimin bağdaştırma başlığı altında gösterilen toplumun ortak kabulleriyle oluşmuş söz varlığı unsurlarından biri” (Baş 2013, 24), “gerçek anlamı dışında

kullanılarak yeni bir anlam kazanan ve bir düşünceyi dile getiren iki veya daha fazla kelimeden meydana gelen kalıplaşmış sözler" (Yıldırım, 2010, 6) olarak değerlendirilmektedir. "Deyimler, metaforlar, atasözleri, dolaylı aktarımlar gibi geniş figüratif dil ailesinin bir parçası" (Cacciari, Tabossi, 2014, 11) olup "kültür unsurlarının bağlayıcı çekirdeğini meydana getiren dilin ana bileşenlerden olmaları yanında, benzetme yoluyla oluşmaları ve mecazî özellik taşımaları sebebiyle, dil ve düşünce bağlamında etkileşim yaratan, anlatım yollarında kullanılma ihtiyacı ön plana çıkararak" (Baş, 2013, 24-25) "bazen gerçek anlamlarında kullanılabilirken bazen de gerçek anlamının dışında özel bir durumda o bağlama göre kullanılabilen" (Cain, Oakhill , Lemnon, 2005, 66) söz unsurlarıdır. "Deyimler bir dile özgü ifade ya da kalıplardır. Dilin büyük bir kısmını oluşturdukları için o dili anlamada üs görevindedirler. Çok nadiren kelime kelime tercüme edilebilirler. Deyimler, onları oluşturan kelimelerin alışılagelmiş anlamlarından farklılık" (Adkins,1968, 149) göstererek "sahip oldukları kelimelerden ziyade daha farklı bir anlama gelen kelime gruplarıdır. Birçok deyim, deneyimler, inanışlar ve bir kültürün sahip olduğu farklı durumlardan ortaya çıkarak" (Malkoç, Smolinsik,2010, 5) "bir dilin gerçekleri dile getirmedeki anlayış ve anlatış biçimini" (Aksan, 2005, 91) ortaya koyar. Deyimler, "mantıksal prensiplere göre tasarlanmış yapay dillerden – matematiksel hesaplar, bilgisayar program dilleri, genel mantık sistemleri- doğal dilleri ayırmanın yollarından biri olarak değerlendirilen gizemli bir belirsizlik" (Johnson-Laird, 2014, X) biçiminde düşünülebilir.

2.3. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Atasözü ve Deyimlerin Öğretimi

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi tarihine bakıldığında bilinen ilk eser Kâşgarlı Mahmut'un Divanü Lûgat-it-Türk'üdür. Kâşgarlı (2006, 5) "eserini hikmet, seci, atalar sözü vb. unsurlarla tertip ettiğini" belirtir. "Kâşgarlı Mahmut atasözlerinden de örnekler alarak dil ve kültür tarihimiz hakkında hem Türkleri hem Arapları bilgilendirmiştir" (Karakuş, 2006, 16). Günümüzde Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi devlet üniversiteleri, özel üniversiteler ve özel kurumlara bağlı Türkçe öğretim merkezleri aracılığıyla sağlanmaktadır. Bu merkezlerde kullanılan temel kaynak ders kitaplarıdır. "Dil öğretiminde materyal desteği en açık bir şekilde ders kitaplarından gelmektedir. Öğretmenler daha iyi bir ders kitabı seçimi için idealist düşüncelere sahip olabilirler ama en önemlisi sahip olunan kitabı en iyi şekilde

değerlendirmektir" (Brown,2001, 136-137). "Ders kitapları, öğretim programlarında yer alan konulara ilişkin bilgiyi planlı, düzenli ve aşamalı bir şekilde içerdiği için, geliştirilen diğer modern ders araç-gereçlerine rağmen öğretmen ve öğrencilerin temel başvuru kaynağı, vazgeçilemeyen ders aracı olma özelliğini korumuştur" (Kolaç, 2003, 106). Eğitim öğretimde gelişimi sağlamak için ders kitaplarının sunduğu içerikler ve bu içeriklerin sunuluş biçimleri öğretimde incelenmesi gereken bir durumdur. "Yabancı dil olarak Türkçe öğretimine yönelik kitapların birçoğu alıştırma yönünden henüz yeterli değildir. Yabancı dil olarak Türkçenin verimli bir biçimde yürütülebilmesi, çok yönlü bir olgudur. Dil öğretiminde, ders kitapları önemli öğelerdendir ve bunların çözümlenmesi de ileriye yönelik önlemlerin alınmasında dayanılacak temeli oluşturur" (Zengin, 1995, 2).

Dil öğretimi başlangıçta söz varlığının, dil bilgisi kurallarının öğretilmesi gibi algılansa da aslında bir kültür aktarımıdır. Kültür aktarımında hem ders kitaplarının hem de kitaplarda bulunan atasözü ve deyimlerin rolü büyüktür. "Gerek kültürü oluşturma sürecinde gerekse kendisinden sonra gelen kuşaklara bu kültürün aktarılmasında en önemli rol iletişimindir. İletişim ve kültürün yakın ilişkisi yabancı dil öğretiminde de önemle üzerinde durulması gereken bir konudur. Özellikle günümüzde kültür aktarımının en önemli araçlarından olan yabancı dil ders kitapları aracılığıyla öğrencilerde kültürlerarası farkındalık oluşturularak iletişim becerilerinin gelişmesi öngörülmektedir" (İşcan, Yassıtaş, 2018, 49). "Yabancı dil ders kitaplarında kullanılan metinlerin en önemli amaçlarından biri öğrencileri öğrendiği dilin kültür evrenine sokmak ve kültürlerarası bildirişimi sağlamak olmalıdır" (Kalfa, 2013, 97). "Atasözü ve deyimler kültürel aktarımın gizli formülleridir. Bunlar yalnızca belirli biçimsel özelliklere sahip olan kelime grupları veya cümleler değil aynı zamanda görünenin altında farklı anlamlar barındıran aynı kültüre sahip insanların onlara yükledikleri anlamsal kodlarla yaşatılan ve aktarılan sözlü kültür ürünleridir" (Kalfa, 2013, 173-174). "Öğrenciler bir dili öğrenmenin altında aslında kültürün yattığından ziyade bu işin ezber ve çeviri işi olduğunu düşünürler" (Ciccarelli, 1996: 563) ama "bir dili öğrenmek, o dile ait kültürün düşünme biçimini öğrenmek" (Titiz, 1998, 306). ve "tarihsel ve kültürel özelliklerle bağlı farklı dünyanın işaretlerinin ve gerçeklerinin içerisine girmektir" (Ciccarelli, 1996, 573). Bu yüzden her dil öğretiminde olduğu gibi yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde de kültürü öğrenmek açısından atasözü ve deyimlerin öğretimi önemli bir konudur. "Öğrencileri yabancı dil öğrenim sürecinde

atasözleri ile karşılaştırmak, onlara o dilin kültürüne bütüncül bir şekilde bakma ve anlam inşa etme olanağı sağlar" (Brosh, 2013).

2.3.1. Atasözü ve Deyim Öğretimine Yönelik Stratejiler

Strateji kavramı, "savaş, politika, iş, endüstri, spor gibi durumlarda başarıyı sağlamak için yapılan detaylı plan yapma becerisi" (https://dictionary.cambridge.org/tr/), "bir şeyi gerçekleştirmek ya da başarılı olmak için kullanılan planlar bütünü" (Longman, 1998, 662), "bir probleme ya da göreve yaklaşmada belirli metotlar, başarmak için işlem modları, kesin bilgi üzerinde işlem yapabilmek ve kontrol etmek için düzenlenmiş tasarılar içeren planlar" (Brown, 1994, 104) olarak değerlendirilmektedir.

"Öğrenme stratejisi, öğrenciler tarafından kendi öğrenme sistemlerini elde edebilmeleri için atılan adımlar" (Oxford, 1990, 1), "öğrencilerin bir öğrenme amacını başarmak için gerçekleştirdikleri bilinçli düşünceler ve eylemlerdir" (Chamot, 2004, 14). "Öğrenme stratejileri, hatırlama, öğrenme ve bilgiyi kullanmak için kullanılan stratejilerdir. Bu durumda sorumluluk (anlama, metin yazma, problem çözme vb.) öğrenciye aittir. Öğrenciler karşılaştıkları yeni bilgi ile eski bildiklerini karşılaştırır, gözden geçirir, durumu organize eder ve eski bilgiyi yeni bir şekilde inşa ederek konu hakkında her şeyi yorumlayabilirler" (Roser, 1995'ten akt. Franzoni ve deiğ. 2008, 779). " Stratejiler özellikle yabancı dil öğreniminde çok önemlidir, çünkü iletişim yeterliğini geliştirmede aktif rol oynarlar" (Oxford, 1990, 1). "Strateji benimseyen öğrenciler, kendi düşünceleri ve öğrenme yaklaşımları hakkında üst bilişe sahip olup bir görevin ne gibi durumlar içerdiği hakkında iyi bir anlama kapasitesine, görevin gerektirdikleri ve kendi öğrenme durumlarını en iyi karşılayacak stratejiyi yönetme yetenekleri vardır" (Chamot, 2004, 14).

Öğretim stratejisi ise, eğitim ortamlarında ders verenlerin, ders kitaplarının, hazırlanan materyallerin öğretim hedeflerine ulaşılmasını sağlayan doğrudan veya dolaylı olarak sahip olduğu özelliklerin ve bunların aktarılma şeklinin tümüdür. Söz konusu öğretim stratejisi ise akla ilk gelen öğretmenler olmaktadır. "Öğretim stratejilerinde öğretmenler, lider ve karar verici konumdadırlar" (Orclich ve diğ., 1998). Öğretmenlerin daha iyi bir öğretim gerçekleştirebilmek için kullanabilecekleri çeşitli stratejiler araştırmalarla ortaya konularak eğitim öğretim alanına sunulmuştur. Öğretim stratejilerinde öğretimi yapan öğretmenler olduğu için daha çok öğretmenlere

yönelik çalışmalar vardır. Bu çalışmalarda öğretmenlerin neler yapması gerektiğine dair öneriler bulunmaktadır. Çalışmalardan bazıları aşağıda sıralanmıştır:

- Stratejik Öğretmen (Dersler için Doğru Strateji Seçimi) "The Strategic Teacher (Selecting the Right Research-Based Strategy for Every Lesson)", (Silver, Strong, Perini, 2007).
- Öğretmek ve Öğrenmek: Herkes için kaliteyi yakalamak "Teaching and Learning: Achieving quality for all", (Unesco, 2014).
- Öğretme Mesleği "The Profession of Teaching" (Woodley, Woodley, 1917).
- Öğretim Stratejileri (Daha İyi Eğitim için Bir Rehber) "Teaching Strategies (A guide to Better Instruction)" (Orlich, ve diğerleri, 1998).
- Etkili Öğretim (Öğretimi Geliştirmek için Pratik Bir Rehber) Effective Teaching (a practical guide to improving your teaching) (Perrott, 1982).
- "Kaliteli Eğitimde Öğretmen" (Glasser, çev.Kaplan, 2000)
- Becerikli Öğretmen: Sınıfta teknik, güven ve cevap verme "The skillful teacher : on technique, trust, and responsiveness in the classroom" (Brookfield, 2015). vb.

Eğitim ortamlarında öğretmenlerin en sık başvurduğu temel kaynak ders kitapları olup ders kitaplarına yönelik çalışmalar da mevcuttur. Yabancı dil öğretiminde ders kitapları özellikle söz varlığı unsurları açısından veya başka çeşitli yönlerden incelenmektedir. Söz varlığı unsurlarından daha çok kelimeler üzerine öğretim ve öğrenme stratejileri açısından araştırmalar yapılmıştır. Atasözü ve deyimler de söz varlığı unsurlarından olup bir dilin kültürünü yansıtmaları, etkili iletişim sağlamaları vb. özelliklerinden dolayı ders kitaplarında atasözü ve deyimler bulunur. Atasözü ve deyimlerin yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde etkililiğini ve kalıcılığını sağlamak için çeşitli öğretim stratejilerine başvurmak gerekebilir. Atasözleri ve deyimler bir dilde söylenmek istenen düşünceyi daha etkili bir şekilde aktarmayı sağlayan çoğu zaman soyut ve mecaz olan temel söz varlığı unsurlarından oldukları için yabancı dilde öğretimleri diğer unsurlara göre daha farklı olabilmektedir. Atasözleri cümle şeklinde düşünce ve duyguları ifade edip "bir toplumun yaşam felsefesini, dünya görüşünü anlatan kesin yargı niteliğindeki sözler" (Çotuksöken, 1994, 7) oldukları için ve deyimler de en az iki kelimeden oluştuğu için akılda kalmaları kelimelere göre daha zor olabilir. "Deyimlerin karmaşık bir yapıda olması ikinci dil öğrenenleri zor durumda

bırakır. Ancak bu karmaşıklık deyimleri öğrenmek için ilginç de gelme durumunu sağlayabilir“ (Malkoç, Smolinsik, 2010, 5).

Atasözü ve deyim öğretimine yönelik stratejiler literatürde söz varlığı öğretimi stratejileri üzerine taranmıştır. Çünkü yabancı literatürde “vocabulary” kavramı tüm söz varlığı unsurlarını içermektedir Atasözü ve deyimler için ayrıca bir stratejiler grubu yoktur. Ama atasözü ve deyimlere yönelik olarak farklı uygulamalar söz konusudur. Şarkılarla, filmlerle, karikatürlerle, dizilerle, videolarla, oyunlarla atasözü ve deyimlerin öğretimi vb. “Her dil kursunun en önemli bileşeninin söz varlığı olduğu birçok öğretmenin deneyiminden ortaya çıkmıştır. Bir öğrenci dil bilgisini ne kadar iyi bilirse bilsin, ikinci dilde sesleri çıkarması ne kadar başarılı olursa olsun kelimelerin anlamlarını açıklayamadıkça ikinci dilde iletişim anlamlı bir şekilde gerçekleşemez” (McCarthy,1990, VIII).

“Söz varlığının öğretimi üzerine son zamanlardaki deneyimler, eski metotlarla benzer değildir. Önceden söz varlığı unsurları tanım yapılıp ezberlenmesi gereken uzun ve sıkıcı bir liste olarak görülürken artık bağlama göre düşünülen anlamsal formlar olarak değerlendirilmektedir. Söz varlığı öğretiminde: söz varlığı öğretimine özel bir ders saati tahsis etmek, öğrencilerin sözcükleri bağlam içerisinde öğrenmelerine yardımcı olmak, iki dilli sözlük kullanımı azaltmak, öğrencileri kelimelerin anlamlarını belirlemek için strateji geliştirmelerine teşvik etmek, plansız bir söz varlığı öğretimi ile ilgilenmek gibi bazı önerilerden faydalanılabilir” (Brown, 2001, 377). “Altı adımda söz varlığı öğretim aşamaları: açıkla, yeniden söylet, göster, tartış, geliştir ve göster, oyunlar uygula” (Marzano, 2004, 28).

Bunlar daha çok öğretmenlerin uygulayabileceği söz varlığı öğretim stratejileridir. Ancak bir de kitapların gösterdiği öğretim stratejileri bulunmaktadır. Ders kitaplarının söz varlığına yönelik doğrudan veya dolaylı olarak içerdiği öğretim stratejileri vardır. Doğrudan öğretimde atasözü ve deyimler amaçlı olarak doğrudan bir strateji ile ders kitabında öğrencilere sunulur. “Birçok yabancı dil ders kitabı, sınıf etkinliklerinin içerisine stratejiler (doğrudan ya da dolaylı olarak) yerleştirmeye başladı. Stratejiler dolaylı olarak ders kitabında bulunup öğretmen ya da kitabın kendisi tarafından açıklanamadığı, modellenemediği ya da pekiştirilemediği zaman strateji eğitimi gerçek anlamda meydana gelmez ve öğrenciler üzerinde hangi stratejileri kullandıklarına dair bir farkındalık da olmaz. Doğrudan strateji içeren ders kitaplarının bazı avantajları vardır. Bunlardan en belirgin olanı öğrencilerin kitapta zaten var olan stratejiler

sayesinde ders programının dışında bir eğitime ihtiyaç duymamalarıdır. Ayrıca bu ders kitapları, görevler ve becerilerde strateji kullanımını pekiştirir ve böylece öğrencilerin de kendi kendilerine stratejileri uygulayıp sürdürmelerini teşvik eder" (Cohen, 1998, 80). Dolaylı öğretimde ise öğrenciler çeşitli metinlerle atasözü ve deyimlerle karşılaşmaktadır fakat bunlar farkında olmadan ya da rastlantısal olarak öğrenilebilir. "Araştırmacılar söz varlığı öğreniminin daha çok yoğun okumalar, bilinmeyen unsurun anlamını tahmin etme ile gerçekleştiği konusunda hemfikirler. Bu duruma tesadüfî öğrenme denir. Bunun hem avantajları hem de dezavantajları vardır. Avantajlarından bazıları bağlama göre anlam bulma, hem okumayı hem de kelime öğrenimini sağlama, okuma ve kelime öğreniminin aynı anda gerçekleşmesi, daha çok öğrenen merkezli olma gibi. Öğrenen, hangi söz varlığı unsurunu öğreneceğine kendisi karar verir Dezavantajları ise öğrenilmek istenen söz, kelime, her zaman doğru anlaşılmayabilir ve akılda cevaplanmamış sorular kalabilir" (Huckin, Coady, 1999, 182).

2.3.1.1. Doğrudan Kullanılan Stratejiler

Yabancı dilde söz varlığının öğretim sürecinde kavramların amaçlı olarak öğretilebilmesi için eğitimin önemli parçalarından biri olan ders ve çalışma kitaplarındaki etkinlikler doğrudan stratejilerle öğrencilere aktarılabilir. Atasözü ve deyimlerin öğretimine yönelik ders ve çalışma kitaplarında kullanılabilen doğrudan stratejiler şu şekilde sıralanabilir:

1. Anlama Becerisine Yönelik Stratejiler
2. Anlamı Çözmeye Yönelik Stratejiler
3. Anlatma Becerisine Yönelik Stratejiler
4. Görsellere Yönelik Stratejiler:
5. Ölçme Değerlendirmeye Yönelik Stratejiler

2.3.1.2. Dolaylı Olarak Kullanılan Stratejiler

Dolaylı öğretim çoğunlukla okuma metinleri aracılığıyla gerçekleşmektedir. Söz varlığı unsurları bir stratejinin içinde doğrudan bulunmadan farklı amaçlarla hazırlanmış eğitim ortamlarında ve dolaylı olarak farklı stratejilerin içinde de yer alabilirler. Buradaki amaç dil öğrenecek bireyin söz varlığı unsurlarını doğrudan öğrenmesinden ziyade farklı öğretim ortamlarıyla karşılaşmasını sağlamaktır. Bu

şekilde öğrenci, bazı söz varlığı unsurlarını belleğinde değerlendirebilecek ve önce öğrenmiş olduğu unsurlarla bağlantılar kurarak bu yeni unsurları da kazanmış olacaktır. Öğrenciler, dinleme ve okuma metinlerinde ve bu metinlere yönelik geliştirilmiş etkinlik ya da farklı öğretim ortamları içinde atasözü ya da deyimle karşılaştıkları zaman bu unsurları alıcı söz varlıklarına dâhil etme fırsatı yakalayabileceklerdir.

Dolaylı öğretim stratejileri ile tesadüfi olarak söz varlığı öğretimi gerçekleşebilir. Atasözü ve deyimlerin öğretimine yönelik ders ve çalışma kitaplarında kullanılabilen dolaylı stratejiler şu şekilde sıralanabilir:

1. Anlama Becerisine Yönelik Stratejiler
2. Anlamı Çözmeye Yönelik Stratejiler
3. Anlatma Becerisine Yönelik Stratejiler
4. Görsellere Yönelik Stratejiler
5. Ölçme Değerlendirmeye Yönelik Stratejiler

2.4. Problem Durumu

Söz varlığı bir dilin sahip olduğu kelimeler ve kelimelerden oluşup farklı özellikleri dolasıyla kategorilendirilen atasözleri, deyimler, ikilemeler, terimler, kalıp ifadelerden oluşan bir hazinedir. Bu hazinenin yabancı dil öğretiminde büyük bir önemi vardır çünkü insanlar sahip oldukları ve olacakları söz varlığı unsurları ile dört temel beceriyi kazanabilir. Dil büyük bir çoğunlukla sözlü ve yazılı bir iletişim aracıdır. Bu sözlü ve yazılı olma durumunun içerisini dolduran da söz varlığı unsurlarıdır. Bu söz varlığı unsurlarından özellikle atasözleri ve deyimler kelime kelime bireylere açıklanamayacağı için ve soyut ya da mecaz anlamlar içerdikleri için öğrenilip kavranmaları diğer söz varlığı unsurlarına göre kısmen daha zordur. Atasözü ve deyimler bu özelliklerinden dolayı da figüratif dil yapısındadır. Atasözü ve deyimler figüratif yapıda olmalarından dolayı metafor, mecaz ve benzetmeler içerebilir. Bu durum onların anlatımda etkili, çarpıcı ve özlü olmalarını sağlarken bireylerin atasözü ve deyimleri öğrenirken zorluk yaşamalarına sebep olabilmektedir. Çünkü bazen gerçek anlamda bazen mecaz anlamda bazen de her iki anlamda kullanılabilen atasözü ve deyimlerin hem gerçek anlamının hem de mecaz anlamının çıkarımını yapabilmek dilde üretken olmaktır. Bu üretkenliğin dil öğrenenler için ortaya çıkmasını ve

gelişmesini sağlayan en temel materyal, eğitim ortamlarının bir unsuru olan ders ve çalışma kitaplarıdır. Ders ve çalışma kitaplarının dilin figüratif yapılarını oluşturan aynı zamanda bağdaştırıcı unsurlar açısından örnek teşkil eden atasözleri ve deyimlerin aktarımında doğrudan veya dolaylı bir şekilde bir stratejiye sahip olması gerekli dir. Bunun iki temel amacı olabilir: 1. Ders ve çalışma kitaplarındaki atasözü ve deyimlerin öğretiminin stratejik boyutları 2. Öğrencinin kitaplar aracılığı ile strateji bilgisi edinebilmeleri ya da fark edebilmeleri. Öğrenciler kitaplar aracılığıyla bu bilgiyi edinebilirse kendi yabancı dil öğrenimini geliştirme sürecinde atasözü ve deyimlerin öğrenimine yönelik öğrendiği strateji bilgisini uygulamaya koyacak hale gelebilir. Öğretim stratejileri de doğrudan ve dolaylı olarak öğrencilere kitaplarla aktarılabilir.

2.5. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan B1 seviyesi ders ve çalışma kitaplarında (İstanbul Yabancılar için Türkçe, Yedi İklim Türkçe) bulunan atasözü ve deyimlerin öğretim stratejilerini tespit etmek amaçlanmıştır. Bu doğrultuda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi kitaplarında atasözü ve deyimlere yönelik doğrudan öğretim stratejileri nasıldır?

2. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi kitaplarında atasözü ve deyimlere yönelik dolaylı öğretim stratejileri nasıldır?

2.6. Araştırmanın Önemi

Söz varlığına ait unsurlardan atasözü ve deyimler, bir dilin inceliğini, derinliğini, estetiğini, kültürünü yansıtırlar. Deyimlerin hem birden fazla kelimeden oluşmaları hem de özellikle atasözlerinin cümle olmaları sebebiyle öğrenilmesi ve hatırlanması diğer unsurlara göre daha zordur. Bu yüzden, yabancı dilde atasözü ve deyimlerin öğretiminde eğitim ortamlarında kullanılan ders kitaplarının çeşitli öğretim stratejileriyle desteklenip öğrencilere bu stratejileri tutarlı bir şekilde aktarması önemlidir. Ayrıca yabancı dil olarak Türkçe öğretimi söz varlığına yönelik çalışmalarda daha çok kelime öğretimine yönelik öğrenme ve öğretim stratejileri bulunurken atasözü ve deyim öğretim stratejileri üzerine kelime öğretimi kadar fazla çalışma yoktur. Bu araştırma da yabancı dil olarak Türkçe ders kitaplarında tespit

edilen atasözü ve deyim öğretim stratejilerini inceleyerek literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

2.7. İlgili Araştırmalar

Yurt içinde ve yurt dışında yapılan ilgili araştırmalar aşağıda sıralanmıştır:

2.7.1. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde kullanılan ders kitaplarındaki atasözü ve deyim öğretim stratejileri üzerine bir çalışmaya literatürde rastlanmamıştır. Ancak atasözü ve deyim dışında diğer söz varlığı öğretimi ve öğretim stratejileri üzerine bazı çalışmalar mevcuttur. Bunlar aşağıda sıralanmıştır:

Başutku (2018)'nun, Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde B1 Düzeyinde Kelime Öğretimi, adlı yüksek lisans tezinde Yeni Hitit, Gazi Üniversitesi Yabancılar için Türkçe, İstanbul Yabancılar İçin Türkçe B1 seviyesi ders kitaplarındaki kelime öğretimine dair etkinlikler incelenerek Schmitt (1997)'in kelime öğretim teknikleriyle uyumu karşılaştırılmıştır.

Serin (2017)'in, Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi İçin Hazırlanmış Ders Kitapları İle Bu Kitapları Kullanan Öğrencilerin Söz Varlığının Karşılaştırılması, adlı doktora tezinde Yedi İklim Türkçe A1, A2, B1 seviyelerine ait ders ve çalışma kitaplarındaki söz varlığı unsurlarının tespit edilerek bu unsurları, kitaplardaki yazılı anlatım temalarına uygun farklı konularda yazılı anlatım alıştırmalarıyla yabancı dil olarak Türkçe öğrenenlere uygulanarak öğrencilerin sahip olduğu söz varlığı ile kitaplardaki sözvarlığı unsurları karşılaştırılmıştır.

Göçen (2016)'in, Yabancılar İçin Hazırlanan Türkçe Ders Kitaplarındaki Söz Varlığı İle Türkçeyi Yabancı Dil Olarak Öğrenenlerin Yazılı Anlatımlarındaki Söz Varlığı, adlı doktora tezinde Gazi, Yeni Hitit ve İstanbul Yabancılar için Türkçe öğretim setlerine ait A1, A2, B1, B2, C1 seviyesi ders kitaplarının söz varlığı ve sıklığı incelenerek yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin yazılı anlatım uygulamalarında verdikleri cevaplara istinaden sahip oldukları söz varlığı unsurları ile karşılaştırılmıştır.

Arslan (2014)'ın, Yabancılara Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarında Söz Varlığı Unsurlarının İncelenmesi, adlı yüksek lisans tezinde Yeni Hitit Türkçe A1, A2, B1,

B2, C1 seviyeleri ders kitaplarındaki söz varlığı unsurları tespit edilip sınıflanarak üç kitap arasında karşılaştarmalar yapılmıştır.

Ilgar (2013), Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde E-Öğrenme Yoluyla Kelime Öğretimi, adlı yüksek lisans tezinde İngilizce ve Türkçenin çeşitli internet siteleri aracılığıyla kelime öğretimi durumları araştırılmış ve karşılaştırma yapılmıştır.

Akel Oğuz (2012)'un, Dolaylı, Doğrudan ve Karma Öğretim Yöntemleriyle Kelime Öğretiminin Dördüncü Sınıf Öğrencileri Üzerindeki Etkileri, adlı yüksek lisans tezinde hedef kelimelerin ders planlarına göre dolaylı, doğrudan ve karma öğretim stratejileri ile deneyler uygulanarak doğrudan öğretim stratejilerinin kelime öğretiminde en başarılı strateji olduğu sonucununa varılmıştır.

Güher Erer (2011)'in, Türkçe ve İngilizcenin Yabancı Dil Olarak Öğretilmesinde Kullanılan İki Seri Kitabın Sözcük Öğretimi Açısından Karşılaştırılması, adlı yüksek lisans tezinde Gazi Üniversitesi Yabancılar için Türkçe ve New English file serilerinin sözcük öğretimi açısından karşılaştırılması yapılmıştır.

Atasözü ve deyimlerin yabancılara Türkçe öğretimi ve ders kitaplarında kullanımına yönelik çalışmalar da bulunmaktadır.

Turhan Tuna (2014)'nın, Yabancı Öğrencilere Türkçe Öğretiminde Türk Kültür Elçisi Olan "Atasözleri"nin Kullanımı, adlı makalesinde yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde folklorun bir unsuru olan atasözlerinin kültür aktarımında nasıl bir öneme sahip olduğu ve yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde neden atasözlerinden faydalanılması gerektiği açıklanmıştır.

Tüm ve Sarkmaz (2012)'ın, Yabancı Dil Türkçe Ders Kitaplarında Kültürel Ögelerin Yeri, adlı makalelerinde Yeni Hitit 1, 2, 3 kitaplarındaki okuma metinleri taranarak kitaplardaki kültürel unsurlar tespit edilmiş ve nasıl aktarıldıkları incelenmiştir.

Ülker (2007)'in, 'Hitit Ders Kitapları' Örneğinde Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kültür Aktarımı Sürecine Çözümleyici ve Değerlendirici Bir Bakış, adlı yüksek lisans tezinde kültür aktarımı ögeleri Hitit Ders Kitapları üzerinden tespit edilmiştir. Bu ögelerin içerisinde atasözü ve deyimler de bulunmaktadır. Atasözü ve deyimlerin kültür aktarımındaki önemine ve kitaplardaki durumuna değinilmiştir.

2.7.2. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Yurt dışında bir dilin yabancı dil olarak öğretimine yönelik hazırlanmış atasözü ve deyim öğretimi stratejileri üzerine yapılmış bir çalışmaya rastlanmamıştır. Ancak atasözü ve deyimlerin hem dil öğretiminde hem de yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde önemine değinen çeşitli çalışmalar bulunmaktadır. Atasözü ve deyimleri de içerdikleri için araştırma ile ilgili çalışmalardan bazıları aşağıda sıralanmıştır:

Stanek (2016)'in, Kültür-Dil-Gramer Leh ve Türk Atasözlerinin Türkçe Öğretiminde Rolü, adlı makalesinde atasözlerinin kültürü tanıtmadaki ve dil bilgisindeki işlevleri aktarılmıştır.

Cooper (1998)'ın, Teaching Idioms (Deyimleri Öğretmek), adlı makalesinde deyimlerin gerçek anlamının dışında kullanılan figüratif dil yapılarından biri olduğu için dil öğrenenler açısından zor olduğu açıklanıp başka araştırmaların sonuçlarından yola çıkılarak deyim öğretiminde öğretmenlere önerilerde bulunulmuştur.

Irujo (1986)'un, A Piece Of Cake:/Earning And Teaching İdioms,(Çocuk Oyuncağı: deyimleri öğrenmek ve öğretmek) adlı makalesinde ikinci dil öğrenenler için deyimleri öğrenmenin neden zor olduğu, birçok materyalin deyimleri öğretmede yetersiz kaldığı açıklanarak, öğrencilere deyimleri öğrenme ve öğretmenlere öğretmede kolaylık sağlayacak on tane etkinlik önerisi getirilmiştir.

Charteris-Black (1995)'in, Proverbs In Communication (İletişimde atasözleri), adlı makalesinde atasözlerinin figüratif dil, kibar davranış, konu kontrolü gibi üç yönden iletişimdeki rolleri araştırılarak değerlendirilmiştir.

D'Angelo (1977)'nun, Some Uses of Proverbs (Atasözlerinin Bazı Kullanımları), adlı makalesinde atasözlerinin kısa tarihinden bahsederek temalara göre sınıflandırma yapılmıştır.

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın deseni, inceleme nesneleri, veri toplama araçları, toplanan verilerin analizi, araştırmanın inandırıcılığı ve aktarılabilirliği açıklanmıştır.

3.1. Araştırmanın Deseni

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması kullanılmıştır. "Durum çalışması, araştırmacının gerçek yaşam, güncel sınırlı bir sistem (bir durum) ya da belli bir zaman içerisindeki çoklu sınırlandırılmış sistemler (durumlar) hakkında çoklu bilgi kaynakları (örneğin gözlemler, mülakatlar, görsel-işitsel materyaller ve dokümanlar ve raporlar) aracılığıyla detaylı ve derinlemesine bilgi topladığı, bir durum betimlemesi ya da durum temaları ortaya koyduğu nitel bir yaklaşımdır" (Creswell, 2013: 97). Araştırmada, B1 seviyesine ait İstanbul Yabancılar için Türkçe ders ve çalışma kitapları, Yedi İklim Türkçe ders, çalışma ve öğretmen kılavuz kitaplarındaki atasözü ve deyimlerin öğretim stratejilerine yönelik durumlar tespit edilmiştir. Araştırmanın deseni durum çalışmalarından iç içe geçmiş tek durum desenidir. "Tek bir durum içinde çoğu kez birden fazla alt tabaka veya birim olabilir. Bu durumda birden fazla analiz birimi söz konusu olacaktır" (Yıldırım, Şimşek, 2016, 301).Araştırma yabancı dil olarak Türkçe öğretimine yönelik hazırlanmış ders kitaplarında yer alan atasözü ve deyim öğretimi sürecinde birden fazla söz varlığı unsurunu ele aldığı için ve atasözü ve deyimlere ait çeşitli kategoriler belirlendiği için iç içe geçmiş tek durum deseni özelliği göstermektedir.

3.2. Araştırmanın İnceleme Nesneleri

Araştırmanın inceleme nesneleri, İstanbul Yabancılar İçin Türkçe (B1) ders, çalışma kitapları, Yedi İklim Türkçe (B1), ders, çalışma ve öğretmen kılavuz kitaplarıdır. Yedi İklim Türkçede ders, çalışma ve öğretmen kılavuz kitapları bulunurken İstanbul Yabancılar için Türkçede sadece ders ve çalışma kitapları bulunmaktadır. Araştırmanın inceleme nesnelerinin seçiminde, Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi sürecinde kullanılan ve basımı hâlihazırda devam eden yayınların listelenmesi ve

listelerde yer alan kitapların alan uzmanlarınca puanlanması esas alınmıştır. Seçilen 6 adet kitap seti içinde alan uzmanlarının en yüksek puanı verdiği eserler, İstanbul Yabancılar için Türkçe ve Yedi İklim Türkçe ders kitapları olmuştur.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada kuramsal çerçeve ve problem durumunu ortaya koymak için yabancı dil olarak Türkçe öğretimi, söz varlığı, atasözü ve deyimlerin öğretimi, söz varlığı unsurlarının öğretimi stratejileri üzerine literatür taraması yapılmıştır. İstanbul Yabancılar için Türkçe ders, çalışma kitaplarında, Yedi İklim Türkçe ders ve çalışma kitaplarında yer alan atasözü ve deyimler tespit edilmiştir. Bu atasözü ve deyimler TDK resmî internet sayfasındaki atasözleri ve deyimler sözlüğü aracılığıyla tespit edilmiştir. Bu sözlükte yer almayıp atasözü veya deyim olduğu düşünülenler farklı atasözü ve deyim sözlüğü kaynaklarından doğrulanmıştır. Araştırmada ilk olarak ders kitapları incelenmiş ve burada yer alan atasözü ve deyim öğretimi stratejileri belirlenmiştir. Yedi İklim Türkçe ders kitabındaki stratejiler belirlenirken öğretmen kılavuz kitabı da dikkate alınmıştır. Ardından çalışma kitaplarında yer alan etkinliklerdeki atasözü ve deyim öğretim stratejileri tespit edilmiştir. Araştırmadaki atasözü ve deyim öğretimine yönelik stratejiler; ders kitaplarındaki metin ve etkinlikler, çalışma kitaplarındaki etkinlikler ve öğretmen kılavuz kitaplarındaki yönergeler doğrultusunda belirlenmiştir.

Veri toplama aracında (Şekil 1) 12 ana başlık oluşturulmuş ve bunlar bazı değişkenlik özelliklerinden dolayı kodlanmıştır. Bu kodlamalar aşağıda açıklanmıştır:

Kitap Adı: İstanbul/ Yedi İklim.

Kitabın Türü: 1:Ders kitabı, 2: Çalışma kitabı.

Metnin Türü: 1: Okuma metni, 2: Dinleme metni.

Söz Varlığı Türü: 1: Deyim, 2: Atasözü.

Sıklık: Atasözü veya deyimin tekrar etme sayısı.

Ünite: İstanbul Yabancılar için Türkçe kitaplarında altı ünite, Yedi İklim Türkçe kitaplarında sekiz ünite bulunmaktadır.

Alt Tema: Alt temalar başlangıçta yazılıştır ancak bulgular bölümünde dâhil edilmemiştir. Çünkü Yedi İklim çalışma kitabında alt temaların hangi sayfalara denk geldiği tam olarak belirtilmemiştir.

Sayfa: Atasözü veya deyimin bulunduğu sayfa.

Bulunduğu Alan:[1] Dil bilgisi, dinleme, dinleme ölçme, konuşma ölçme, okuma, okuma ölçme, yazma ölçme alanlarında tespit edilen atasözü ve deyimleri ifade etmektedir.

Strateji No: 1: Açık uçlu sorulara başvurma, 2: Anket doldurma…

Strateji Kategorisi: Alt startejilerin ortak noktalara göre birleştirildiği ana kategoriler.

D/D: Doğrudan/Dolaylı.

Deyim	Kitap Adı	Kitabın Türü	Metnin Türü	Söz Varlığı Türü	Sıklık	Ünite	Alt Tema	Sayfa	Bulunduğu Alan	Strateji No	Strateji Kategorisi	D/D
ihtiyaç+duymak	İstanbul	1	1	1	1	1	B	15	Konuşma-Ö	1	Ölçme değerlendirmeye yönelik stratejiler	Dolaylı
ziyaret+etmek	Yedi İklim	1	1	1	1	6	C	123	Okuma-Ölç	1	Ölçme değerlendirmeye yönelik stratejiler	Dolaylı
aklına+gelmek	Yedi İklim	2	1	1	1	6		69	Okuma	24	Anlama becerisine yönelik stratejiler	Dolaylı
canını+sıkmak	Yedi İklim	2	1	1	1	6		69	Okuma	24	Anlama becerisine yönelik stratejiler	Dolaylı
önüne+çıkmak	Yedi İklim	2	1	1	1	6		69	Okuma	24	Anlama becerisine yönelik stratejiler	Dolaylı
karar+vermek	İstanbul	2	1	1	1	6	A	39	Dil bilgisi	12	Ölçme değerlendirmeye yönelik stratejiler	Dolaylı
neden+olmak	Yedi İklim	1	1	1	2	8	C	165	Dil bilgisi	20	Ölçme değerlendirmeye yönelik stratejiler	Dolaylı
kuyruğa+girmek	İstanbul	1	1	1	1	5	C	78	Dil bilgisi	25	Anlamı çözmeye yönelik stratejiler	Dolaylı
yer+vermek	Yedi İklim	2	1	1	1	6		70	Okuma	24	Anlama becerisine yönelik stratejiler	Dolaylı
servis+yapmak	Yedi İklim	2	1	1	1	6		72	Okuma	24	Anlama becerisine yönelik stratejiler	Dolaylı
hakkı+ödenmemek	Yedi İklim	2	1	1	1	7		75	Okuma	24	Anlama becerisine yönelik stratejiler	Dolaylı
renk+vermek	Yedi İklim	2	1	1	1	7		76	Okuma	24	Anlama becerisine yönelik stratejiler	Dolaylı
yer+ayırmak	Yedi İklim	2	1	1	1	7		76	Okuma	24	Anlama becerisine yönelik stratejiler	Dolaylı
yol+aramak	Yedi İklim	2	1	1	1	7		78	Okuma	24	Anlama becerisine yönelik stratejiler	Dolaylı
aç+kalmak	Yedi İklim	2	1	1	1	7		81	Okuma	24	Anlama becerisine yönelik stratejiler	Dolaylı
fırsatı+kaçırmak	İstanbul	1	1	1	1	5	C	78	Dil bilgisi	25	Anlamı çözmeye yönelik stratejiler	Dolaylı
dava+açmak	Yedi İklim	1	1	1	1	6	A	118	Yazma-Ölç	33	Anlatma Becerisine Yönelik Stratejiler	Dolaylı
destek+olmak	Yedi İklim	2	1	1	1	7		81	Okuma	24	Anlama becerisine yönelik stratejiler	Dolaylı
bahtı+açık+olmak	Yedi İklim	1	1	1	1	7	A	133	Okuma-Ölç	1	Ölçme değerlendirmeye yönelik stratejiler	Dolaylı
izini+kaybetmek	İstanbul	2	1	1	1	6	A	39	Dil bilgisi	12	Ölçme değerlendirmeye yönelik stratejiler	Dolaylı
gözlerinden+okumak	İstanbul	2	1	1	1	6	B	40	Okuma-Ölç	12	Ölçme değerlendirmeye yönelik stratejiler	Dolaylı

Şekil 1:Atasözü ve Deyimlerin Veri Toplama Aracı

Başlangıçta 37 maddelik bir tablo ortaya çıkmıştır. Bu maddeler ortak noktalarına göre kategorilere ayrılmıştır. Kategoriler tekrar gözden geçirilmiş ve uzman görüşü alınarak bazıları açıkça anlaşılmadığı için yeniden ifade edilmiş, bazıları tamamen çıkarılmış, bazıları da benzerliklerine göre aynı madde içinde toplanmıştır. Buna göre kategorinin son hali aşağıdaki gibi şekillenmiştir (Şekil 2):

[1] "Dinleme ölçme, konuşma ölçme, okuma ölçme ve yazma ölçme" başlıkları altında kategorilendirilen veriler, inceleme nesnelerinde farklı bölüm adları içinde etkinlik olarak tasarlanmış ancak ölçme özelliği gösteren içeriklerden elde edilmiştir.

Anlama Becerisine Yönelik Stratejiler	9	Dinleme metinlerinin içerisinde yer alan deyimler
	15	Okuma metinlerinin içerisinde yer alan deyimler
Anlamı Çözmeye Yönelik Stratejiler	4	Anlamı eşleştirme
	3	Anlamı açıklama
	18	Sözlük anlamını verme
	19	Şekil bilgisi farkındalığı kazandırma
Anlatma Becerisine Yönelik Stratejiler	6	Cümle kurma
	7	Cümle tamamlama
	23	Yeniden cümle kurma
	21	Verilen kelime ve deyimlerle metin oluşturma
	16	Örnek olaya başvurma
Görsellere Yönelik Stratejiler	12	Görsellerden hareketle boşluk doldurma
	13	Görsellerden hareketle cümle kurma
	14	Görsellerden hareketle eşleştirme yapma
Ölçme Değerlendirmeye Yönelik stratejiler	8	Çoktan seçmeli test
	1	Açık uçlu sorulara başvurma
	2	Anket doldurma
	5	Boşluk doldurma
	10	Doğru-Yanlış testi
	11	Eşleştirme yapma
	17	Sıralamaya başvurma
	20	Var-Yok Testi
	22	Yanlışı düzeltme

Şekil 2: İçerik Analizi Sonucu Oluşan Kategoriler

Veri toplama aracının son hâlinde 5 ana kategori ve 23 alt başlık ortaya çıkmıştır.

3.4. Verilerin Analizi

Araştırmanın inceleme nesnelerinde yer alan veriler, içerik analizi ile değerlendirilmiş ve bu aşamada çalışmanın ölçüt listesini oluşturan kategoriler ortaya çıkmıştır. Bu kategoriler, söz varlığı öğretim stratejileri üzerine literatür taraması yapıldıktan sonra ders, çalışma ve öğretmen kılavuz kitaplarındaki çeşitli değişkenlere ve birbiriyle olan bağlantılara göre içerik analizi yapılarak geliştirilmiştir. "İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. İçerik analizinde temelde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayacağı bir içinde düzenleyerek yorumlamaktır" (Yıldırm, Şimşek, 2016, 242). Ders ve çalışma kitaplarında bulunan atasözü ve deyimler önce tespit edilmiş ve her bir söz varlığı unsurunun öğretim stratejisi öncelikle doğrudan ve dolaylı olmak üzere ikiye ayrılmıştır. Atasözü ve deyimlerin kitaplarda kullanıldıkları beceri alanları ve metin türleri de dikkate alınmıştır. Beceri alanlarında ortaya çıkan kategoriler dil bilgisi, dinleme, dinleme ölçme, konuşma ölçme, okuma, okuma ölçme, yazma ölçme şeklindedir. Bir atasözü veya deyim okuma metninde bulunuyorsa alanı okuma, dinleme metninde bulunuyorka alanı dinleme olarak kodlanmıştır. Aynı

şekilde okuma metnine yönelik bir ölçmede bulunuyorsa okuma ölçme şeklinde kodlanmıştır. Atasözü ve deyimlerin öğretim stratejileri, etkinliklerin aktarılış biçimlerindeki ortak noktalara göre kategorilendirilmiştir. Daha sonra içerik analizi sonucunda oluşan kategoriler doğrultusunda araştırmanın veri toplama aracına son hâli verilmiştir. İçerik analizi sonucu oluşan kategoriler şu şekildedir:

Doğrudan Stratejiler:

Anlama Becerisine Yönelik Stratejiler: Okuma metinlerinin içerisinde yer alan atasözü ve deyimler

Anlamı Çözmeye Yönelik Stratejiler: Anlamı açıklama, anlamı eşleştirme, sözlük anlamını verme.

Anlatma Becerisine Yönelik Stratejiler: Cümle kurma, cümle tamamlama

Görsellere Yönelik Stratejiler: Görsellerden hareketle eşleştirme yapma

Ölçme Değerlendirmeye Yönelik Stratejiler: Çoktan seçmeli test

Dolaylı Stratejiler:

Anlama Becerisine Yönelik Stratejiler: Dinleme metinlerinin içerisinde yer alan atasözü ve deyimler, okuma metinlerini içerisinde yer alan atasözü ve deyimler

Anlamı Çözmeye Yönelik Stratejiler: Anlamı eşleştirme, sözlük anlamını verme, şekil bilgisi farkındalığı kazandırma

Anlatma Becerisine Yönelik Stratejiler: Cümle kurma, cümle tamamlama, örnek olaya başvurma, verilen kelime ve deyimlerle metin oluşturma, yeniden cümle kurma

Görsellere Yönelik Stratejiler: Görsellerden hareketle boşluk doldurma, görsellerden hareketle cümle kurma, görsellerden hareketle eşleştirme yapma.

Ölçme Değerlendirmeye Yönelik Stratejiler: Açık uçlu sorulara başvurma, anket doldurma, boşluk doldurma, çoktan seçmeli test, doğru-yanlış testi, eşleştirme yapma, sıralamaya başvurma, var-yok testi, yanlışı düzeltme.

3.5. İnandırıcılık ve Aktarılabilirlik

"Araştırmacının elde ettiği bulguların gerçekleğine, benzer ortamlarda sonuçların geçerliğine, süreçlerin birbiri ile tutarlı olmasına ve verilerin nesnel bir yaklaşımla toplandığına ve yine nesnel bir yaklaşımla sonuçlar ortaya koyduğuna ilişkin kanıtlar

sunması gerekmektedir" (Yıldırım, Şimşek, 2016 277). Araştırmanın veri toplama sürecinde doküman incelemesi yapılmış ve araştırmanın inceleme nesnelerinden elde edilen veriler araştırmacı dışında iki alan uzmanının görüşü de alınarak belirlenmiş, araştırmacı ve alan uzmanlarının ağırlıklı görüşleri doğrultusunda düzeltmeler yapılmıştır. Sonuçlar da elde edilen veriler doğrultusunda içerik analizinin aşamalarına uygun şekilde literatürde bulunan araştırmalardan da faydalanılarak yorumlanmıştır.

"Nitel araştırmalarda genelleme kavramının yerine aktarılabilirlik ön plana çıkmaktadır. Bu da nicel araştırma sonuçları doğrudan bir ortama genellenebilirken nitel araştırma sonuçlarında geçici yargılara ulaşılır. Ancak nitel araştırmanın da aktarılabilirliğini arttırmak için ayrıntılı betimleme ve amaçlı örnekleme gibi iki yöntem önerilmektedir" (Erlandsan ve diğ. 1993'ten akt. Yıldırım, Şimşek, 2016, 281). Araştırmada veriler ayrıntılı bir şekilde betimlenmiş ve bulgular okuyucuya verilere sadık kalınarak aktarılmıştır.

4. BULGULAR ve YORUMLAR

Bu bölümde İstanbul Yabancılar için Türkçe (B1) ve Yedi İklim Türkçe (B1) ders ve çalışma kitaplarındaki atasözü ve deyimlerin öğretim stratejileri tespit edilmiş ve bu tespitlere yönelik bulgular değerlendirilmiştir.

4.1. Atasözü ve Deyim Öğretimine Yönelik Doğrudan Kullanılan Stratejiler

Ders kitaplarında atasözü ve deyimlerin öğretimine yönelik olarak doğrudan kullanılan ve bir strateji oluşturan örnekler "anlama becerisine yönelik stratejiler, anlamı çözmeye yönelik stratejiler, anlatma becerisine yönelik stratejiler, görsellere yönelik stratejiler, ölçme değerlendirmeye yönelik stratejiler" olmak üzere beş başlık altında aşağıdaki bölümlerde değerlendirilmiştir.

4.1.1. Anlama Becerisine Yönelik Stratejiler

Ders ve çalışma kitaplarında tespit edilen anlama becerisine yönelik stratejiler içerisinde yer alan doğrudan atasözü ve deyimlerin öğretimi stratejileri sadece "okuma metinleri içerisinde yer alan atasözü ve deyimler" alt stratejisinden oluşmaktadır. Buna dair bulgular aşağıdaki bölümlerde gösterilmiştir.

4.1.1.1. Okuma Metinlerinin İçerisinde Yer Alan Atasözü ve Deyimler

Okuma metinlerinin içerisinde yer alan atasözü ve deyimler stratejisine yönelik olarak ders ve çalışma kitaplarında tespit edilmiş atasözü ve deyimler Tablo-1'de gösterilmiştir:

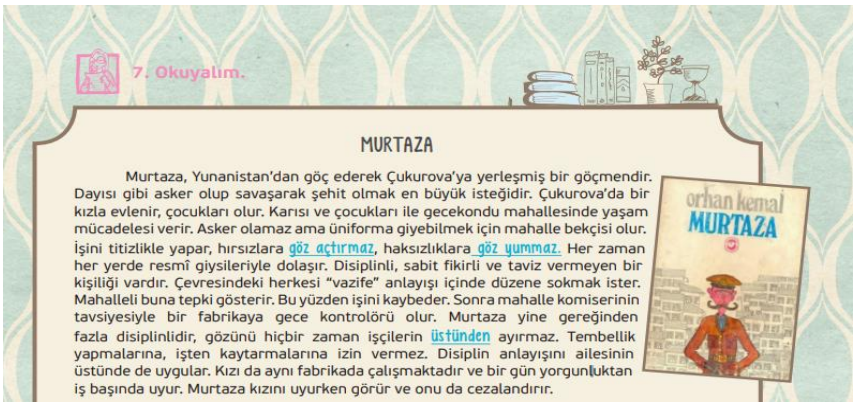
Tablo 1: Okuma Metinlerinin İçerisinde Yer Alan Atasözü ve Deyimler

Deyim	Kitap Adı	Kitabın Türü	Metnin Türü	Söz Varlığı Türü	Sıklık	Ünite	Sayfa	Alan
göz açtırmamak	Yedi İklim	2	1	1	1	2	23	Okuma
gözünü üstünden ayırmamak	Yedi İklim	2	1	1	1	2	23	Okuma

Kitabın Türü: 1: ders kitabı 2: çalışma kitabı. Metin Türü: 1: okuma 2: dinleme. Söz Varlığı Türü: 1: deyim 2: atasözü.

Bu stratejiye yönelik olarak Yedi İklim Türkçe çalışma kitabında 4 deyim örneği bulunmaktadır. Deyimlerin tamamı Yedi İklim çalışma kitabının okuma metinlerinde bulunmaktadır. Bu deyimler okuma metinleri içerisinde koyu harflerle gösterilmiştir.

Bu işaretleme, deyimlerin doğrudan öğretimini hedeflemektedir. Okuma metinlerinde koyu renkle işaretlenerek aktarılan deyimler Şekil 3'te gösterilmiştir:

7. Okuyalım.

MURTAZA

Murtaza, Yunanistan'dan göç ederek Çukurova'ya yerleşmiş bir göçmendir. Dayısı gibi asker olup savaşarak şehit olmak en büyük isteğidir. Çukurova'da bir kızla evlenir, çocukları olur. Karısı ve çocukları ile gecekondu mahallesinde yaşam mücadelesi verir. Asker olamaz ama üniforma giyebilmek için mahalle bekçisi olur. İşini titizlikle yapar, hırsızlara göz açtırmaz, haksızlıklara göz yummaz. Her zaman her yerde resmî giysileriyle dolaşır. Disiplinli, sabit fikirli ve taviz vermeyen bir kişiliği vardır. Çevresindeki herkesi "vazife" anlayışı içinde düzene sokmak ister. Mahalleli buna tepki gösterir. Bu yüzden işini kaybeder. Sonra mahalle komiserinin tavsiyesiyle bir fabrikaya gece kontrolörü olur. Murtaza yine gereğinden fazla disiplinlidir, gözünü hiçbir zaman işçilerin üstünden ayırmaz. Tembellik yapmalarına, işten kaytarmalarına izin vermez. Disiplin anlayışını ailesinin üstünde de uygular. Kızı da aynı fabrikada çalışmaktadır ve bir gün yorgunluktan iş başında uyur. Murtaza kızını uyurken görür ve onu da cezalandırır.

orhan kemal
MURTAZA

Şekil 3: Yedi İklim Çalışma Kitabı Okuma Metinleri İçerisindeki Deyimler

Yunus Emre Enstitüsü. 2016. **Yedi İklim Türkçe Çalışma Kitabı B1.** s. 23.

Okuma metninin içerisinde deyimler mavi renkle yazılarak diğer söz varlığı unsurlarından ayrılmıştır.

4.1.2. Anlamı Çözmeye Yönelik Stratejiler

Ders ve çalışma kitaplarında tespit edilen anlamı çözmeye yönelik olarak doğrudan kullanılan atasözü ve deyim öğretim stratejileri "anlamı eşleştirme, anlamı açıklama, sözlük anlamını verme" alt stratejilerinden oluşmaktadır. Bu alt stratejiler aşağıdaki bölümlerde değerlendirilmiştir.

4.1.2.1. Anlamı Açıklama

Anlamı açıklama stratejisine yönelik olarak ders ve çalışma kitaplarında tespit edilmiş atasözü ve deyimler Tablo 2'de gösterilmiştir:

Tablo 2: Anlamı Açıklama

Atasözü/Deyim	Kitap Adı	Kitabın Türü	Metnin Türü	Söz Varlığı Türü	Sıklık	Ünite	Sayfa	Alan
iş başa düşmek	İstanbul	1	1	1	1	6	88	Okuma -Ölçme
elini sıcak sudan soğuk suya sokmamak	İstanbul	1	1	1	1	6	88	Okuma -Ölçme
başı sıkışmak	İstanbul	1	1	1	1	6	95	Okuma -Ölçme
dert yanmak	İstanbul	1	1	1	1	6	95	Okuma -Ölçme

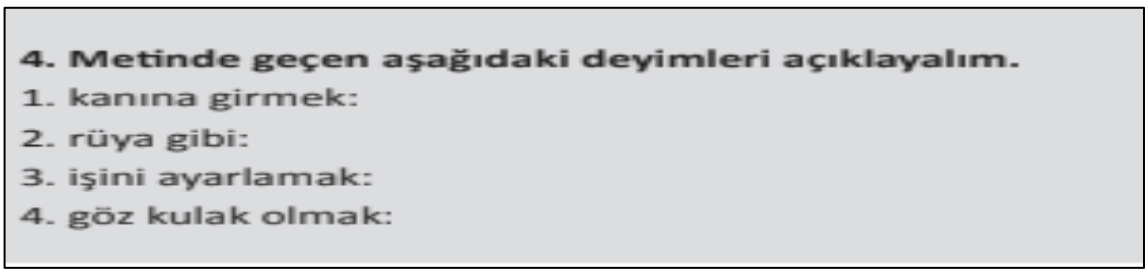
Tablo 2 - Devam

duasını almak	İstanbul	1	1	1	1	6	95	Okuma -Ölçme
kanına girmek	İstanbul	2	1	1	1	5	30	Okuma -Ölçme
hayal gibi (rüya gibi)	İstanbul	2	1	1	1	5	30	Okuma -Ölçme
göz kulak olmak	İstanbul	2	1	1	1	5	30	Okuma -Ölçme
yakasına yapışmak	İstanbul	2	1	1	1	5	33	Okuma -Ölçme
gözü takılmak	İstanbul	2	1	1	1	5	33	Okuma -Ölçme
canı sıkılmak	İstanbul	2	1	1	1	5	33	Okuma -Ölçme
içinden bir şeyler kopmak	İstanbul	2	1	1	1	5	33	Okuma -Ölçme
soluğu (bir yerde) almak	İstanbul	2	1	1	1	6	44	Okuma -Ölçme
Komşuda pişer bize de düşer.	İstanbul	2	1	2	1	6	44	Okuma -Ölçme
Bir musibet bin nasihatten iyidir.	Yedi İklim	2	1	2	1	2	26	Yazma -Ölçme

Kitabın Türü 1: ders kitabı 2: çalışma kitabı. Metin Türü: 1: okuma 2: dinleme. Söz Varlığı Türü: 1: deyim 2: atasözü.

İstanbul Yabancılar için Türkçe ders kitabında 5 tane deyim, çalışma kitabında 8 tane deyim, 1 tane atasözü bulunmuş Yedi İklim Türkçe ders kitabında doğrudan bu stratejiye yönelik atasözü ve deyime rastlanmamıştır. Çalışma kitabında ise 1 tane atasözü bulunmuştur. Toplamda 1 tane atasözü ve 13 tane deyim okuma-ölçme alanında kullanılırken 1 tane atasözü yazma-ölçme alanında kullanılmıştır. Okuma-ölçme alanında, öğrencilerden okuma metinlerinde bulunan atasözü ve deyimlerin anlamını açıklamaları istenmektedir. Yazma-ölçme alanında ise öğrencilerden atasözünden ne anladıklarını ifade etmeleri istenmiştir.

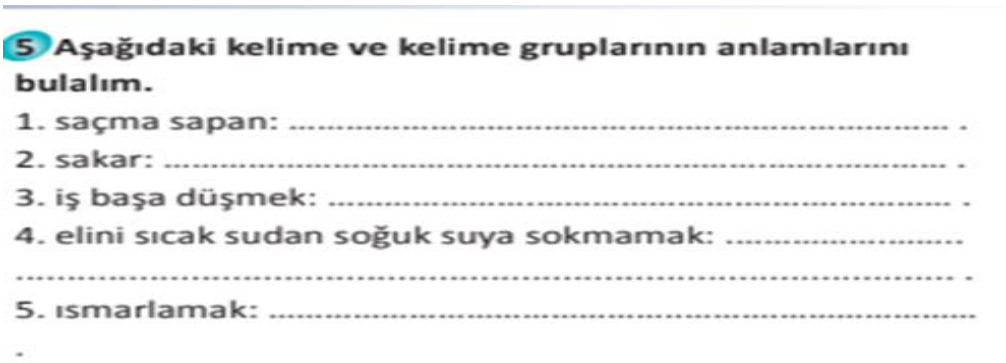
Anlamı açıklamaya yönelik stratejilerin yer aldığı etkinliklerden bazıları okuma metninde bulunan deyimlerin anlamlarını ölçme amacıyla öğrencilere açıklama yazdırma şeklinde sunulmuştur (Şekil 4):

4. Metinde geçen aşağıdaki deyimleri açıklayalım.
1. kanına girmek:
2. rüya gibi:
3. işini ayarlamak:
4. göz kulak olmak:

Şekil 4: İstanbul Yabancılar için Türkçe Çalışma Kitabı Anlamı Açıklama-1

Aslan, F. (ed.). 2012. **İstanbul Yabancılar için Türkçe Çalışma Kitabı B1**. s.30.

Kitaplarda yer alan bazı deyimler ise okumayı ölçme amacıyla kelime ve kelime grupları başlığı altında verilmiştir (Şekil 5):

5 Aşağıdaki kelime ve kelime gruplarının anlamlarını bulalım.
1. saçma sapan: .....
2. sakar: .....
3. iş başa düşmek: .....
4. elini sıcak sudan soğuk suya sokmamak: .....
.....
5. ısmarlamak: .....
.

Şekil 5: İstanbul Yabancılar için Türkçe Ders Kitabı Anlamı Açıklama-2

Bölükbaş, F. , Yılmaz, M. Y.(ed.). 2017. **İstanbul Yabancılar için Türkçe Ders Kitabı B1**. s.88.

4.1.2.2. Anlamı Eşleştirme

Anlamı eşleştirme stratejisine yönelik olarak ders ve çalışma kitaplarında tespit edilmiş atasözü ve deyimler Tablo 3'te gösterilmiştir:

Tablo 3: Anlamı Eşleştirme

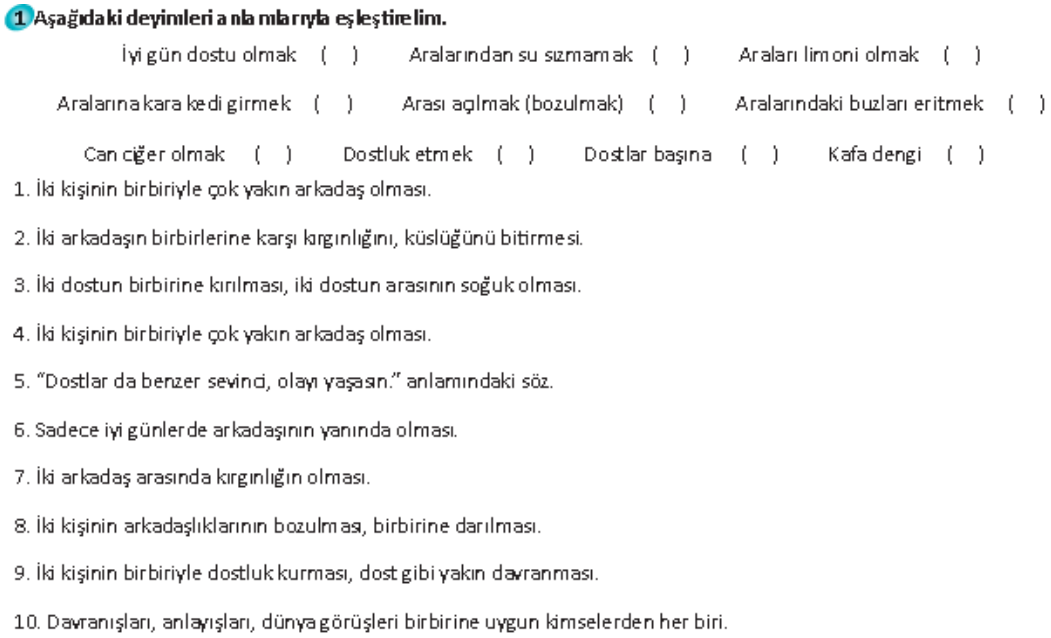
Atasözü/Deyim	Kitap Adı	Kitabın Türü	Metnin Türü	Söz Varlığı Türü	Sıklık	Ünite	Sayfa	Alan
içini kemirmek	İstanbul	1	1	1	1	5	75	Okuma-Ölçme
feda etmek	İstanbul	1	1	1	1	5	75	Okuma-Ölçme
gözden çıkarmak	İstanbul	1	1	1	1	5	75	Okuma-Ölçme
konsantre olmak	İstanbul	1	1	1	1	5	75	Okuma-Ölçme
iyi gün dostu (olmak)	İstanbul	1	1	1	1	6	86	Okuma-Ölçme
aralarından su sızmamak	İstanbul	1	1	1	1	6	86	Okuma-Ölçme
araları limoni olmak	İstanbul	1	1	1	1	6	86	Okuma-Ölçme
aralarına kara kedi girmek	İstanbul	1	1	1	1	6	86	Okuma-Ölçme
arası açılmak(bozulmak)	İstanbul	1	1	1	1	6	86	Okuma-Ölçme
aralarındaki buzları eritmek	İstanbul	1	1	1	1	6	86	Okuma-Ölçme
can ciğer olmak	İstanbul	1	1	1	1	6	86	Okuma-Ölçme
dostluk etmek	İstanbul	1	1	1	1	6	86	Okuma-Ölçme
dostlar başına	İstanbul	1	1	1	1	6	86	Okuma-Ölçme
kafa dengi (olmak)	İstanbul	1	1	1	1	6	86	Okuma-Ölçme

Tablo 3 – Devam

Komşu komşunun külüne muhtaçtır.	İstanbul	1	1	2	1	6	94	Okuma-Ölçme
Komşuda pişer bize de düşer.	İstanbul	1	1	2	1	6	94	Okuma-Ölçme
Komşunun tavuğu komşuya kaz görünür.	İstanbul	1	1	2	1	6	94	Okuma-Ölçme
Gülme komşuna gelir başına.	İstanbul	1	1	2	1	6	94	Okuma-Ölçme
Hayırlı komşu hayırsız akrabadan iyidir.	İstanbul	1	1	2	1	6	94	Okuma-Ölçme
Hayır dile komşuna hayır gele başına.	İstanbul	1	1	2	1	6	94	Okuma-Ölçme
Akan su yosun tutmaz.	İstanbul	2	1	2	1	2	14	Okuma-Ölçme
Emek olmadan yemek olmaz.	İstanbul	2	1	2	1	2	14	Okuma-Ölçme
Zahmet olmadan rahmet olmaz.	İstanbul	2	1	2	1	2	14	Okuma-Ölçme
İşleyen demir pas tutmaz.	İstanbul	2	1	2	1	2	14	Okuma-Ölçme
hayal kurmak	Yedi İklim	1	1	1	1	3	49	Okuma-Ölçme
sabahı zor etmek	Yedi İklim	1	1	1	1	3	49	Okuma-Ölçme
gözünü ayırmamak	Yedi İklim	1	1	1	1	3	49	Okuma-Ölçme
kendi kendini yemek	Yedi İklim	1	1	1	1	5	102	Dil bilgisi
kendinden geçmek	Yedi İklim	1	1	1	1	5	102	Dil bilgisi
kendine gelmek	Yedi İklim	1	1	1	1	5	102	Dil bilgisi
kendini tutamamak	Yedi İklim	1	1	1	1	5	102	Dil bilgisi
kişilik kazanmak	Yedi İklim	1	1	1	1	5	102	Dil bilgisi
can vermek	Yedi İklim	1	1	1	1	8	151	Okuma-Ölçme
cana kıymak	Yedi İklim	1	1	1	1	8	151	Okuma-Ölçme
kendi derdine düşmek	Yedi İklim	2	1	1	1	5	55	Dil bilgisi
kendini beğenmek	Yedi İklim	2	1	1	1	5	55	Dil bilgisi
kendini tartmak	Yedi İklim	2	1	1	1	5	55	Dil bilgisi
kendini tutamamak	Yedi İklim	2	1	1	1	5	55	Dil bilgisi
Kendi söyler kendi dinler.	Yedi İklim	2	1	2	1	5	55	Dil bilgisi

Kitabın Türü 1: ders kitabı 2: çalışma kitabı. Metin Türü: 1: okuma 2: dinleme. Söz Varlığı Türü: 1: deyim 2: atasözü.

İstanbul Yabancılar için Türkçe ders kitabında 14 tane deyim, 6 tane atasözü; çalışma kitabında 4 tane atasözü; Yedi İklim Türkçe ders kitabında ise sadece 10 tane deyim, çalışma kitabında 4 tane deyim, 1 tane atasözü tespit edilmiştir. İstanbul'un ders kitabındaki atasözleri "komşuluk" ile ilgiliyken çalışma kitabındakiler "çalışma" ile ilgilidir. İstanbul Yabancılar için Türkçe çalışma kitabında stratejiye yönelik deyim bulunmamaktadır. "Kendi" zamirini içeren Yedi İklim Türkçe ders kitabındaki deyimler dil bilgisi alanında kullanılmıştır. "Kişilik kazanmak" deyimi ise anlamında "kendi" zamiri kullanıldığı için bu bölümde değerlendirilmiştir. Diğer deyim ve atasözleri ise okuma-ölçme alanında kullanılmıştır. Öğrencilerden bu deyimlerin anlamlarını eşleştirmeleri istenmiştir (Şekil 6).

1 Aşağıdaki deyimleri anlamlarıyla eşleştirelim.

İyi gün dostu olmak ( ) Aralarından su sızmamak ( ) Araları limoni olmak ( )

Aralarına kara kedi girmek ( ) Arası açılmak (bozulmak) ( ) Aralarındaki buzları eritmek ( )

Can ciğer olmak ( ) Dostluk etmek ( ) Dostlar başına ( ) Kafa dengi ( )

1. İki kişinin birbiriyle çok yakın arkadaş olması.
2. İki arkadaşın birbirlerine karşı kırgınlığını, küslüğünü bitirmesi.
3. İki dostun birbirine kırılması, iki dostun arasının soğuk olması.
4. İki kişinin birbiriyle çok yakın arkadaş olması.
5. "Dostlar da benzer sevinci, olayı yaşasın." anlamındaki söz.
6. Sadece iyi günlerde arkadaşının yanında olması.
7. İki arkadaş arasında kırgınlığın olması.
8. İki kişinin arkadaşlıklarının bozulması, birbirine darılması.
9. İki kişinin birbiriyle dostluk kurması, dost gibi yakın davranması.
10. Davranışları, anlayışları, dünya görüşleri birbirine uygun kimselerden her biri.

Şekil 6: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı Anlamı Eşleştirme

Bölükbaş, F. , Yılmaz, M. Y.(ed.). 2017. **İstanbul Yabancılar için Türkçe Ders Kitabı B1**. s.86.

4.1.2.3. Sözlük Anlamını Verme

Sözlük anlamını verme stratejisine yönelik olarak ders ve çalışma kitaplarında tespit edilmiş atasözü ve deyimler Tablo-4'te gösterilmiştir:

Tablo 4:Sözlük Anlamını Verme

Deyim	Kitap Adı	Kitabın Türü	Metnin Türü	Söz Varlığı Türü	Sıklık	Ünite	Sayfa	Alan
gurur duymak	Yedi İklim	1	1	1	1	3	64	Okuma
göz açtırmamak	Yedi İklim	2	1	1	1	2	23	Okuma
gözünü üstünden ayırmamak	Yedi İklim	2	1	1	1	2	23	Okuma
göz yummak	Yedi İklim	2	1	1	1	2	23	Okuma

Kitabın Türü 1: ders kitabı 2: çalışma kitabı. Metin Türü: 1: okuma 2: dinleme. Söz Varlığı Türü: 1: deyim 2: atasözü.

Yedi İklim Türkçe ders kitabında 1 tane, çalışma kitabında 3 tane deyim bulunmuştur. Bu deyimler, okuma metinlerinin içerisinde koyu bir şekilde yazılmış ve okuma metninin altında anlamları verilmiştir. Burada doğrudan bu deyimlere ve deyimlerin anlamına dikkat çekmek amaçlanmıştır (Şekil 7).

Şekil 7: Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı Sözlük Anlamını Verme

Yunus Emre Enstitüsü. 2016. **Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı B1.** s. 64.

4.1.3. Anlatma Becerisine Yönelik Stratejiler

Ders ve çalışma kitaplarında tespit edilen anlatma becerisine yönelik doğrudan kullanılan atasözü ve deyim öğretim stratejileri "cümle kurma, cümle tamamlama" alt stratejilerinden oluşmaktadır. Bu alt stratejiler aşağıdaki bölümlerde değerlendirilmiştir.

4.1.3.1. Cümle Kurma

Anlamı açıklama stratejisine yönelik olarak ders ve çalışma kitaplarında tespit edilmiş atasözü ve deyimler Tablo-5'te gösterilmiştir:

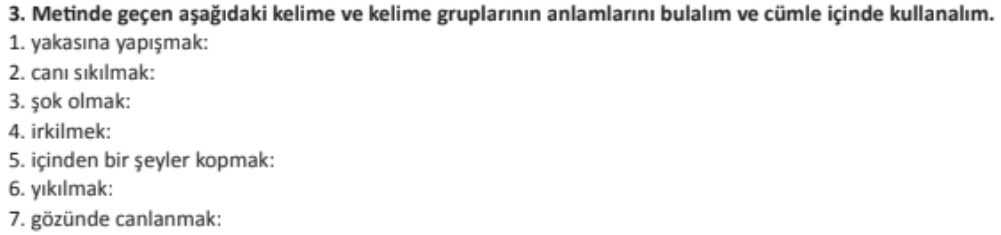
Tablo 5: Cümle Kurma

Deyim	Kitap Adı	Kitabın Türü	Metnin Türü	Söz Varlığı Türü	Sıklık	Ünite	Sayfa	Alan
yakasına yapışmak	İstanbul	2	1	1	1	5	33	Yazma-Ölçme
gözü takılmak	İstanbul	2	1	1	1	5	33	Yazma-Ölçme
canı sıkılmak	İstanbul	2	1	1	1	5	33	Yazma-Ölçme
içinden bir şeyler kopmak	İstanbul	2	1	1	1	5	33	Yazma-Ölçme

Kitabın Türü 1: ders kitabı 2: çalışma kitabı. Metin Türü: 1: okuma 2: dinleme. Söz Varlığı Türü: 1: deyim 2: atasözü.

İstanbul Yabancılar için Türkçe çalışma kitabında 4 tane deyim tespit edilmiştir. İstanbul Yabancılar için Türkçe çalışma kitabı, Yedi İklim Türkçe ders ve çalışma kitaplarında bu stratejiye yönelik atasözü veya deyim bulunmamaktadır. İstanbul Yabancılar için Türkçe çalışma kitabındaki 4 tane deyim yazma-ölçme alanında

kullanılmıştır. Öğrencilerden okuma metinlerinde geçen deyimlerle cümle kurmaları istenmiştir (Şekil 8).

3. Metinde geçen aşağıdaki kelime ve kelime gruplarının anlamlarını bulalım ve cümle içinde kullanalım.
1. yakasına yapışmak:
2. canı sıkılmak:
3. şok olmak:
4. irkilmek:
5. içinden bir şeyler kopmak:
6. yıkılmak:
7. gözünde canlanmak:

Şekil 8: İstanbul Yabancılar için Türkçe Çalışma Kitabı Cümle Kurma

Aslan, F. (ed.). 2012. **İstanbul Yabancılar için Türkçe Çalışma Kitabı B1**. s.33.

4.1.3.2. Cümle Tamamlama

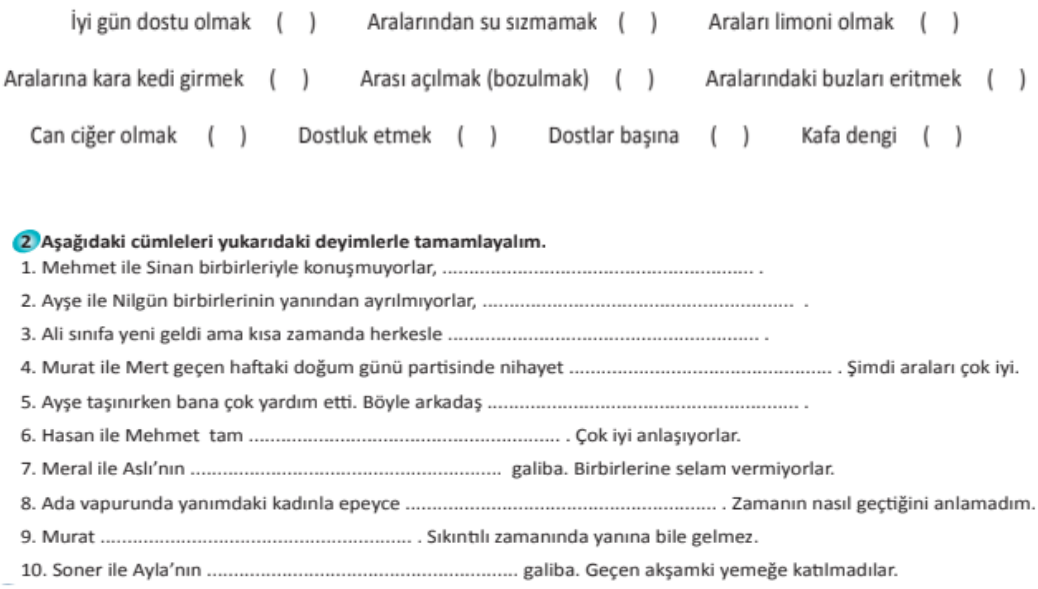
Cümle tamamlama stratejisine yönelik olarak ders ve çalışma kitaplarında tespit edilmiş atasözü ve deyimler Tablo-6'da gösterilmiştir:

Tablo 6: Cümle Tamamlama

Deyim	Kitap Adı	Kitabın Türü	Metnin Türü	Söz Varlığı Türü	Sıklık	Ünite	Sayfa	Alan
iyi gün dostu(olmak)	İstanbul	1	1	1	1	6	86	Yazma-Ölçme
aralarından su sızmamak	İstanbul	1	1	1	1	6	86	Yazma-Ölçme
araları limoni olmak	İstanbul	1	1	1	1	6	86	Yazma-Ölçme
aralarına kara kedi girmek	İstanbul	1	1	1	1	6	86	Yazma-Ölçme
arası açılmak(bozulmak)	İstanbul	1	1	1	1	6	86	Yazma-Ölçme
aralarındaki buzları eritmek	İstanbul	1	1	1	1	6	86	Yazma-Ölçme
can ciğer olmak	İstanbul	1	1	1	1	6	86	Yazma-Ölçme
dostluk etmek	İstanbul	1	1	1	1	6	86	Yazma-Ölçme
dostlar başına	İstanbul	1	1	1	1	6	86	Yazma-Ölçme
kafa dengi	İstanbul	1	1	1	1	6	86	Yazma-Ölçme

Kitabın Türü 1: ders kitabı 2: çalışma kitabı. Metin Türü: 1: okuma 2: dinleme. Söz Varlığı Türü: 1: deyim 2: atasözü.

İstanbul Yabancılar için Türkçe ders kitabında 10 tane deyim tespit edilmiştir. Yazma-ölçme alanına yöneliktir. Öğrencilerden kitapta verilen cümleleri deyimlerle tamamlamaları istenmiştir (Şekil 9).

İyi gün dostu olmak ( ) Aralarından su sızmamak ( ) Araları limoni olmak ( )

Aralarına kara kedi girmek ( ) Arası açılmak (bozulmak) ( ) Aralarındaki buzları eritmek ( )

Can ciğer olmak ( ) Dostluk etmek ( ) Dostlar başına ( ) Kafa dengi ( )

2 **Aşağıdaki cümleleri yukarıdaki deyimlerle tamamlayalım.**

1. Mehmet ile Sinan birbirleriyle konuşmuyorlar, ...
2. Ayşe ile Nilgün birbirlerinin yanından ayrılmıyorlar, ...
3. Ali sınıfa yeni geldi ama kısa zamanda herkesle ..... .
4. Murat ile Mert geçen haftaki doğum günü partisinde nihayet ..... . Şimdi araları çok iyi.
5. Ayşe taşınırken bana çok yardım etti. Böyle arkadaş ..... .
6. Hasan ile Mehmet tam ..... . Çok iyi anlaşıyorlar.
7. Meral ile Aslı'nın ..... galiba. Birbirlerine selam vermiyorlar.
8. Ada vapurunda yanımdaki kadınla epeyce ..... . Zamanın nasıl geçtiğini anlamadım.
9. Murat ..... . Sıkıntılı zamanında yanına bile gelmez.
10. Soner ile Ayla'nın ..... galiba. Geçen akşamki yemeğe katılmadılar.

Şekil 9: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı Cümle Tamamlama

Bölükbaş, F. , Yılmaz, M. Y.(ed.). 2017. **İstanbul Yabancılar için Türkçe Ders Kitabı B1**. s.86.

4.1.4. Görsellere Yönelik Stratejiler

Ders ve çalışma kitaplarında tespit edilen görsellere yönelik doğrudan kullanılan atasözü ve deyim öğretim stratejileri "görsellerden hareketle eşleştirme yapma" alt stratejisinden oluşmaktadır. Bu alt strateji aşağıdaki bölümlerde değerlendirilmiştir.

4.1.4.1. Görsellerden Hareketle Eşleştirme Yapma

Görsellerden hareketle eşleştirme yapma stratejisine yönelik olarak ders ve çalışma kitaplarında tespit edilmiş atasözü ve deyimler Tablo-7'de gösterilmiştir:

Tablo 7: Görsellerden Hareketle Eşleştirme Yapma

Atasözü/Deyim	Kitap Adı	Kitabın Türü	Metnin Türü	Söz Varlığı Türü	Sıklık	Ünite	Sayfa	Alan
Bal tutan parmağını yalar.	Yedi İklim	2	1	2	1	4	80	Dil bilgisi
Denize düşen yılana sarılır.	Yedi İklim	2	1	2	1	4	80	Dil bilgisi
Aslan yattığı yerden belli olur.	Yedi İklim	2	1	2	1	4	80	Dil bilgisi
Acele giden ecele gider.	Yedi İklim	2	1	2	1	4	80	Dil bilgisi

Kitabın Türü 1: ders kitabı 2: çalışma kitabı. Metin Türü: 1: okuma 2: dinleme. Söz Varlığı Türü: 1: deyim 2: atasözü.

Yedi İklim Türkçe çalışma kitabında 4 tane atasözü kullanılmıştır. Yedi İklim Türkçe ders kitabı, İstanbul Yabancılar için Türkçe ders ve çalışma kitaplarında doğrudan bu stratejiye yönelik atasözü ve deyim bulunmamaktadır. Atasözleri dil bilgisi alanında kullanılmıştır. Öğrencilerden atasözleri ile ilgili ipucu içeren görselleri eşleştirmeleri istenmiştir (Şekil 10).

Şekil 60: Yedi İklim Türkçe Çalışma Kitabı Görsellerden Hareketle Eşleştirme Yapma

Yunus Emre Enstitüsü. 2016. **Yedi İklim Türkçe Çalışma Kitabı B1.** s. 80.

4.1.5. Ölçme Değerlendirmeye Yönelik Stratejiler

Ders ve çalışma kitaplarında tespit edilen ölçme değerlendirmeye yönelik doğrudan kullanılan atasözü ve deyim öğretim stratejileri "çoktan seçmeli test" alt stratejisinden oluşmaktadır. Bu alt strateji aşağıdaki bölümde değerlendirilmiştir.

4.1.5.1. Çoktan Seçmeli Test

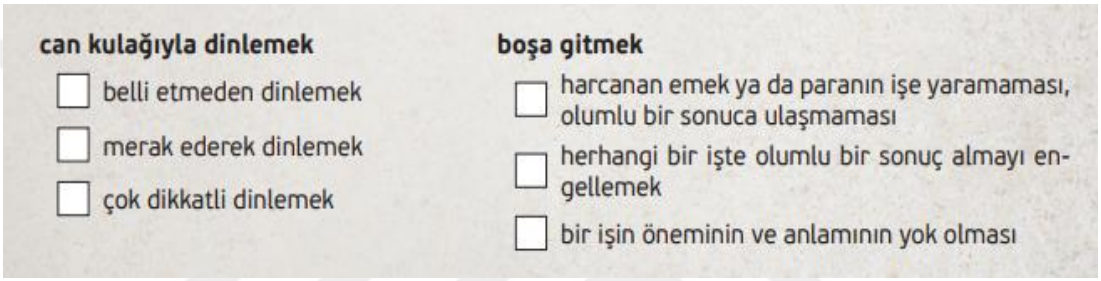
Çoktan seçmeli test stratejisine yönelik olarak ders ve çalışma kitaplarında tespit edilmiş atasözü ve deyimler Tablo-8'de gösterilmiştir:

Tablo 8: Çoktan Seçmeli Test

Deyim	Kitap Adı	Kitabın Türü	Metnin Türü	Söz Varlığı Türü	Sıklık	Ünite	Sayfa	Alan
can kulağıyla dinlemek	Yedi İklim	1	2	1	1	4	74	Dinleme-Ölçme
boşa gitmek	Yedi İklim	1	2	1	1	4	74	Dinleme-Ölçme

Kitabın Türü 1: ders kitabı 2: çalışma kitabı. Metin Türü: 1: okuma 2: dinleme. Söz Varlığı Türü: 1: deyim 2: atasözü.

Yedi İklim Türkçe ders kitabında 2 tane deyim tespit edilmiştir. Yedi İklim Türkçe çalışma kitabı, İstanbul Yabancılar için Türkçe ders ve çalışma kitaplarında doğrudan bu stratejiye yönelik atasözü veya deyim bulunmamaktadır. Tespit edilen deyimler, dinleme-ölçme alanında bulunmaktadır. Öğrencilerden dinledikleri metinde geçen deyimlerin sözlük anlamını çoktan seçmeli testten bulmaları istenmiştir (Şekil 11).

Şekil 71: Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı Çoktan Seçmeli Test

Yunus Emre Enstitüsü. 2016. **Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı B1.** s. 74.

4.2. Atasözü ve Deyim Öğretimine Yönelik Dolaylı Kullanılan Stratejiler

Ders ve çalışma kitaplarında atasözü ve deyimlerin öğretimine yönelik dolaylı olarak kullanılan ve bir strateji oluşturan örnekler "anlama becerisine yönelik stratejiler, anlamı çözmeye yönelik stratejiler, anlatma becerisine yönelik stratejiler, görsellere yönelik stratejiler, ölçme değerlendirmeye yönelik stratejiler" olmak üzere beş başlık altında aşağıdaki bölümlerde değerlendirilmiştir:

4.2.1. Anlama Becerisine Yönelik Stratejiler

Ders ve çalışma kitaplarında tespit edilen anlama becerisine yönelik stratejiler içerisinde dolaylı olarak yer alan atasözü ve deyimlerin öğretimi stratejileri "dinleme metinlerinin içerisinde yer alan atasözü ve deyimler, okuma metinlerinin içerisinde yer

alan atasözü ve deyimler" olmak üzere iki başlık altında değerlendirilmiştir. Buna dair bulgular aşağıdaki bölümlerde gösterilmiştir.

4.2.1.1. Dinleme Metinlerinin İçerisinde Yer Alan Atasözü ve Deyimler

Dinleme metinlerinin içerisinde yer alan atasözü ve deyimler stratejisine yönelik olarak ders ve çalışma kitaplarında tespit edilmiş deyimler Tablo-9'da gösterilmiştir:

Tablo 9: Dinleme Metinlerinin İçerisinde Yer alan Atasözü ve Deyimler

Atasözü/Deyim	Kitap Adı	Kitabın Türü	Metnin Türü	Söz Varlığı Türü	Sıklık	Ünite	Sayfa
hazırlıklı olmak	İstanbul	1	2	1	1	1	19
tatil yapmak	İstanbul	1	2	1	1	2	27
kapılar yüzüne kapanmak	İstanbul	1	2	1	1	2	31
mesaiye kalmak	İstanbul	1	2	1	1	2	35
karar vermek	İstanbul	1	2	1	2	2	35
nefes almak	İstanbul	1	2	1	1	3	42
icat etmek	İstanbul	1	2	1	1	3	47
tedavi olmak	İstanbul	1	2	1	1	3	51
eğitim vermek	İstanbul	1	2	1	1	4	59
eğitim vermek	İstanbul	1	2	1	1	4	62
sonuç almak	İstanbul	1	2	1	1	4	62
sonuç vermek	İstanbul	1	2	1	1	4	62
çocuk dünyaya getirmek	İstanbul	1	2	1	1	4	65
izin almak	İstanbul	1	2	1	1	4	65
karar vermek	İstanbul	1	2	1	1	4	65
ders almak	İstanbul	1	2	1	1	4	65
örnek olmak	İstanbul	1	2	1	1	4	65
ziyaret etmek	İstanbul	1	2	1	1	5	77
etkisini göstermek	İstanbul	1	2	1	1	5	81
haber almak	İstanbul	1	2	1	1	5	81
karar vermek	İstanbul	1	2	1	1	6	89
imza toplamak	İstanbul	1	2	1	1	6	89
tatil yapmak	İstanbul	1	2	1	1	6	89
faydalı olmak	İstanbul	1	2	1	1	6	89
yola çıkmak	İstanbul	1	2	1	1	6	93
arası açılmak	İstanbul	1	2	1	1	6	96
Aç ayı oynamaz.	İstanbul	1	2	2	1	2	27
dert etmek	Yedi İklim	1	2	1	1	1	12
harikalar yaratmak	Yedi İklim	1	2	1	1	1	12
kilo almak	Yedi İklim	1	2	1	2	1	12
laf aramızda	Yedi İklim	1	2	1	1	1	12
şansı dönmek	Yedi İklim	1	2	1	1	1	21
ün kazanmak	Yedi İklim	1	2	1	1	1	21
yüzüne gülmek	Yedi İklim	1	2	1	1	2	29
bağlı kalmak	Yedi İklim	1	2	1	1	2	31
ders almak	Yedi İklim	1	2	1	1	2	31
haber vermek	Yedi İklim	1	2	1	1	2	37
ders almak	Yedi İklim	1	2	1	1	2	37
haber vermek	Yedi İklim	1	2	1	2	2	41
kıymetini bilmek	Yedi İklim	1	2	1	1	2	41
izin almak	Yedi İklim	1	2	1	1	3	49

Tablo 9 - Devam

yola çıkmak	Yedi İklim	1	2	1	1	3	49
iletişim kurmak	Yedi İklim	1	2	1	1	3	60
ilgi uyandırmak	Yedi İklim	1	2	1	1	3	60
ortaya çıkarmak	Yedi İklim	1	2	1	1	3	60
elinin altında olmak	Yedi İklim	1	2	1	1	3	63
ziyaret etmek	Yedi İklim	1	2	1	1	3	63
#haline gelmek	Yedi İklim	1	2	1	1	4	74
bilgi vermek	Yedi İklim	1	2	1	1	4	74
can kulağıyla dinlemek	Yedi İklim	1	2	1	1	4	74
kapıyı açmak	Yedi İklim	1	2	1	1	4	74
boşa gitmek	Yedi İklim	1	2	1	1	4	74
fark etmez	Yedi İklim	1	2	1	1	4	78
akıl etmek	Yedi İklim	1	2	1	1	4	83
eğitim almak	Yedi İklim	1	2	1	1	5	93
geri dönmek	Yedi İklim	1	2	1	1	5	93
hayatını kazanmak	Yedi İklim	1	2	1	1	5	93
sıkıntı çekmek	Yedi İklim	1	2	1	1	5	93
zorunda kalmak	Yedi İklim	1	2	1	1	5	93
haber vermek	Yedi İklim	1	2	1	1	5	98
hoşça kal	Yedi İklim	1	2	1	2	5	98
dünyaya gelmek	Yedi İklim	1	2	1	2	5	101
felç olmak	Yedi İklim	1	2	1	1	5	101
veda etmek	Yedi İklim	1	2	1	1	5	101
zorunda kalmak	Yedi İklim	1	2	1	1	5	101
aklına gelmek	Yedi İklim	1	2	1	1	6	112
düşünüp taşınmak	Yedi İklim	1	2	1	1	6	112
eli ayağı dolanmak (dolaşmak)	Yedi İklim	1	2	1	1	6	112
esir düşmek	Yedi İklim	1	2	1	1	6	112
kafasına takılmak	Yedi İklim	1	2	1	1	6	112
kan ter içinde	Yedi İklim	1	2	1	1	6	112
uykusu kaçmak	Yedi İklim	1	2	1	1	6	112
yer vermek	Yedi İklim	1	2	1	2	6	120
yola çıkmak	Yedi İklim	1	2	1	2	6	120
hazırlık yapmak	Yedi İklim	1	2	1	3	6	121
mesaj vermek	Yedi İklim	1	2	1	1	7	132
ortaya çıkmak	Yedi İklim	1	2	1	1	7	132
oruç tutmak	Yedi İklim	1	2	1	3	7	137
özlem(ini duymak)	Yedi İklim	1	2	1	1	7	137
şeker gibi	Yedi İklim	1	2	1	1	7	137
davet etmek	Yedi İklim	1	2	1	2	7	143
canını almak	Yedi İklim	1	2	1	1	8	154
çığlık atmak	Yedi İklim	1	2	1	1	8	154
feryat etmek	Yedi İklim	1	2	1	1	8	154
niyet tutmak	Yedi İklim	1	2	1	1	8	154
ruhunu teslim etmek	Yedi İklim	1	2	1	1	8	154
şart koşmak	Yedi İklim	1	2	1	1	8	154
türkü söylemek	Yedi İklim	1	2	1	1	8	154
yataklara düşmek	Yedi İklim	1	2	1	1	8	154
yollara düşmek	Yedi İklim	1	2	1	2	8	154
zaman kazanmak	Yedi İklim	1	2	1	1	8	154
müsaade etmek	Yedi İklim	1	2	1	1	8	159
ders vermek	Yedi İklim	1	2	1	1	8	163
düzen kurmak	Yedi İklim	1	2	1	1	8	163

Tablo 9 - Devam

fark etmek	Yedi İklim	1	2	1	1	8	163
idare etmek	Yedi İklim	1	2	1	1	8	163
dara düşmek	Yedi İklim	2	2	1	1	5	61
sararıp solmak	Yedi İklim	2	2	1	1	5	61

Kitabın Türü 1: ders kitabı 2: çalışma kitabı. Metin Türü: 1: okuma 2: dinleme. Söz Varlığı Türü: 1: deyim 2: atasözü.

İstanbul Yabancılar için Türkçe ders kitabında 27 tane deyim, 1 tane atasözü; Yedi İklim Türkçe ders kitabında 81 tane deyim, çalışma kitabında da 2 tane deyim tespit edilmiştir. Bu stratejiye yönelik atasözleri sadece İstanbul Yabancılar için Türkçe ders kitabında 1 tane kullanılmıştır, ancak İstanbul Yabancılar için çalışma kitabında bu stratejiye yönelik atasözü ve deyim bulunmamaktadır. Yedi İklim Türkçe ders ve çalışma kitaplarında atasözü bulunmayıp yalnızca deyimler bulunmaktadır.

4.2.1.2. Okuma Metinlerinin İçerisinde Yer alan Atasözü ve Deyimler

Okuma metinlerinin içerisinde yer alan atasözü ve deyimler stratejisine yönelik olarak ders ve çalışma kitaplarında tespit edilmiş atasözü ve deyimler Ek-1'de gösterilmiştir. Bu deyimlerin tablosu yaklaşık on sayfa oluşturduğundan dolayı ekler kısmında verilmiştir. İstanbul Yabancılar için Türkçe ders kitabında 69 tane deyim, 4 tane atasözü, çalışma kitabında 98 tane deyim, 1 tane atasözü; Yedi İklim Türkçe ders kitabında 168 tane deyim, 1 tane atasözü, çalışma kitabında 71 tane deyim, 1 tane atasözü tespit edilmiştir. Bu stratejiye yönelik olarak hem atasözü hem deyim tüm kitaplarda kullanılmıştır, çünkü bunlar okuma metinlerinin içerisinde yer almaktadır. En çok atasözü ve deyim okuma metinlerinin içerisinde tespit edilmiştir. İstanbul Yabancılar için Türkçe kitaplarında toplamda 167 tane deyim, 5 tane atasözü; Yedi İklim Türkçe kitaplarında 240 tane deyim, 2 tane atasözü tespit edilmiştir.

4.2.2. Anlamı Çözmeye Yönelik Stratejiler

Ders ve çalışma kitaplarında tespit edilen anlamı çözmeye yönelik dolaylı olarak kullanılan atasözü ve deyim öğretim stratejileri "anlamı eşleştirme, sözlük anlamını verme, şekil bilgisi farkındalığı kazandırma" alt stratejilerinden oluşmaktadır. Bu alt stratejiler aşağıdaki bölümlerde değerlendirilmiştir.

4.2.2.1. Anlamı Eşleştirme

Anlamı eşleştirme stratejisine yönelik olarak ders ve çalışma kitaplarında tespit edilmiş atasözü ve deyimler Tablo-10'da gösterilmiştir:

Tablo 10: Anlamı Eşleştirme

Deyim	Kitap Adı	Kitabın Türü	Metnin Türü	Söz Varlığı Türü	Sıklık	Ünite	Sayfa	Alan
yanında olmak	İstanbul	1	1	1	1	6	86	Okuma-Ölçme
temiz tutmak	İstanbul	2	1	1	1	2	14	Okuma-Ölçme
sıkıntı çekmek	İstanbul	2	1	1	1	2	14	Okuma-Ölçme
göğüs germek	İstanbul	2	1	1	1	2	14	Okuma-Ölçme
emek vermek	İstanbul	2	1	1	1	2	14	Okuma-Ölçme
elde etmek	İstanbul	2	1	1	1	2	14	Okuma-Ölçme
meydana getirmek	İstanbul	2	1	1	1	2	14	Okuma-Ölçme
yiyip içmek	İstanbul	2	1	1	1	2	14	Okuma-Ölçme
alın teri dökmek	İstanbul	2	1	1	1	2	14	Okuma-Ölçme
ekmeğini eline almak	Yedi İklim	1	1	1	1	2	29	Okuma-Ölçme
hayal kurmak	Yedi İklim	1	1	1	1	3	49	Okuma-Ölçme
sabahı zor etmek	Yedi İklim	1	1	1	1	3	49	Okuma-Ölçme
gözünü ayırmamak	Yedi İklim	1	1	1	1	3	49	Okuma-Ölçme
kendini düşünmek	Yedi İklim	1	1	1	1	5	99	Okuma-Ölçme
çileden çıkarmak	Yedi İklim	1	1	1	1	5	99	Okuma-Ölçme
aklı başına gelmek	Yedi İklim	1	1	1	1	5	102	Dil bilgisi
heyecana kapılmak	Yedi İklim	1	1	1	1	5	102	Dil bilgisi
kendini bulmak	Yedi İklim	1	1	1	1	5	102	Dil bilgisi
kendini kaybetmek	Yedi İklim	1	1	1	1	5	102	Dil bilgisi
kendini yiyip bitirmek	Yedi İklim	1	1	1	1	5	102	Dil bilgisi
kendisine(kendine) dert etmek	Yedi İklim	1	1	1	1	5	102	Dil bilgisi
bir araya gelmek	Yedi İklim	1	1	1	1	8	151	Okuma-Ölçme
cana kıymak	Yedi İklim	1	1	1	1	8	151	Okuma-Ölçme
can vermek	Yedi İklim	1	1	1	1	8	151	Okuma-Ölçme
heyecana kapılmak	Yedi İklim	2	1	1	1	5	55	Dil bilgisi
kendini tutmak	Yedi İklim	2	1	1	1	5	55	Dil bilgisi
kendini yoklamak	Yedi İklim	2	1	1	1	5	55	Dil bilgisi
üstün görmek	Yedi İklim	2	1	1	1	5	55	Dil bilgisi

Kitabın Türü 1: ders kitabı 2: çalışma kitabı. Metin Türü: 1: okuma 2: dinleme. Söz Varlığı Türü: 1: deyim 2: atasözü.

İstanbul Yabancılar için Türkçe ders kitabında 1 tane deyim, çalışma kitabında 8 tane deyim; Yedi İklim Türkçe ders kitabında 16 tane deyim, çalışma kitabında 4 tane deyim tespit edilmiştir. Bu stratejiye yönelik olarak dolaylı da olsa hiçbir kitap türünde atasözü kullanılmamıştır. Her iki kitabın hem ders hem de çalışma kitaplarında deyimler tespit edilmiştir. Bu stratejiye yönelik Yedi İklim Türkçe ders kitabı sayfa 102'deki 6 tane deyim ve çalışma kitabında sayfa 55'teki 4 tane deyim dil bilgisi alanında bulunurken diğerleri hem İstanbul hem de Yedi İklim kitaplarında okuma-ölçme alanında bulunmaktadır. Dil bilgisi alanındaki deyimler "kendi" dönüşlülük zamiri ile ilgilidir.

4.2.2.2. Sözlük Anlamını Verme

Sözlük anlamını verme stratejisine yönelik olarak ders ve çalışma kitaplarında tespit edilmiş atasözü ve deyimler Tablo-11'de gösterilmiştir:

Tablo 11: Sözlük Anlamını Verme

Deyim	Kitap Adı	Kitabın Türü	Metnin Türü	Söz Varlığı Türü	Sıklık	Ünite	Sayfa	Alan
Hakk'ın rahmetine kavuşmak	Yedi İklim	1	1	1	1	2	43	Okuma

Kitabın Türü 1: ders kitabı 2: çalışma kitabı. Metin Türü: 1: okuma 2: dinleme. Söz Varlığı Türü: 1: deyim 2: atasözü.

Sözlük anlamını verme stratejisinde yalnızca Yedi İklim Türkçe ders kitabında 1 tane deyim kullanılmıştır.

4.2.2.3. Şekil Bilgisi Farkındalığı Kazandırma

Şekil bilgisi farkındalığı kazandırma stratejisine yönelik olarak ders ve çalışma kitaplarında tespit edilmiş atasözü ve deyimler Tablo-12'de gösterilmiştir:

Tablo 12: Şekil Bilgisi Farkındalığı Kazandırma

Deyim	Kitap Adı	Kitabın Türü	Metnin Türü	Söz Varlığı Türü	Sıklık	Ünite	Sayfa	Alan
kilo vermek	İstanbul	1	1	1	1	1	10	Dil bilgisi
eli değmek	İstanbul	1	1	1	1	1	17	Dil bilgisi
sipariş etmek	İstanbul	1	1	1	1	2	24	Dil bilgisi
tatil yapmak	İstanbul	1	1	1	1	2	26	Dil bilgisi
ısrar etmek	İstanbul	1	1	1	1	2	26	Dil bilgisi
kilo almak	İstanbul	1	1	1	1	3	44	Dil bilgisi
zorunda kalmak	İstanbul	1	1	1	1	3	45	Dil bilgisi
mesaiye kalmak	İstanbul	1	1	1	1	3	45	Dil bilgisi
ısrar etmek	İstanbul	1	1	1	1	3	46	Dil bilgisi
izin almak	İstanbul	1	1	1	1	3	50	Dil bilgisi
kilo vermek	İstanbul	1	1	1	1	4	61	Dil bilgisi
yola çıkmak	İstanbul	1	1	1	1	4	65	Dil bilgisi
piknik yapmak	İstanbul	1	1	1	1	5	70	Dil bilgisi
karar vermek	İstanbul	1	1	1	1	5	74	Dil bilgisi
puan almak	İstanbul	1	1	1	1	5	76	Dil bilgisi
hazırlık yapmak	İstanbul	1	1	1	1	5	78	Dil bilgisi
kuyruğa girmek	İstanbul	1	1	1	1	5	78	Dil bilgisi
fırsatı kaçırmak	İstanbul	1	1	1	1	5	78	Dil bilgisi
elektrik(i) kesmek	İstanbul	1	1	1	1	5	78	Dil bilgisi
denk gelmek	İstanbul	1	1	1	1	5	78	Dil bilgisi
uykusu gelmek	İstanbul	1	1	1	2	5	78	Dil bilgisi
not almak	İstanbul	2	1	1	1	3	23	Dil bilgisi
açlıktan ölmek	İstanbul	2	1	1	1	3	23	Dil bilgisi
hayırdır inşallah	Yedi İklim	1	1	1	1	1	14	Dil bilgisi
izin almak	Yedi İklim	1	1	1	1	3	58	Dil bilgisi
özür dilemek	Yedi İklim	1	1	1	1	3	58	Dil bilgisi
saygı göstermek	Yedi İklim	1	1	1	1	3	58	Dil bilgisi
ağaç olmak	Yedi İklim	1	1	1	1	4	71	Dil bilgisi
burnu büyümek	Yedi İklim	1	1	1	1	4	71	Dil bilgisi

Kitabın Türü 1: ders kitabı 2: çalışma kitabı. Metin Türü: 1: okuma 2: dinleme. Söz Varlığı Türü: 1: deyim 2: atasözü.

İstanbul Yabancılar için Türkçe ders kitabında 22 tane deyim, çalışma kitabında 2 tane deyim; Yedi İklim Türkçe ders kitabında 6 tane deyim tespit edilmiştir. Yedi İklim çalışma kitabında bu stratejiye yönelik deyim yoktur. Ayrıca her iki kitabın ders ve çalışma kitaplarında hiç atasözü de yoktur. Toplamda 30 tane deyim tespit edilmiştir. Hepsi dil bilgisi alanına yöneliktir. Dil bilgisinin ünite konusu ile ilgili öğrencilerin şekil bilgisi farkındalığı kazanmaları için örnek cümlelere yer verilmiştir.

4.2.3. Anlatma Becerisine Yönelik Stratejiler

Ders ve çalışma kitaplarında tespit edilen anlatma becerisine yönelik olarak dolaylı olarak kullanılan atasözü ve deyim öğretim stratejileri "cümle kurma, cümle tamamlama, örnek olaya başvurma, verilen kelime ve deyimlerle metin oluşturma, yeniden cümle kurma" alt stratejilerinden oluşmaktadır. Bu alt stratejiler aşağıdaki bölümlerde değerlendirilmiştir.

4.2.3.1. Cümle Kurma

Cümle kurma stratejisine yönelik olarak ders ve çalışma kitaplarında tespit edilmiş atasözü ve deyimler Tablo-13'te gösterilmiştir:

Tablo 13: Cümle Kurma

Deyim	Kitap Adı	Kitabın Türü	Metnin Türü	Söz Varlığı Türü	Sıklık	Ünite	Sayfa	Alan
kilo almak	İstanbul	1	1	1	1	5	70	Konuşma-Ölçme
not almak	İstanbul	2	1	1	1	3	23	Dil bilgisi
açlıktan ölmek	İstanbul	2	1	1	1	3	23	Dil bilgisi
ortaya çıkarmak	Yedi İklim	1	1	1	1	3	61	Yazma-Ölçme
haber vermek	Yedi İklim	2	1	1	1	3	39	Yazma-Ölçme

Kitabın Türü 1: ders kitabı 2: çalışma kitabı. Metin Türü: 1: okuma 2: dinleme. Söz Varlığı Türü: 1: deyim 2: atasözü.

İstanbul Yabancılar için Türkçe ders kitabında 1 tane deyim, çalışma kitabında 2 tane deyim; Yedi İklim Türkçe ders kitabında 1 tane deyim, çalışma kitabında 1 tane deyim tespit edilmiştir. Kitaplarda bu stratejiye yönelik atasözleri bulunmamaktadır. Öğrencilerden bu deyimlerin dolaylı olarak geçtiği yerlerde cümle kurmaları istenmiştir.

4.2.3.2. Cümle Tamamlama

Cümle tamamlama stratejisine yönelik olarak ders ve çalışma kitaplarında tespit edilmiş atasözü ve deyimler Tablo-14'te gösterilmiştir:

Tablo 14: Cümle Tamamlama

Deyim	Kitap Adı	Kitabın Türü	Metnin Türü	Söz Varlığı Türü	Sıklık	Ünite	Sayfa	Alan
randevu almak	İstanbul	1	1	1	1	3	41	Dil bilgisi
saygı göstermek	İstanbul	1	1	1	1	3	41	Dil bilgisi
yanında olmak	İstanbul	1	1	1	1	3	41	Dil bilgisi
izne çıkmak	İstanbul	1	1	1	1	3	45	Dil bilgisi
haber vermek	İstanbul	1	1	1	1	3	50	Dil bilgisi
ziyaret etmek	İstanbul	1	1	1	1	3	50	Dil bilgisi
karar vermek	İstanbul	1	1	1	1	3	50	Dil bilgisi
ayakta kalmak	İstanbul	1	1	1	1	3	53	Dil bilgisi
haber vermek	İstanbul	1	1	1	1	3	53	Dil bilgisi
not almak	İstanbul	1	1	1	1	5	80	Dil bilgisi
selam vermek	İstanbul	1	1	1	1	6	86	Yazma-Ölçme
su basmak	İstanbul	2	1	1	1	1	9	Dil bilgisi
elektriği kesmek	İstanbul	2	1	1	1	1	9	Dil bilgisi
sigorta atmak	İstanbul	2	1	1	1	1	9	Dil bilgisi
kilo vermek	İstanbul	2	1	1	1	1	11	Dil bilgisi
temizlik yapmak	İstanbul	2	1	1	1	1	11	Dil bilgisi
alışverişe çıkmak	İstanbul	2	1	1	1	6	45	Dil bilgisi
haber almak	İstanbul	2	1	1	1	6	45	Dil bilgisi
kalbi yerinden fırlamak	Yedi İklim	1	1	1	1	3	49	Yazma-Ölçme
yerine getirmek	Yedi İklim	1	1	1	1	3	59	Dil Bilgisi
sesini kısmak	Yedi İklim	1	1	1	1	3	60	Dil Bilgisi
ayaklarına kara sular inmek	Yedi İklim	1	1	1	1	3	63	Dil Bilgisi
özen göstermek	Yedi İklim	2	1	1	1	4	47	Dil bilgisi
temiz tutmak	Yedi İklim	2	1	1	1	4	47	Dil bilgisi
gürültü yapmak	Yedi İklim	2	1	1	1	4	50	Dil bilgisi
özür dilemek	Yedi İklim	2	1	1	1	4	50	Dil bilgisi
temiz tutmak	Yedi İklim	2	1	1	1	4	50	Dil bilgisi
yer vermek	Yedi İklim	2	1	1	1	4	50	Dil bilgisi
özür dilemek	Yedi İklim	2	1	1	1	4	44	Yazma-Ölçme
randevu almak	Yedi İklim	2	1	1	1	5	55	Dil bilgisi
telefon etmek	Yedi İklim	2	1	1	1	5	55	Dil bilgisi

Kitabın Türü 1: ders kitabı 2: çalışma kitabı. Metin Türü: 1: okuma 2: dinleme. Söz Varlığı Türü: 1: deyim 2: atasözü.

İstanbul Yabancılar için Türkçe ders kitabında 11 tane deyim, çalışma kitabında 7 tane deyim; Yedi İklim Türkçe ders kitabında 4 tane deyim, çalışma kitabında 9 tane deyim tespit edilmiştir. Toplam 31 deyimin 3 tanesi yazma-ölçme alanında kullanılırken 28 tanesi dil bilgisi alanına yöneliktir. Öğrencilerden bu deyimlerin dolaylı olarak bulunduğu cümleleri tamamlamaları istenmiştir. Kitaplarda bu stratejiye yönelik atasözleri bulunmamaktadır.

4.2.3.3. Örnek Olaya Başvurma

Örnek olaya başvurma stratejisine yönelik olarak ders ve çalışma kitaplarında tespit edilmiş atasözü ve deyimler Tablo-15'te gösterilmiştir:

Tablo 15: Örnek Olaya Başvurma

Deyim	Kitap Adı	Kitabın Türü	Metnin Türü	Söz Varlığı Türü	Sıklık	Ünite	Sayfa	Alan
su basmak	İstanbul	1	1	1	2	1	15	Konuşma-Ölçme
sigorta atmak	İstanbul	1	1	1	1	1	15	Konuşma-Ölçme
elektriği kesmek	İstanbul	1	1	1	1	1	15	Konuşma-Ölçme
uzak durmak	İstanbul	1	1	1	1	3	47	Konuşma-Ölçme
karar vermek	İstanbul	1	1	1	1	3	52	Konuşma-Ölçme

Tablo 15 – Devam

örnek vermek	İstanbul	1	1	1	1	4	60	Konuşma-Ölçme
teselli etmek	İstanbul	1	1	1	1	4	65	Konuşma-Ölçme
hoşuna gitmek	Yedi İklim	1	1	1	1	2	44	Yazma-Ölçme
diyalog kurmak	Yedi İklim	1	1	1	1	3	61	Konuşma-Ölçme
hakkını aramak	Yedi İklim	1	1	1	1	4	81	Yazma-Ölçme
meydana gelmek	Yedi İklim	1	1	1	1	4	87	Konuşma-Ölçme
başına gelmek	Yedi İklim	1	1	1	1	4	87	Konuşma-Ölçme
damga vurmak	Yedi İklim	1	1	1	1	8	157	Konuşma-Ölçme
farz etmek	Yedi İklim	2	1	1	1	1	15	Yazma-Ölçme

Kitabın Türü 1: ders kitabı 2: çalışma kitabı. Metin Türü: 1: okuma 2: dinleme. Söz Varlığı Türü: 1: deyim 2: atasözü.

İstanbul Yabancılar için Türkçe ders kitabında 8 tane deyim bulunurken çalışma kitabında deyim yoktur. Yedi İklim Türkçe ders kitabında 6 tane deyim, çalışma kitabında 1 tane deyim tespit edilmiştir. Her iki kitapta da bu stratejiye yönelik atasözü yoktur. Toplam deyim sayısı 15 olup deyimlerin 3 tanesi yazma ölçme alanında 12 tanesi konuşma ölçme alanında kullanılmıştır. Örnek olaya başvurma stratejisi konuşma becerisi ile uyumlu bir stratejidir. Kitaplarda bu stratejiye yönelik atasözleri bulunmamaktadır.

4.2.3.4. Verilen Kelime ve Deyimlerle Metin Oluşturma

Verilen kelime ve deyimlerle metin oluşturma stratejisine yönelik olarak ders ve çalışma kitaplarında tespit edilmiş atasözü ve deyimler Tablo-16'da gösterilmiştir:

Tablo 16: Verilen Kelime ve Deyimlerle Metin Oluşturma

Deyim	Kitap Adı	Kitabın Türü	Metnin Türü	Söz Varlığı Türü	Sıklık	Ünite	Sayfa	Alan
dili tutulmak	Yedi İklim	1	1	1	1	5	97	Yazma-Ölçme
dava açmak	Yedi İklim	1	1	1	1	6	118	Yazma-Ölçme

Kitabın Türü 1: ders kitabı 2: çalışma kitabı. Metin Türü: 1: okuma 2: dinleme. Söz Varlığı Türü: 1: deyim 2: atasözü.

Bu stratejiye yönelik olarak yalnızca Yedi İklim Türkçe ders kitabında 2 tane deyim tespit edilmiştir. Her ikisi de yazma ölçme alanında kullanılmıştır. Öğrencilere içerisinde bu deyimlerin de geçtiği söz varlığı listesi verilip bunlarla metin oluşturmaları istenmiştir. Kitaplarda bu stratejiye yönelik atasözleri bulunmamaktadır.

4.2.3.5. Yeniden Cümle Kurma

Yeniden cümle kurma stratejisine yönelik olarak ders ve çalışma kitaplarında tespit edilmiş atasözü ve deyimler Tablo-17'de gösterilmiştir:

Tablo 17: Yeniden Cümle Kurma

Deyim	Kitap Adı	Kitabın Türü	Metnin Türü	Söz Varlığı Türü	Sıklık	Ünite	Sayfa	Alan
kilo almak	İstanbul	1	1	1	1	1	21	Dil bilgisi
gözü bir şey görmemek	İstanbul	1	1	1	1	1	21	Dil bilgisi
yola çıkmak	İstanbul	1	1	1	1	6	96	Dil bilgisi
kilo vermek	İstanbul	1	1	1	1	6	96	Dil bilgisi
telefon etmek	İstanbul	1	1	1	2	6	98	Dil bilgisi
şaka yapmak	İstanbul	1	1	1	2	6	98	Dil bilgisi
dert anlatmak	İstanbul	1	1	1	2	6	98	Dil bilgisi
ısrar etmek	İstanbul	2	1	1	1	6	41	Dil bilgisi
canı sıkılmak	İstanbul	2	1	1	1	6	44	Dil bilgisi
telefon etmek	İstanbul	2	1	1	1	6	45	Dil bilgisi
kilo almak	İstanbul	2	1	1	1	6	45	Dil bilgisi
yüzüne bakmamak	İstanbul	2	1	1	1	6	45	Dil bilgisi
yüzü gülmek	İstanbul	2	1	1	1	6	45	Dil bilgisi
ziyaret etmek	Yedi İklim	1	1	1	1	6	114	Dil bilgisi
izin almak	Yedi İklim	1	1	1	1	8	153	Dil bilgisi
hazır olmak	Yedi İklim	2	1	1	1	3	38	Dil bilgisi
ön ayak olmak	Yedi İklim	2	1	1	1	6	68	Dil bilgisi
yer vermek	Yedi İklim	2	1	1	1	6	70	Dil bilgisi
ceza vermek	Yedi İklim	2	1	1	1	7	83	Dil bilgisi
izin almak	Yedi İklim	2	1	1	1	7	83	Dil bilgisi
konser vermek	Yedi İklim	2	1	1	1	7	83	Dil bilgisi
ilham vermek	Yedi İklim	2	1	1	1	8	89	Dil bilgisi
karnını doyurmak	Yedi İklim	2	1	1	1	8	89	Dil bilgisi

Kitabın Türü 1: ders kitabı 2: çalışma kitabı. Metin Türü: 1: okuma 2: dinleme. Söz Varlığı Türü: 1: deyim 2: atasözü.

İstanbul Yabancılar için Türkçe ders kitabında 8 tane deyim, çalışma kitabında 6 tane deyim; Yedi İklim Türkçe ders kitabında 2 tane deyim, çalışma kitabında 8 tane deyim tespit edilmiştir. Bu stratejiye yönelik deyimlerin tamamı dil bilgisi alanında kullanılmıştır. Öğrencilere bazı cümleler verilip bu cümleleri ünitenin dil bilgisi konusuna göre yeniden kurmaları istenmiştir. İstanbul kitaplarında 14 tane, Yedi İklim kitaplarında 10 tane deyim kullanılmıştır. Toplamda 24 tane deyim tespit edilmiştir. Kitaplarda bu stratejiye yönelik atasözleri bulunmamaktadır.

4.2.4. Görsellere Yönelik Stratejiler

Ders ve çalışma kitaplarında tespit edilen görsellere yönelik olarak dolaylı olarak kullanılan atasözü ve deyim öğretim stratejileri "görsellerden hareketle boşluk doldurma, görsellerden hareketle cümle kurma, görsellerden hareketle eşleştirme yapma" alt stratejilerinden oluşmaktadır. Bu alt stratejiler aşağıdaki bölümlerde değerlendirilmiştir.

4.2.4.1. Görsellerden Hareketle Boşluk Doldurma

Görsellerden hareketle boşluk doldurma stratejisine yönelik olarak ders ve çalışma kitaplarında tespit edilmiş atasözü ve deyimler Tablo-18'de gösterilmiştir:

Tablo 18: Görsellerden Hareketle Boşluk Doldurma

Deyim	Kitap Adı	Kitabın Türü	Metnin Türü	Söz Varlığı Türü	Sıklık	Ünite	Sayfa	Alan
üstüne yok	Yedi İklim	1	1	1	3	1	21	Okuma-Ölçme
üstüne yok	Yedi İklim	1	1	1	6	1	22	Yazma-Ölçme
kilo vermek	Yedi İklim	2	1	1	1	4	43	Dil bilgisi

Kitabın Türü 1: ders kitabı 2: çalışma kitabı. Metin Türü: 1: okuma 2: dinleme. Söz Varlığı Türü: 1: deyim 2: atasözü.

İstanbul Yabancılar için Türkçe kitaplarında dolaylı olarak bu stratejiye yönelik hiç atasözü ve deyime rastlanmamıştır. Yedi İklim Türkçe ders kitabında 9 tane deyim, çalışma kitabında 1 tane deyim tespit edilmiştir. Öğrencilerden bu deyimlerin de yer aldığı cümlelerin boşluklarını doldurmaları istenmiştir. Okuma ölçme, yazma ölçme ve dil bilgisi olmak üzere üç farklı alanda kullanılmıştır. Kitaplarda bu stratejiye yönelik atasözleri bulunmamaktadır.

4.2.4.2. Görsellerden Hareketle Cümle Kurma

Görsellerden hareketle cümle kurma stratejisine yönelik olarak ders ve çalışma kitaplarında tespit edilmiş atasözü ve deyimler Tablo-19'da gösterilmiştir:

Tablo 19: Görsellerden Hareketle Cümle Kurma

Deyim	Kitap Adı	Kitabın Türü	Metnin Türü	Söz Varlığı Türü	Sıklık	Ünite	Sayfa	Alan
alışverişe çıkmak	Yedi İklim	2	1	1	1	4	43	Dil bilgisi
çiçek açmak	Yedi İklim	2	1	1	1	4	43	Dil bilgisi

Kitabın Türü 1: ders kitabı 2: çalışma kitabı. Metin Türü: 1: okuma 2: dinleme. Söz Varlığı Türü: 1: deyim 2: atasözü.

İstanbul Yabancılar için Türkçe kitaplarında dolaylı olarak bu stratejiye yönelik hiç atasözü ve deyim bulunamamıştır. Yedi İklim Türkçe ders kitabında da hiç atasözü ve deyim yoktur, çalışma kitabında 2 tane deyim tespit edilmiştir. Öğrencilerden karışık olarak verilen kelimelerle cümle kurmaları istenmiştir. Deyimler, dil bilgisi alanında kullanılmıştır.

4.2.4.3. Görsellerden Hareketle Eşleştirme Yapma

Görsellerden hareketle eşleştirme yapma stratejisine yönelik olarak ders ve çalışma kitaplarında tespit edilmiş atasözü ve deyimler Tablo-20'de gösterilmiştir:

Tablo 20: Görsellerden Hareketle Eşleştirme Yapma

Deyim	Kitap Adı	Kitabın Türü	Metnin Türü	Söz Varlığı Türü	Sıklık	Ünite	Sayfa	Alan
Allah Allah	Yedi İklim	1	1	1	1	8	165	Okuma-Ölçme
başına bir şey gelmek	Yedi İklim	1	1	1	1	8	165	Okuma-Ölçme
iştahı kesilmek	Yedi İklim	1	1	1	1	8	165	Okuma-Ölçme
gösterime girmek	Yedi İklim	2	1	1	1	1	13	Okuma-Ölçme
mahsur kalmak	Yedi İklim	2	1	1	1	1	13	Okuma-Ölçme
üstüne yok	Yedi İklim	2	1	1	4	1	15	Dil bilgisi

Kitabın Türü 1: ders kitabı 2: çalışma kitabı. Metin Türü: 1: okuma 2: dinleme. Söz Varlığı Türü: 1: deyim 2: atasözü.

İstanbul Yabancılar için Türkçe kitaplarında dolaylı olarak bu stratejiye yönelik hiç atasözü ve deyime rastlanmamıştır. Yedi İklim Türkçe ders kitabında 3 tane deyim, çalışma kitabında 6 tane deyim tespit edilmiştir. Yedi İklim Türkçe kitaplarında da bu stratejiye yönelik hiç atasözü yoktur. "Üstüne yok" deyimi dil bilgisi alanında diğer deyimler okuma ölçme alanında kullanılmıştır. Öğrencilerden bu deyimlerin de geçtiği cümleleri görselleri ile eşleştirmeleri istenmiştir.

4.2.5. Ölçme Değerlendirmeye Yönelik Stratejiler

Ders ve çalışma kitaplarında tespit edilen ölçme değerlendirmeye yönelik dolaylı olarak kullanılan atasözü ve deyim öğretim stratejileri "açık uçlu sorulara başvurma, anket doldurma, boşluk doldurma, çoktan seçmeli test, doğru-yanlış testi, eşleştirme yapma, sıralama yaptırma, var-yok testi, yanlışı düzeltme" alt stratejilerinden oluşmaktadır. Bu alt stratejiler aşağıdaki bölümlerde değerlendirilmiştir.

4.2.5.1. Açık Uçlu Sorulara Başvurma

Açık uçlu sorulara başvurma stratejisine yönelik olarak ders ve çalışma kitaplarında tespit edilmiş atasözü ve deyimler Tablo-21'de gösterilmiştir:

Tablo 21: Açık Uçlu Sorulara Başvurma

Deyim	Kitap Adı	Kitabın Türü	Metnin Türü	Söz Varlığı Türü	Sıklık	Ünite	Sayfa	Alan
ihtiyaç duymak	İstanbul	1	1	1	1	1	15	Konuşma-Ölçme
dikkatini çekmek	İstanbul	1	1	1	1	1	17	Okuma-Ölçme
örnek vermek	İstanbul	1	1	1	1	4	60	Konuşma-Ölçme
ihtiyaç duymak	İstanbul	1	1	1	1	4	62	Yazma-Ölçme
eğitim almak	İstanbul	1	1	1	1	4	64	Yazma-Ölçme
eğitim vermek	İstanbul	1	1	1	1	4	66	Okuma-Ölçme
hazırlık yapmak	İstanbul	1	1	1	1	6	97	Okuma-Ölçme
faydalı olmak	İstanbul	2	1	1	1	4	26	Konuşma-Ölçme

Tablo 21 – Devam

tepki vermek	Yedi İklim	1	1	1	1	1	15	Konuşma-Ölçme
önüne geçmek	Yedi İklim	1	1	1	1	4	85	Okuma-Ölçme
özen göstermek	Yedi İklim	1	1	1	1	4	85	Okuma-Ölçme
karşı karşıya gelmek	Yedi İklim	1	1	1	1	5	100	Konuşma-Ölçme
hayal kurmak	Yedi İklim	1	1	1	1	6	111	Okuma-Ölçme
davet etmek	Yedi İklim	1	1	1	1	6	120	Okuma-Ölçme
aç kalmak	Yedi İklim	1	2	1	1	6	121	Dinleme-Ölçme
ziyaret etmek	Yedi İklim	1	1	1	1	6	123	Okuma-Ölçme
ortaya çıkmak	Yedi İklim	1	1	1	2	7	131	Okuma-Ölçme
bahtı açık olmak	Yedi İklim	1	1	1	1	7	133	Okuma-Ölçme
yolun açık olsun	Yedi İklim	1	1	1	1	7	133	Okuma-Ölçme
gelin almak	Yedi İklim	1	1	1	1	7	142	Okuma-Ölçme
zarar vermek	Yedi İklim	2	1	1	1	1	11	Okuma-Ölçme

Kitabın Türü 1: ders kitabı 2: çalışma kitabı. Metin Türü: 1: okuma 2: dinleme. Söz Varlığı Türü: 1: deyim 2: atasözü.

İstanbul Yabancılar için Türkçe ders kitabında 7 tane deyim, çalışma kitabında 1 tane deyim; Yedi İklim Türkçe ders kitabında 13 tane deyim, çalışma kitabında 1 tane deyim tespit edilmiştir. Toplamda 22 deyimin 1 tanesi dinleme ölçme alanında, 5 tanesi konuşma ölçme alanında, 14 tanesi okuma ölçme alanında, 2 tanesi de yazma ölçme alanında kullanılmıştır. Deyimlerin daha çok okuma ölçme alanında kullanıldığı görülmektedir. Kitaplarda bu stratejiye yönelik atasözleri bulunmamaktadır.

4.2.5.2. Anket Doldurma

Anket doldurma stratejisine yönelik olarak ders ve çalışma kitaplarında tespit edilmiş atasözü ve deyimler Tablo-22'de gösterilmiştir:

Tablo 22: Anket Doldurma

Deyim	Kitap Adı	Kitabın Türü	Metnin Türü	Söz Varlığı Türü	Sıklık	Ünite	Sayfa	Alan
adım atmak	Yedi İklim	2	1	1	1	2	27	Okuma-Ölçme
değer vermek	Yedi İklim	2	1	1	1	2	27	Okuma-Ölçme

Kitabın Türü 1: ders kitabı 2: çalışma kitabı. Metin Türü: 1: okuma 2: dinleme. Söz Varlığı Türü: 1: deyim 2: atasözü.

İstanbul Yabancılar için Türkçe kitaplarında dolaylı olarak bu stratejiye yönelik hiç atasözü ve deyim bulunamamıştır. Yedi İklim Türkçe ders kitabında da yoktur, çalışma kitabında 2 tane deyim tespit edilmiştir. İkisi de okuma ölçme alanına yöneliktir. Öğrencilerden anket sorularına evet-hayır şeklinde cevap vermeleri istenmiştir.

4.2.5.3. Boşluk Doldurma

Boşluk doldurma stratejisine yönelik olarak ders ve çalışma kitaplarında tespit edilmiş atasözü ve deyimler Tablo-23'te gösterilmiştir:

Tablo 23: Boşluk Doldurma

Atasözü/Deyim	Kitap Adı	Kitabın Türü	Metnin Türü	Söz Varlığı Türü	Sıklık	Ünite	Sayfa	Alan
hoşuna gitmek	İstanbul	1	1	1	1	1	18	Dil bilgisi
tadı damağında kalmak	İstanbul	1	1	1	1	1	18	Dil bilgisi
elektriği kesmek	İstanbul	1	1	1	1	1	18	Dil bilgisi
özür dilemek	İstanbul	1	1	1	1	1	21	Dil bilgisi
adımını atmak	İstanbul	1	1	1	1	1	21	Dil bilgisi
su basmak	İstanbul	1	1	1	1	1	21	Dil bilgisi
ilgi çekmek	İstanbul	1	1	1	1	2	24	Dil bilgisi
aklından geçirmek	İstanbul	1	1	1	1	2	25	Dil bilgisi
ısrar etmek	İstanbul	1	1	1	1	2	26	Dil bilgisi
karar vermek	İstanbul	1	1	1	1	2	26	Dil bilgisi
ziyaret etmek	İstanbul	1	1	1	1	2	26	Dil bilgisi
yürüyüş yapmak	İstanbul	1	1	1	1	2	30	Dil bilgisi
gürültü yapmak	İstanbul	1	1	1	1	2	34	Dil bilgisi
sesini kısmak	İstanbul	1	1	1	1	2	34	Dil bilgisi
hak etmek	İstanbul	1	1	1	1	2	37	Dil bilgisi
yola çıkmak	İstanbul	1	1	1	1	4	59	Dil bilgisi
bir araya gelmek	İstanbul	1	1	1	1	4	59	Dil bilgisi
hoşça kal	İstanbul	1	1	1	1	4	59	Dil bilgisi
ilan vermek	İstanbul	1	1	1	1	4	61	Dil bilgisi
eğitim vermek	İstanbul	1	2	1	1	4	62	Dinleme-Ölçme
dikiş tutturmak	İstanbul	1	1	1	1	4	64	Okuma-Ölçme
ısrar etmek	İstanbul	1	1	1	1	4	67	Dil bilgisi
dil dökmek	İstanbul	1	1	1	1	4	67	Dil bilgisi
izin almak	İstanbul	1	1	1	1	5	72	Dil bilgisi
tatil yapmak	İstanbul	1	1	1	1	5	72	Dil bilgisi
tura çıkmak	İstanbul	1	1	1	2	5	72	Dil bilgisi
ziyaret etmek	İstanbul	1	1	1	1	5	72	Dil bilgisi
çocuk kalmak	İstanbul	1	1	1	1	5	72	Dil bilgisi
tadını çıkarmak	İstanbul	1	1	1	1	5	72	Dil bilgisi
hava almak	İstanbul	1	1	1	1	5	80	Dil bilgisi
haber vermek	İstanbul	1	1	1	1	5	80	Dil bilgisi
haber vermek	İstanbul	1	1	1	1	5	83	Dil bilgisi
hazırlık yapmak	İstanbul	1	1	1	1	5	83	Dil bilgisi
karar vermek	İstanbul	1	1	1	1	5	83	Dil bilgisi
selam vermek	İstanbul	1	1	1	1	6	86	Okuma-Ölçme
iş başa düşmek	İstanbul	1	1	1	1	6	87	Okuma-Ölçme
elini sıcak sudan soğuk suya sokmamak	İstanbul	1	1	1	1	6	87	Okuma-Ölçme
sipariş etmek	İstanbul	1	1	1	1	6	87	Okuma-Ölçme
sipariş vermek	İstanbul	1	1	1	1	6	87	Okuma-Ölçme
randevu almak	İstanbul	1	1	1	1	6	88	Dil bilgisi

Tablo 23 - Devam

çiçek açmak	İstanbul	1	1	1	1	6	89	Okuma-Ölçme
tadını çıkarmak	İstanbul	1	1	1	1	6	89	Okuma-Ölçme
selam vermek	İstanbul	1	1	1	1	6	89	Okuma-Ölçme
sokağa çıkmak	İstanbul	1	1	1	1	6	89	Okuma-Ölçme
kendini dışarı atmak	İstanbul	1	1	1	1	6	89	Okuma-Ölçme
elektrik(i) kesmek	İstanbul	1	1	1	1	6	90	Dil bilgisi
burun buruna gelmek	İstanbul	1	1	1	1	6	98	Dil bilgisi
haber vermek	İstanbul	1	1	1	1	6	98	Dil bilgisi
başını ağrıtmak	İstanbul	2	1	1	1	1	7	Dil bilgisi
randevu almak	İstanbul	2	1	1	1	1	7	Dil bilgisi
özür dilemek	İstanbul	2	1	1	1	1	7	Dil bilgisi
selam vermek	İstanbul	2	1	1	1	1	7	Dil bilgisi
fırsat vermek	İstanbul	2	1	1	1	1	8	Okuma-Ölçme
güneş görmek	İstanbul	2	1	1	1	1	9	Dil bilgisi
canı sıkılmak	İstanbul	2	1	1	1	1	9	Dil bilgisi
hava almak	İstanbul	2	1	1	1	1	9	Dil bilgisi
elektriği kesmek	İstanbul	2	1	1	2	1	9	Dil bilgisi
pili bitmek	İstanbul	2	1	1	1	1	9	Dil bilgisi
canı istemek	İstanbul	2	1	1	1	1	11	Dil bilgisi
alkış kopmak	İstanbul	2	1	1	1	1	11	Dil bilgisi
ziyaret etmek	İstanbul	2	1	1	1	1	11	Dil bilgisi
yürüyüş yapmak	İstanbul	2	1	1	1	2	15	Dil bilgisi
fikrini almak	İstanbul	2	1	1	1	3	21	Dil bilgisi
tatil yapmak	İstanbul	2	1	1	1	3	21	Dil bilgisi
geri vermek	İstanbul	2	1	1	1	3	21	Dil bilgisi
pili bitmek	İstanbul	2	1	1	1	3	23	Dil bilgisi
gaza basmak	İstanbul	2	1	1	1	5	32	Okuma-Ölçme
dolanıp durmak	İstanbul	2	1	1	1	5	32	Okuma-Ölçme
yolunu tutmak	İstanbul	2	1	1	1	5	32	Okuma-Ölçme
vicdan azabı çekmek	İstanbul	2	1	1	1	5	32	Okuma-Ölçme
kopya çekmek	İstanbul	2	1	1	1	5	32	Okuma-Ölçme
haberi olmak	İstanbul	2	1	1	1	5	33	Dil bilgisi
randevu almak	İstanbul	2	1	1	1	5	33	Dil bilgisi
karar vermek	İstanbul	2	1	1	1	5	33	Dil bilgisi
iyi gelmek	İstanbul	2	1	1	1	5	35	Dil bilgisi
haber vermek	İstanbul	2	1	1	2	5	35	Dil bilgisi
karar vermek	İstanbul	2	1	1	1	5	36	Dil bilgisi
dört gözle beklemek	İstanbul	2	1	1	1	5	36	Dil bilgisi
saygı duymak	İstanbul	2	1	1	1	5	36	Dil bilgisi
zahmete girmek	İstanbul	2	1	1	1	5	36	Dil bilgisi
hoşuna gitmek	İstanbul	2	1	1	1	5	36	Dil bilgisi
yerine koymak	İstanbul	2	1	1	1	5	36	Dil bilgisi
fark etmek	İstanbul	2	1	1	1	5	36	Dil bilgisi
sırtını dayamak	İstanbul	2	1	1	1	6	38	Okuma-Ölçme
dert etmek	İstanbul	2	1	1	1	6	39	Dil bilgisi
haber almak	İstanbul	2	1	1	1	6	39	Dil bilgisi

Tablo 23 - Devam

karar vermek	İstanbul	2	1	1	1	6	39	Dil bilgisi
izini kaybetmek	İstanbul	2	1	1	1	6	39	Dil bilgisi
gözlerinden okumak	İstanbul	2	1	1	1	6	40	Okuma-Ölçme
iple çekmek	İstanbul	2	1	1	1	6	40	Okuma-Ölçme
uyku tutmamak	İstanbul	2	1	1	1	6	40	Okuma-Ölçme
gözlerinin önünden geçmek	İstanbul	2	1	1	1	6	40	Okuma-Ölçme
meydana gelmek	İstanbul	2	1	1	1	6	42	Dil bilgisi
başı sıkışmak	İstanbul	2	1	1	1	6	43	Okuma-Ölçme
borç almak	İstanbul	2	1	1	1	6	43	Okuma-Ölçme
işini görmek	İstanbul	2	1	1	1	6	43	Okuma-Ölçme
karara varmak	İstanbul	2	1	1	1	6	43	Okuma-Ölçme
arayıp sormak	İstanbul	2	1	1	1	6	46	Dil bilgisi
canı istemek	İstanbul	2	1	1	1	6	46	Dil bilgisi
başını kaldıramamak	İstanbul	2	1	1	1	6	46	Dil bilgisi
yaşı ilerlemek	İstanbul	2	1	1	1	6	46	Dil bilgisi
iletişim kurmak	Yedi İklim	1	1	1	1	1	18	Dil bilgisi
ziyaret etmek	Yedi İklim	1	1	1	1	1	18	Dil Bilgisi
özür dilemek	Yedi İklim	1	1	1	1	2	30	Dil bilgisi
insan gibi	Yedi İklim	1	1	1	1	2	30	Dil bilgisi
özür dilemek	Yedi İklim	1	1	1	1	2	30	Dil bilgisi
karar vermek	Yedi İklim	1	1	1	1	2	33	Okuma-Ölçme
kilo almak	Yedi İklim	1	1	1	1	4	72	Dil bilgisi
saçına ak düşmek	Yedi İklim	1	1	1	1	4	72	Dil bilgisi
izin almak	Yedi İklim	1	1	1	1	7	134	Dil bilgisi
yüzü gülmek	Yedi İklim	1	1	1	1	7	138	Dil bilgisi
ziyaret etmek	Yedi İklim	1	1	1	1	7	139	Dil bilgisi
değer vermek	Yedi İklim	1	1	1	1	7	144	Dil bilgisi
yüreğinden geçmek	Yedi İklim	1	1	1	1	7	144	Dil bilgisi
gönül vermek	Yedi İklim	1	1	1	1	7	145	Dil bilgisi
şekil almak	Yedi İklim	1	1	1	1	7	145	Dil bilgisi
özür dilemek	Yedi İklim	1	1	1	1	8	151	Dil bilgisi
randevu almak	Yedi İklim	1	1	1	1	8	151	Dil bilgisi
piknik yapmak	Yedi İklim	2	1	1	1	1	12	Dil bilgisi
ziyaret etmek	Yedi İklim	2	1	1	1	1	12	Dil bilgisi
zarar görmek	Yedi İklim	2	1	1	1	1	12	Dil bilgisi
izin almak	Yedi İklim	2	1	1	1	1	13	Dil bilgisi
yağmurdan kaçarken doluya tutulmak	Yedi İklim	2	1	1	1	1	13	Dil bilgisi
hayırdır inşallah	Yedi İklim	2	1	1	1	1	16	Okuma-Ölçme
karar vermek	Yedi İklim	2	1	1	1	2	28	Okuma-Ölçme
özür dilemek	Yedi İklim	2	1	1	1	2	29	Dil bilgisi
yüzü gülmek	Yedi İklim	2	1	1	1	4	44	Dil bilgisi
aklına gelmek	Yedi İklim	2	1	1	1	4	45	Okuma-Ölçme
karşılık vermek	Yedi İklim	2	1	1	1	4	45	Okuma-Ölçme
telefon etmek	Yedi İklim	2	1	1	1	4	45	Okuma-Ölçme

Tablo 23 - Devam

yol almak	Yedi İklim	2	1	1	1	4	45	Okuma-Ölçme
özen göstermek	Yedi İklim	2	1	1	1	4	47	Dil bilgisi
temiz tutmak	Yedi İklim	2	1	1	1	4	47	Dil bilgisi
gürültü yapmak	Yedi İklim	2	1	1	1	4	50	Dil bilgisi
özür dilemek	Yedi İklim	2	1	1	1	4	50	Dil bilgisi
temiz tutmak	Yedi İklim	2	1	1	1	4	50	Dil bilgisi
yer vermek	Yedi İklim	2	1	1	1	4	50	Dil bilgisi
değer vermek	Yedi İklim	2	1	1	1	5	54	Dil bilgisi
randevu almak	Yedi İklim	2	1	1	1	5	55	Dil bilgisi
telefon etmek	Yedi İklim	2	1	1	1	5	55	Dil bilgisi
konser vermek	Yedi İklim	2	1	1	1	6	64	Okuma-Ölçme
sahneye çıkmak	Yedi İklim	2	1	1	1	6	64	Okuma-Ölçme
eline sağlık	Yedi İklim	2	1	1	1	6	73	Yazma-Ölçme
renk vermek	Yedi İklim	2	1	1	1	7	76	Dil bilgisi
yer ayırmak	Yedi İklim	2	1	1	1	7	76	Dil bilgisi
karar vermek	Yedi İklim	2	1	1	1	7	78	Dil bilgisi
nabzı atmak	Yedi İklim	2	1	1	1	7	78	Dil bilgisi
nesli tükenmek	Yedi İklim	2	1	1	1	7	78	Dil bilgisi
parmak kaldırmak	Yedi İklim	2	1	1	1	7	78	Dil bilgisi
atı alan Üsküdar ı geçti	Yedi İklim	2	1	1	1	7	79	Dil bilgisi
başından geçmek	Yedi İklim	2	1	1	1	7	83	Dil bilgisi
ziyaret etmek	Yedi İklim	2	1	1	1	7	83	Dil bilgisi
birlik olmak	Yedi İklim	2	2	1	2	7	84	Dinleme-Ölçme
insafa gelmek	Yedi İklim	2	2	1	1	7	84	Dinleme-Ölçme
kendini bilmek	Yedi İklim	2	2	1	1	7	84	Dinleme-Ölçme
aklına gelmek	Yedi İklim	2	1	1	1	7	85	Dil bilgisi
değer vermek	Yedi İklim	2	1	1	1	7	85	Dil bilgisi
dikkat çekmek	Yedi İklim	2	1	1	1	7	85	Dil bilgisi
tanıdık çıkmak	Yedi İklim	2	1	1	1	7	85	Dil bilgisi
elektriği kesmek	Yedi İklim	2	1	1	1	8	94	Dil bilgisi
insafa gelmek	Yedi İklim	2	2	1	1	7	84	Dinleme-Ölçme
kendini bilmek	Yedi İklim	2	2	1	1	7	84	Dinleme-Ölçme
Akacak kan damarda durmaz.	Yedi İklim	2	1	2	1	7	79	Dil bilgisi
Cana gelen(gelecek) mala gelsin.	Yedi İklim	2	1	2	1	7	79	Dil bilgisi
İyilik eden iyilik bulur.	Yedi İklim	2	1	2	1	7	79	Dil bilgisi
Kaz gelecek yerden tavuk esirgenmez.	Yedi İklim	2	1	2	1	7	79	Dil bilgisi
İşleyen demir pas tutmaz.	Yedi İklim	2	1	2	1	7	85	Dil bilgisi

Kitabın Türü 1: ders kitabı 2: çalışma kitabı. Metin Türü: 1: okuma 2: dinleme. Söz Varlığı Türü: 1: deyim 2: atasözü.

İstanbul Yabancılar için Türkçe ders kitabında 49 tane deyim, çalışma kitabında 55 tane deyim; Yedi İklim Türkçe ders kitabında 17 tane deyim, çalışma kitabında 45 tane deyim, 5 tane atasözü tespit edilmiştir. Bu stratejiye yönelik dolaylı olarak İstanbul

Yabancılar için Türkçe kitaplarında ve Yedi İklim Türkçe ders kitabında da atasözüne rastlanmamıştır. Toplam 166 deyimin 123 tanesi dil bilgisi alanında, 7 tanesi dinleme-ölçme alanında, 35 tanesi okuma-ölçme alanında, 1 tanesi de yazma-ölçme alanında kullanılmıştır. 5 tane atasözü de dil bilgisi alanında kullanılmıştır.

4.2.5.4. Çoktan Seçmeli Test

Çoktan seçmeli test stratejisine yönelik olarak ders ve çalışma kitaplarında tespit edilmiş atasözü ve deyimler Tablo-24'te gösterilmiştir:

Tablo 24: Çoktan Seçmeli Test

Deyim	Kitap Adı	Kitabın Türü	Metnin Türü	Söz Varlığı Türü	Sıklık	Ünite	Sayfa	Alan
karar vermek	İstanbul	1	2	1	1	6	89	Dinleme-Ölçme
piknik yapmak	İstanbul	1	2	1	1	6	89	Dinleme-Ölçme
günlük tutmak	İstanbul	2	1	1	2	4	25	Okuma-Ölçme
bağlı kalmak	İstanbul	2	1	1	1	4	25	Okuma-Ölçme
ilişki kurmak	İstanbul	2	1	1	1	4	25	Okuma-Ölçme
emek harcamak	Yedi İklim	1	2	1	1	4	74	Dinleme-Ölçme
sonuç almak	Yedi İklim	1	2	1	1	4	74	Dinleme-Ölçme
gökte ararken yerde bulmak	Yedi İklim	1	1	1	1	1	25	Dil bilgisi
dört bir yana	Yedi İklim	1	1	1	1	2	45	Dil bilgisi
telefon açmak	Yedi İklim	1	1	1	4	4	89	Dil bilgisi
uzak durmak	Yedi İklim	1	1	1	1	5	107	Dil bilgisi
haber vermek	Yedi İklim	1	1	1	1	7	147	Dil bilgisi
kıymet bilmek	Yedi İklim	1	1	1	1	7	147	Dil bilgisi
piknik yapmak	Yedi İklim	1	1	1	1	7	147	Dil bilgisi
kilo almak	Yedi İklim	1	1	1	1	8	167	Dil bilgisi
konser vermek	Yedi İklim	1	1	1	2	8	164	Okuma-Ölçme
yerini almak	Yedi İklim	1	1	1	1	8	164	Okuma-Ölçme
yerini almak	Yedi İklim	1	1	1	1	8	164	Okuma-Ölçme
canını sıkmak	Yedi İklim	1	1	1	1	6	127	Okuma-Ölçme
geçmiş olsun	Yedi İklim	1	1	1	1	6	127	Okuma-Ölçme
geçmiş olsun	Yedi İklim	1	1	1	1	6	127	Okuma-Ölçme
razı olmak	Yedi İklim	1	1	1	1	8	154	Dinleme-Ölçme
canını almak	Yedi İklim	1	1	1	1	8	154	Dinleme-Ölçme
yataklara düşmek	Yedi İklim	1	2	1	1	8	154	Dinleme-Ölçme
şart koşmak	Yedi İklim	1	2	1	1	8	154	Dinleme-Ölçme
yol aramak	Yedi İklim	2	1	1	1	7	79	Dil bilgisi
ele almak	Yedi İklim	2	1	1	1	7	79	Dil bilgisi
fark etmek	Yedi İklim	2	1	1	1	8	97	Dil bilgisi
yolcu etmek	Yedi İklim	2	1	1	1	8	97	Dil bilgisi

Tablo 24 - Devam

özür dilemek	Yedi İklim	2	1	1	1	8	94	Okuma-Ölçme
eğitim almak	Yedi İklim	2	1	1	1	8	95	Okuma-Ölçme
meramını anlatmak	Yedi İklim	2	1	1	1	8	95	Okuma-Ölçme
şifre çözmek	Yedi İklim	2	1	1	1	8	95	Okuma-Ölçme
teselli etmek	Yedi İklim	2	1	1	1	8	96	Okuma-Ölçme
rahat bırakmak	Yedi İklim	2	1	1	1	8	97	Okuma-Ölçme

Kitabın Türü 1: ders kitabı 2: çalışma kitabı. Metin Türü: 1: okuma 2: dinleme. Söz Varlığı Türü: 1: deyim 2: atasözü.

İstanbul Yabancılar için Türkçe ders kitabında 2 tane deyim, çalışma kitabında 4 tane deyim; Yedi İklim Türkçe ders kitabında 24 tane deyim, çalışma kitabında 10 tane deyim tespit edilmiştir. Toplamda 40 tane deyimin 15 tanesi dil bilgisi alanında, 8 tanesi dinleme-ölçme alanında, 17 tanesi de okuma-ölçme alanında kullanılmıştır. Kitaplarda bu stratejiye yönelik atasözleri bulunmamaktadır.

4.2.5.5. Doğru-Yanlış Testi

Doğru-yanlış testi stratejisine yönelik olarak ders ve çalışma kitaplarında tespit edilmiş atasözü ve deyimler Tablo-25'te gösterilmiştir:

Tablo 25: Doğru-Yanlış Testi

Deyim	Kitap Adı	Kitabın Türü	Metnin Türü	Söz Varlığı Türü	Sıklık	Ünite	Sayfa	Alan
karar vermek	İstanbul	1	2	1	1	2	35	Dinleme-Ölçme
ders almak	İstanbul	1	2	1	1	3	47	Dinleme-Ölçme
uzak durmak	İstanbul	1	2	1	1	3	47	Dinleme-Ölçme
ilgisini çekmek	İstanbul	1	2	1	1	4	59	Dinleme-Ölçme
dünyaya gelmek	İstanbul	1	2	1	1	6	96	Dinleme-Ölçme
kilo almak	İstanbul	1	1	1	1	3	40	Okuma-Ölçme
neden olmak	İstanbul	1	1	1	1	3	40	Okuma-Ölçme
hayal kurmak	İstanbul	1	1	1	1	5	71	Okuma-Ölçme
rağbet göstermek	Yedi İklim	1	2	1	1	1	18	Dinleme-Ölçme
yüzünü güldürmek	Yedi İklim	1	1	1	1	1	14	Okuma-Ölçme
sıcak bakmak	Yedi İklim	1	1	1	1	2	29	Okuma-Ölçme
adım atmak	Yedi İklim	1	2	1	1	2	41	Dinleme-Ölçme
yer almak	Yedi İklim	1	1	1	1	3	55	Okuma-Ölçme
karar vermek	Yedi İklim	1	2	1	1	3	64	Dinleme-Ölçme
elde etmek	Yedi İklim	1	2	1	1	4	74	Dinleme-Ölçme
güçlük çekmek	Yedi İklim	1	2	1	1	4	74	Dinleme-Ölçme
pay almak	Yedi İklim	1	1	1	1	5	99	Okuma-Ölçme
kendini düşünmek	Yedi İklim	1	1	1	1	5	99	Okuma-Ölçme
geri almak	Yedi İklim	1	1	1	1	6	118	Okuma-Ölçme
canını sıkmak	Yedi İklim	1	1	1	1	6	121	Okuma-Ölçme

Tablo 25 - Devam

geçmiş olsun	Yedi İklim	1	1	1	1	6	121	Okuma-Ölçme
gözleri kamaşmak	Yedi İklim	1	1	1	1	7	145	Dil bilgisi
örnek olmak	Yedi İklim	1	1	1	1	8	162	Okuma-Ölçme
güçlük çekmek	Yedi İklim	1	2	1	1	3	49	Dinleme-Ölçme
tatil yapmak	Yedi İklim	1	2	1	1	3	49	Dinleme-Ölçme
alışverişe çıkmak	Yedi İklim	1	2	1	1	7	137	Dinleme-Ölçme
yenilik yapmak	Yedi İklim	1	1	1	1	8	157	Okuma-Ölçme
zorunda kalmak	Yedi İklim	1	1	1	1	8	157	Okuma-Ölçme
ders vermek	Yedi İklim	1	2	1	1	2	37	Dinleme-Ölçme
ortaya çıkmak	Yedi İklim	2	1	1	1	3	31	Okuma-Ölçme
emin olmak	Yedi İklim	2	1	1	1	3	37	Okuma-Ölçme
gözü doymak	Yedi İklim	2	1	1	1	5	59	Okuma-Ölçme

Kitabın Türü 1: ders kitabı 2: çalışma kitabı. Metin Türü: 1: okuma 2: dinleme. Söz Varlığı Türü: 1: deyim 2: atasözü.

İstanbul Yabancılar için Türkçe ders kitabında 8 tane deyim vardır, çalışma kitabında deyim yoktur. Yedi İklim Türkçe ders kitabında 21 tane deyim, çalışma kitabında 3 tane deyim vardır. Toplamda 32 deyimin 1 tanesi dil bilgisi alanında, 14 tanesi dinleme-ölçme alanında, 17 tanesi okuma-ölçme alanında kullanılmıştır. Kitaplarda bu stratejiye yönelik atasözleri bulunmamaktadır.

4.2.5.6. Eşleştirme Yapma

Eşleştirme yapma stratejisine yönelik olarak ders ve çalışma kitaplarında tespit edilmiş atasözü ve deyimler Tablo-26'da gösterilmiştir:

Tablo 26: Eşleştirme Yapma

Deyim	Kitap Adı	Kitabın Türü	Metnin Türü	Söz Varlığı Türü	Sıklık	Ünite	Sayfa	Alan
dünyaya gelmek	İstanbul	1	1	1	2	2	28	Okuma-Ölçme
imza atmak	İstanbul	1	1	1	2	2	28	Okuma-Ölçme
karar vermek	İstanbul	1	1	1	1	3	45	Dil bilgisi
piknik yapmak	İstanbul	1	1	1	1	3	45	Dil bilgisi
zorunda kalmak	İstanbul	1	1	1	4	3	45	Dil bilgisi
ters gitmek	İstanbul	1	1	1	1	3	49	Okuma-Ölçme
değer vermek	İstanbul	1	1	1	1	4	58	Okuma-Ölçme
gürültü yapmak	İstanbul	1	1	1	1	6	90	Okuma-Ölçme
haber almak	İstanbul	1	1	1	1	6	93	Dil bilgisi
hazırlıklı olmak	İstanbul	1	2	1	2	1	19	Dinleme-Ölçme
canı çekmek	İstanbul	2	1	1	1	3	19	Okuma-Ölçme
randevu almak	İstanbul	2	1	1	1	3	19	Dil bilgisi
uzak durmak	İstanbul	2	1	1	1	3	19	Okuma-Ölçme
randevu almak	İstanbul	2	1	1	1	3	21	Dil bilgisi
can atmak	İstanbul	2	1	1	1	4	25	Dil bilgisi
tadını çıkarmak	İstanbul	2	1	1	1	4	27	Dil bilgisi

Tablo 26 - Devam

temizlik yapmak	İstanbul	2	1	1	1	4	27	Dil bilgisi
yürüyüş yapmak	İstanbul	2	1	1	1	4	27	Dil bilgisi
kilo vermek	İstanbul	2	1	1	1	4	28	Dil bilgisi
not almak	İstanbul	2	1	1	1	4	28	Dil bilgisi
yola çıkmak	İstanbul	2	1	1	1	4	28	Dil bilgisi
alışverişe çıkmak	İstanbul	2	1	1	1	5	31	Dil bilgisi
canı istemek	İstanbul	2	1	1	1	5	31	Dil bilgisi
canı sıkılmak	İstanbul	2	1	1	1	5	31	Dil bilgisi
kilo almak	İstanbul	2	1	1	1	5	31	Dil bilgisi
meraktan ölmek	İstanbul	2	1	1	1	5	31	Dil bilgisi
şaka yapmak	İstanbul	2	1	1	1	5	31	Dil bilgisi
gözüne uyku girmemek	Yedi İklim	1	1	1	2	4	71	Dil bilgisi
ter dökmek	Yedi İklim	1	1	1	1	4	71	Dil bilgisi
elektriği kesmek	Yedi İklim	1	1	1	1	4	87	Dil bilgisi
uzak tutmak	Yedi İklim	1	1	1	1	4	87	Dil bilgisi
dava açmak	Yedi İklim	1	1	1	1	6	118	Okuma-Ölçme
canı istemek	Yedi İklim	1	1	1	1	7	145	Dil bilgisi
özür dilemek	Yedi İklim	1	1	1	1	7	145	Dil bilgisi
yüzü kızarmak	Yedi İklim	1	1	1	1	7	145	Dil bilgisi
buz gibi	Yedi İklim	1	1	1	1	8	162	Dil bilgisi
neden olmak	Yedi İklim	1	1	1	2	8	165	Dil bilgisi
yol açmak	Yedi İklim	1	1	1	2	8	165	Dil bilgisi
gol atmak	Yedi İklim	2	1	1	1	4	47	Dil bilgisi
eline sağlık	Yedi İklim	2	1	1	1	6	73	Yazma-Ölçme
geçmiş olsun	Yedi İklim	2	1	1	1	6	73	Yazma-Ölçme
gözün aydın	Yedi İklim	2	1	1	1	6	73	Yazma-Ölçme
insafa gelmek	Yedi İklim	2	2	1	1	7	84	Dinleme-Ölçme
kendini bilmek	Yedi İklim	2	2	1	1	7	84	Dinleme-Ölçme

Kitabın Türü 1: ders kitabı 2: çalışma kitabı. Metin Türü: 1: okuma 2: dinleme. Söz Varlığı Türü: 1: deyim 2: atasözü.

İstanbul Yabancılar için Türkçe ders kitabında 16 tane deyim, çalışma kitabında 17 tane deyim; Yedi İklim Türkçe ders kitabında 14 tane deyim, çalışma kitabında 6 tane deyim bulunmuştur. Her iki kitap türünde de bu stratejiye yönelik dolaylı olarak atasözü kullanılmamıştır. En çok dil bilgisi alanında kullanılmıştır.

4.2.5.7. Sıralamaya Başvurma

Sıralamaya başvurma stratejisine yönelik olarak ders ve çalışma kitaplarında tespit edilmiş atasözü ve deyimler Tablo-27'de gösterilmiştir:

Tablo 27: Sıralamaya Başvurma

Deyim	Kitap Adı	Kitabın Türü	Metnin Türü	Söz Varlığı Türü	Sıklık	Ünite	Sayfa	Alan
ortaya çıkarmak	Yedi İklim	1	2	1	1	3	60	Dinleme-Ölçme
haber almak	Yedi İklim	2	1	1	1	2	20	Okuma-Ölçme

Tablo 27 - Devam

konser vermek	Yedi İklim	2	1	1	3	2	20	Okuma-Ölçme
mücadele vermek	Yedi İklim	2	1	1	1	2	20	Okuma-Ölçme
özen göstermek	Yedi İklim	2	1	1	1	2	20	Okuma-Ölçme
sahneye çıkmak	Yedi İklim	2	1	1	1	2	20	Okuma-Ölçme
yürüyüşe çıkmak	Yedi İklim	2	1	1	1	2	20	Okuma-Ölçme
geri dönmek	Yedi İklim	2	1	1	1	5	60	Okuma-Ölçme
içine kapanmak	Yedi İklim	2	1	1	1	5	60	Okuma-Ölçme
yol açmak	Yedi İklim	2	1	1	1	5	60	Okuma-Ölçme

Kitabın Türü 1: ders kitabı 2: çalışma kitabı. Metin Türü: 1: okuma 2: dinleme. Söz Varlığı Türü: 1: deyim 2: atasözü.

İstanbul Yabancılar için Türkçe ders ve çalışma kitaplarında bu stratejiye yönelik dolaylı olarak atasözü ve deyim kullanılmamıştır. Yedi İklim Türkçe ders kitabında 1 tane deyim, çalışma kitabında 11 tane deyim vardır. Atasözü yoktur. Toplamda 12 tane deyimin tamamı okuma-ölçme alanında kullanılmıştır.

4.2.5.8. Var-Yok Testi

Var-yok testi stratejisine yönelik olarak ders ve çalışma kitaplarında tespit edilmiş atasözü ve deyimler Tablo-28'de gösterilmiştir:

Tablo 28: Var-Yok Testi

Deyim	Kitap Adı	Kitabın Türü	Metnin Türü	Söz Varlığı Türü	Sıklık	Ünite	Sayfa	Alan
güneş görmek	İstanbul	1	2	1	1	3	51	Dinleme-Ölçme
ilham almak	İstanbul	2	1	1	1	3	22	Okuma-Ölçme
yok olmak	Yedi İklim	1	1	1	1	1	16	Okuma-Ölçme
emanet etmek	Yedi İklim	1	1	1	1	2	43	Okuma-Ölçme
yerine getirmek	Yedi İklim	1	1	1	1	8	151	Okuma-Ölçme
şart koşmak	Yedi İklim	1	1	1	1	8	151	Okuma-Ölçme
not vermek	Yedi İklim	1	1	1	1	8	162	Okuma-Ölçme
icat etmek	Yedi İklim	1	2	1	1	6	112	Dinleme-Ölçme
yer almak	Yedi İklim	1	2	1	1	6	112	Dinleme-Ölçme
canını almak	Yedi İklim	1	2	1	1	8	154	Dinleme-Ölçme
şart koşmak	Yedi İklim	1	2	1	1	8	154	Dinleme-Ölçme
yataklara düşmek	Yedi İklim	1	2	1	1	8	154	Dinleme-Ölçme
tepki göstermek	Yedi İklim	2	1	1	1	7	75	Okuma-Ölçme
canına kıymak	Yedi İklim	2	1	1	1	8	87	Okuma-Ölçme
plan kurmak	Yedi İklim	2	1	1	1	8	87	Okuma-Ölçme

Kitabın Türü 1: ders kitabı 2: çalışma kitabı. Metin Türü: 1: okuma 2: dinleme. Söz Varlığı Türü: 1: deyim 2: atasözü.

İstanbul Yabancılar için Türkçe ders kitabında 1 tane deyim, çalışma kitabında 1 tane deyim; Yedi İklim Türkçe ders kitabında 10 tane deyim, çalışma kitabında 3 tane deyim tespit edilmiştir. Her iki kitap türünde de bu stratejiye yönelik dolaylı olarak atasözü kullanılmamıştır. Toplamda 15 tane deyimin 6 tanesi dinleme-ölçme alanında, 9 tanesi de Okuma-ölçme alanında kullanılmıştır.

4.2.5.9. Yanlışı Düzeltme

Yanlışı düzeltme stratejisine yönelik olarak ders ve çalışma kitaplarında tespit edilmiş atasözü ve deyimler Tablo-29'da gösterilmiştir:

Tablo 29: Yanlışı Düzeltme

Deyim	Kitap Adı	Kitabın Türü	Metnin Türü	Söz Varlığı Türü	Sıklık	Ünite	Sayfa	Alan
karar vermek	İstanbul	1	1	1	1	2	37	Dil bilgisi
yürüyüş yapmak	İstanbul	1	1	1	1	2	37	Dil bilgisi

Kitabın Türü 1: ders kitabı 2: çalışma kitabı. Metin Türü: 1: okuma 2: dinleme. Söz Varlığı Türü: 1: deyim 2: atasözü.

İstanbul Yabancılar için Türkçe ders kitabında 2 tane deyim vardır, çalışma kitabında herhangi bir bulguya rastlanmamıştır. Yedi İklim Türkçe kitaplarında da bu stratejiye yönelik dolaylı olarak atasözü veya deyime rastlanmamıştır. 2 deyim de dil bilgisi alanında kullanılmıştır.

4.3. Kitapların Sayısal Bilgilerle Karşılaştırılması

Son olarak İstanbul Yabancılar için Türkçe ders kitabında 6 tanesi doğrudan, 5 tanesi dolaylı olmak üzere toplamda 11 tane atasözü, 29 tanesi doğrudan, 232 tanesi dolaylı olmak üzere toplamda 261 tane deyim; İstanbul Yabancılar için Türkçe çalışma kitabında 5 tanesi doğrudan 1 tanesi dolaylı olmak üzere toplamda 6 tane atasözü, 12 tanesi doğrudan 201 tanesi dolaylı olmak üzere toplamda 213 tane deyim tespit edilmiştir.

Yedi İklim Türkçe ders kitabında 1 tane dolaylı atasözü, 13 tanesi doğrudan 399 tanesi dolaylı olmak üzere toplamda 412 tane deyim; Yedi İklim Türkçe çalışma kitabında 10 tanesi doğrudan 6 tanesi dolaylı olmak üzere toplamda 16 tane atasözü, 12 tanesi doğrudan, 186 tanesi dolaylı olmak üzere toplamda 198 tane deyim tespit edilmiştir.

5. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Bu bölümde doğrudan ve dolaylı öğretim stratejilerine yönelik sonuçlar ortaya konmuş ve bu sonuçlardan hareketle bazı öneriler getirilmiştir.

5.1. Doğrudan Öğretim Stratejilerine Yönelik Sonuçlar

Doğrudan öğretim stratejilerinde anlama becerisine yönelik stratejiler, anlamı çözmeye yönelik stratejiler, anlatma becerisine yönelik stratejiler, görsellere yönelik stratejiler, ölçme değerlendirmeye yönelik stratejiler olmak üzere 5 kategori ortaya çıkmıştır. Bunlardan en çok kullanılan strateji anlamı çözmeye yönelik stratejiler iken en az kullanılan strateji anlama becerisine yönelik stratejiler olmuştur. Belirlenen kategorilerden ortaya çıkan sonuçlar aşağıda sıralanmıştır:

Anlama becerisine yönelik stratejiler, okuma metinlerinin içerisinde yer alan deyimler olarak tek alt stratejide ortaya çıkıp yalnızca Yedi İklim Türkçe çalışma kitabında kullanılmıştır. Ders kitaplarının derste daha çok kullanılan bir materyal olduğu düşünülünce bu stratejiye yer verilmemesi bir sınırlılık olarak görülebilir. Okuma metinlerinin içerisinde yer alan deyimler, okuma metinlerinin içerisinde koyu renklerle yazılarak öğrencilerin dikkatini çekmek amacıyla bulunmaktadır. Dolayısıyla okuma becerisi alanına yönelik bir stratejidir. Bu deyimler okuma metinlerinin içerisinde yer aldığı için bağlama göre anlamları da tahmin edilebilir. "Kitaplarda atasözü ve deyimlerin daha çok metin içerisinde yer aldığı görülmektedir. Metin içerisinde bu kelimelerin kullanılması cümle veya kavramın bağlamı içerisinde değerlendirilmesine olanak vermektedir. Birey, hangi durumlarda, hangi sözün hangi anlama gelecek şekilde kullanılır, sorusunun cevabını metin içerisinde görmekte ve yorumlamaktadır" (Kalfa, 2013, 174). Ancak bu deyimlerin sayısı çok azdır. Yedi İklim Türkçe çalışma kitabında yalnızca üç farklı deyim kulllanımıştır. Oysaki söz varlığı öğretiminde okuma metinlerinin önemi büyüktür. "Yapılan araştırmada hem okuma metinleri hem de bu metinlere dayalı söz varlığı etkinlikleri önemli ölçüde söz varlığı bilgisine sahip olmayı sağlar" (Wesche, Paribakht, 1994, 14). Metinlerin içerisinde başka deyimler de

bulunmasına rağmen bazılarının koyu renklerle yazılması öğrencilerin doğrudan o deyimleri öğrenmesinin amaçlandığı söylenebilir. Öğrenciler, okuma metinleri aracılığıyla söz varlığı unsularını tanır ve kelime hazinelerine katarlar. Okuma metinlerinin içerisinde koyu renkle yazılan deyimler bulunmaktadır ve öğrencilerin burada koyu renkle yazılan deyimlere dikkat çekmeleri amaçlanmıştır. Ancak bu alt strateji kitaplarda çok sınırlı kullanılmıştır. Doğrudan atasözü veya deyim öğretimine okuma metinlerinde daha fazla dikkat çekilerek yer verilebilirdi.

Anlamı çözmeye yönelik stratejiler, ağırlıklı olarak okuma ölçme alanında kullanılan bu stratejide anlamı açıklama, anlamı eşleştirme, sözlük anlamını verme alt stratejileri kullanılmıştır. Anlamı çözmeye yönelik stratejilerde öğrencilerden atasözü veya deyimin anlamını açıklamaları, eşleştirmeleri istenmektedir. Anlamı açıklama, öğrencilerin kendi ifadeleriyle bir deyimin veya atasözünün ne ifade ettiğini kendi cümleleriyle anlatmaya çalışmalarından dolayı önemlidir. Bu açıklamayı da sahip olduğu deneyimlere göre yapabilirler. " Eğitimciler kelimelerin yalnızca yaşanmış veya bilgi sahibi olunan şeylerle ilişkilendirildiği zaman bir anlam ifade ettiği kounusunda hemfikirlerdir" (Harris ve Sipay, 1975, 440'tan akt. Gipe, 1978, 642). Anlamı eşleştirme de öğrencilerin tek başına kendi açıklamalarının yetersiz kaldığı durumlarda yardımcı ir etkinliktir. "Bir metnin devamında kelime ya da anlamı eşleştirme, kelimenin analizi, sıralama yapma gibi birçok alıştırmaya yer verilebilir" (Nation,2008, 63). Bu da onların okudukları metinlerde bulunan deyimlerin anlamını bağlama göre açıklayabilmelerini sağlar. Ağırlıklı olarak eşleştirme yapma alt stratejisi ile öğrencilerden deyimlerin anlamlarını bulmalarının istenmesi öğrencilerin seçenekler arasında hem eleme yapabilme hem de sözlüğe bakmadan anlamı bulabilme durumlarını geliştirebilir. "Yeni kelimelerin yoğunluğu(fazla olması) arttıkça kelimelerle başa çıkılması güç olur ve bu durum dersin akışını da bozar. Eşleştirme yapma, öğrencilere metnin alıştırmalarında özgüven sağlar ve metin derslerini bir çile haline getiren "sözlük paniği"(hemen sözlüğe ihtiyaç duyma) durumunu ortadan kaldırır" (Dean, 1994, 16).Bazen de atasözü veya deyimin sözlük anlamı verilmektedir. Ayrıca doğrudan sözlük anlamının verildiği durumlar da olup öğrencileri sözlüğe yönlendirmek amaçlanmıştır. "Sözlükçe, kelimelerin anlamlarına dikkat çeker ve yapması biraz emek ister. Araştırmalar, sözlükçelerin söz varlığı öğrenimine katkı sağladığını göstermektedir" (Nation, 2008, 62). "Kelime

anlamlarının çözümünde, sözlük öğrencilerin en önemli kaynaklarından olup kelime hazinelerini genişletmede önemli br rolü vardır" (Karadağ, 2013, 87).

Anlatma becerisine yönelik stratejiler, cümle kurma, cümle tamamlama alt stratejilerinden oluşmaktadır. Öğrencilerden atasözü veya deyimle ilgili cümle kurmaları veya cümleleri tamamlamaları istenmektedir. Bu da onların anlatım becerilerini geliştirecek stratejilerdendir. Deyimle ilgili bir cümle kurma ve cümleyi tamamlama öğrencilerin o deyimle kendilerini ifade edebilmelerini gösterecek nitelikte stratejilerdir. Anlatma becerisi konuşma ve yazma becerilerine yönelik olup bu stratejide yazma-ölçme alanında kullanılarak öğrencilerden deyimlerle ilgili ya cümle kurmaları ya da cümle tamamlamaları yazılı olarak istenmesi beceri alanıyla uyumlu bir strateji olduğunun göstergesidir. "Yazılı etkinlikler, öğrencinin kelimenin anlamı üzerinde düşünmesini sağlayabilir. Yeni kelimelerle; cümle tamamlama, kelimeleri eş anlamlılarıyla eşleştirme, eş anlam ve zıt anlam için sözlük kullanma gibi birçok yol denenebilir" (Gipe, 1978, 642). Bu stratejinin hem Yedi İklim Türkçe kitaplarında olmaması hem de konuşma becerisi alanında yer almaması bir sınırlılık olarak değerlendirilebilir.

Görsellere yönelik stratejiler, görsellerden hareketle eşleştirme yapma olmak üzere tek alt stratejiden oluşmaktadır. Öğrencilerden atasözlerini görselleri ile eşleştirmeleri istenir. "Görsellerden hareketle eşleştirme yapma, öğrencilerin yeni kelimeleri bağlam ve görsel aracılığıyla yapmalarını sağlar"(Nation, 1994, 26). Atasözlerinin anlamını çağrıştıracak görsellere yer verilmesi düz anlatımdan daha güçlü bir etki yaratır. Görseller, hafızaya yardımcı olabilir. "Bellek destekleyici ipuçları, sözlü, görsel veya her ikisinin birleşimi olup hafızaya yardımcı araçlarıdır" (Cohen, 1987'den akt. Sökmen, 1997, 155). Atasözleri veya deyimlerin öğretiminde görsellerin kullanımı kitaplarda sınırlıdır. Doğrudan öğretim stratejisi olarak yalnızca Yedi İklim Türkçe çalışma kitabında dört atasözünde kullanılmıştır. Atasözleri bu stratejide dilbilgisi alanında kullanılarak doğrudan kural vermek yerine dilbilgisindeki yapı sezdirilmeye çalışılmıştır. Ancak burada kullanılan görseller, atasözlerinin figüratif dil yapısında olmalarını göz ardı ederek mecaz anlamın dışında gerçek anlamlarını göstermektedir. Bu durum, atasözlerinin ne ifade ettiğini gölgelemektedir.

Ölçme değerlendirmeye yönelik stratejiler, çoktan seçmeli test alt stratejisinden oluşmaktadır. Öğrencilerden deyimleri çoktan seçmeli test ile açıklamaları istenir. "Test, basitçe ifade etmek gerekirse söz konusu alanla ilgili kişinin becerisini ya da

bilgisini ölçmeye yarayan bir metottur" (Brown, 2001, 384). Dil öğretiminde çoktan seçmeli testler fazla tercih edilen bir ölçme aracı değildir; çünkü becerileri doğrudan ölçmesi söz konusu değildir. Bu bağlamda atasözü ve deyimlerin öğretiminde kitaplarda çoktan seçmeli testin doğrudan öğretim stratejisi olarak yok denecek kadar azdır.

Atasözü ve deyimlerin doğrudan öğretim stratejilerine, konuşma veya konuşma ölçme alanında rastlanmamıştır. Bu durum da dil öğretimi için bir sınırlılık oluşturmaktadır. Çünkü konuşma bir anlatım becerisidir ve dil öğrenenler sahip oldukları söz varlığı ile kendilerini daha iyi ifade edebilirler. "Diğer dil becerilerinde olduğu gibi konuşma becerisinde de zengin bir kelime hazinesine sahip olmak ön şarttır. Bir kişi, ne kadar zengin bir kelime serveti varsa ve sahip olduğu kelime servetini aktif olarak kullanıyorsa, dinlediklerini veya okuduklarını o kadar iyi anlar, kendini yazılı veya sözlü olarak o kadar iyi anlatır" (Sallabaş, 2012, 2201).

Atasözü ve deyimlerin doğrudan öğretim stratejilerinde İstanbul Yabancılar için Türkçe kitapları okuma ölçme ve yazma ölçme alanlarında kullanılmıştır. Yedi İklim Türkçe kitapları ise bu konuda dil bilgisi, dinleme ölçme, okuma, okuma ölçme, yazma ölçme alanlarında kullanılmıştır ancak bu durum çok çeşitlidir ve tutarlılık göstermemektedir. Çünkü biraz daha karışık olarak dağılım göstermiştir. Belli bir alana yönelik strateji tekrarı hem daha azdır ve farklı alanlara yöneliktir. Bu bağlamda İstanbul Yabancılar için Türkçe kitapları nispeten daha tutarlıdır.

5.2. Dolaylı Öğretim Stratejilerine Yönelik Sonuçlar

Dolaylı öğretim stratejilerinde anlama becerisine yönelik stratejiler, anlamı çözmeye yönelik stratejiler, anlatma becerisine yönelik stratejiler, görsellere yönelik stratejiler, ölçme değerlendirmeye yönelik stratejiler olmak üzere 5 kategori ortaya çıkmıştır. Bunlardan en çok kullanılan strateji anlama becerisine yönelik stratejiler iken en az kullanılan strateji görsellere yönelik stratejiler olmuştur. Belirlenen kategorilerden ortaya çıkan sonuçlar aşağıda sıralanmıştır:

Anlama becerisine yönelik stratejiler, dinleme ve okuma metinlerinin içerisinde yer alan atasözü ve deyimlerden oluşmaktadır. Atasözleri, deyimler kadar fazla bulunmamaktadır. Dinleme ve okuma metinlerinde deyimlerin bulunması onların dolaylı bir şekilde öğrenilmelerini sağlayabilir. Çünkü her iki metin türünün de

anlaşılabilmesi için bilinmeyen söz varlığı unsurlarının anlamlarının bir şekilde anlamlandırılması gerekmektedir. Bu da öğrenciden öğrenciye değişkenlik gösterebilir ama dinleme ve okuma metinlerinde atasözü ve deyimlerin olması öğrencilerin onlarla karşılaşmasını sağlar. "Öğrenciler yeni kelime ve kavramlarla dinleme ve okuma yoluyla karşılaşır. Onların bu karşılaşmaları, kelime ve kavramları öğrenme ihtimallerini doğurur. Özellikle okuma becerisi öğrencilerin kelime hazinelerinin genişlemesinde en önemli kaynağı oluştururken" (Karadağ, 2013: 91) kitaplarda da en fazla okuma metinleri içerisinde deyim tespit edilmiştir. Okuma metinleri içiresindeki bu deyimler tesadüfî öğrenme ile öğrencilerin kelime hazinesini genişletebilir. "Okuma aracılığıyla birçok söz varlığının öğrenimi genel olarak amaçlı bir öğretimin olmaması sebebiyle tesadüfî olarak değerlendirilir" (Wesche, Paribakht, 1994, 3). Okuma metinleri içerisinde yer alan deyimler de öğrencilerin bir şekilde deyimlerle karşılaşmalarını sağlar. "Günlük hayatta kullanılan kelimeler sınırlıdır. Oysaki yazılı metinlerde durum böyle değildir. Birçok bilinmeyen, sıklığı az kelime olabilir. Bu gibi kelimeler bazen bağlamdan hareketle tahmin edilebilir ve bu durum da öğrencilerin iki dilli sözlük kullanımlarını azaltmayı sağlar" (Brown, 2001, 305). Dinleme metinlerinin içerisinde de okuma metinlerinde olduğu gibi deyimler bulunmaktadır. Dinleme sürecinde öğrencilerin metni anlamaları, anlamını bilmedikleri söz varlığı unsurlarını bağlama göre çıkarım yapabilmelerini, kendi sahip oldukları bilgi ile açıklayabilmelerini gerektirir. "Öğrencilerin bir metni dinlerken kelimeler üzerinde yorumlama yapmaları metni daha iyi anlamalarını ve daha fazla kelime öğrenmelerini sağlamıştır" (Jones, Plass, 2002, 558). "Öğrencilerin deyimlerin gerçek kullanımlarının anlamasını, bağlamdan hareketle tahmin etmeyi, dinleme deneyimine odaklanmayı sağlar" (South,1994, 47).

Anlamı çözmeye yönelik stratejiler, anlamı eşleştirme, sözlük anlamını verme, şekil bilgisi farkındalığı kazandırma alt stratejilerinden oluşmaktadır. Anlamı eşleştirme ve şekil bilgisi farkındalığı kazandırmaya yönelik alt stratejilerde cümlelerin içerisine deyimler yerleştirilerek öğrencilerin dolaylı da olsa bu deyimlerle karşılaşmaları sağlanmıştır. Özellikle şekil bilgisi farkındalığı kazandırma stratejisinde dilbilgisi kuralları sezdirilmeye çalışılmıştır. "Türkçenin morfolojik özellikleri yeni karşılaşılan ve anlamı bilinmeyen Türkçe kelimelerin anlamlarına ulaşmada önemli bir fırsat sunmaktadır"(Karadağ, 2013, 86). Anlamı eşleştirme cümlelerin içerisinde deyimler bulunmakta ve öğrenciler bu şekilde deyimlerle karşılaşmaktadır. Bir kelimenin sözlük

anlamı verilirken anlamın içerisinde deyim bulunmaktadır. Şekil bilgisi farkındalığı kazandırma da öğrencilerin dilbilgisi konularıyla ilgili kuralların farkına varması ile ilgilidir. Buradaki cümlelerde deyimler de bulunduğu için bir şekilde deyimle de karşılaşmaktadırlar. "Dilbilgisi, bir cümle içerisindeki kelimelerin (morfem, ekler, kökler, fiiller vb.) basmakalıp düzenlenişinin ve ilişkilerinin kurallar bütünüdür. Teknik olarak dilbilgisi söylem analizine girecek olan cümleler arasındaki ilişkiden ziyade yalnızca cümle düzeyindeki kuraları ifade eder" (Brown,2001, 362). Ancak kitaplarda kurallardan ziyade farkındalık oluşturulmaya çalışılmıştır ve bu yüzden anlatıma etkililik katn, ilgi çekici olan atasözü ve deyimlerden dilbilgisi alanının öğretiminde faydalanılmasının uygun olduğu söylenebilir.

Anlatma becerisine yönelik stratejiler, cümle kurma, cümle tamamlama, örnek olaya başvurma, verilen kelime ve deyimlerle metin oluşturma, yeniden cümle kurma alt stratejilerinden oluşmaktadır. Örnek olayda yapıldığı gibi "deneyimlerden faydalanmak, öğrencinin bilgi ve deneyimlerini açığa çıkarır. Deneyim konularının uygulanmasında iki önemli yol vardır: Öğrencinin zaten yaşamış olduğu veya bildiği bir konuyu gündeme getirmek, öğrencinin bir konuyla ilgili düşüncelerini daha önceki öğrenmelerini hatırlatmak ve düzenlemesi için ön öğretimle yapmak ya da yardım etmek" (Nation,2008, 93). Kitaplarda yok denecek kadar bir sonuç ortaya çıkmıştır. Dolaylı öğretim stratejisi olarak yalnızca Yedi İklim Türkçe ders kitabında iki kez tespit edilmiştir. Atasözü ve deyimlerin doğrudan öğretim stratejilerinde bu alt stratejiye hiç rastlanmamıştır. Konuşma ve yazma becerileri açısından sınırlılık göstermektedir. Cümle tamamlama, cümleyi anlamlandırmada önemlidir. "Tamamlama alıştırmaları, cümle yapısını anlamada önemlidir" (Ellis, Tomlinson, 1982, 18). Öğrenciler, konuşma-ölçme, yazma-ölçme alanlarına yönelik çeşitli alt stratejilerin içerisinde bulunan deyimlerle karşılaştırılarak dolaylı yoldan deyimleri öğrenmelerini sağlanabilir. "Öğrenilen yeni kavramların üretici söz varlığının kalıcı üyeleri olabilmeleri için bu kavramlar konuşma ve yazma becerilerinde kullanılmalıdır ve etkinlikler bu becerilere göre tasarlanmalıdır" (Karadağ, 2013, 80). Cümle tamamlarken, cümle kurarken veya bir örnek olaya başvurulduğunda bu deyimlerin anlamı bilinmiyorsa öğrenilme yoluna gidilecektir. Bu strateji en çok dil bilgisi alanında kullanılmıştır. Oysaki anlatma becerisi, konuşma ve yazma becerileri içindir.

Görsellere yönelik stratejiler, görsellerden hareketle boşluk doldurma, görsellerden hareketle cümle kurma, görsellerden hareketle eşleştirme yapma alt stratejilerinden

oluşmaktadır. Kitaplarda görsellerle birlikte yapılan boşluk doldurma, cümle kurma, eşleştirme yapma alt stratejilerinde hedef deyimlerin öğretimi olmamasına rağmen cümlelerin içerisinde deyimler bulunmakta ve öğretimi dolaylı yoldan öğrencilere sunulmaktadır. Bu durum da görseller aracılığı ile bu deyimleri öğrenmelerini sağlayabilir. Görseller söz varlığı öğretiminde önemli araçlardandır. Kitaplarda atasözü ve deyim öğretiminin görseller aracılığıla yapılması çok sınırlı kalmıştır.

Ölçme değerlendirmeye yönelik stratejiler, açık uçlu sorulara başvurma, anket doldurma, boşluk doldurma, çoktan seçmeli test, doğru-yanlış testi, eşleştirme yapma, sıralamaya başvurma, var-yok testi, yanlışı düzeltme alt stratejilerinden oluşmaktadır. Açık uçlu sorular, öğrencilerin sorulara uzun nitelikte cevaplar vermelerini sağlayan sorulardır. Bu soruların bazılarında deyimler bulunmaktadır. Buradaki amaç deyimi öğretmek değildir ama eğer soruda bulunan deyimi öğrenciler bilmiyorsa soruyu anlayabilmek için deyimin anlamını öğrenme yoluna başvuracaktır. Anket doldurma, öğrencilerin arkadaşlıkla ilgili sorulara evet-hayır şeklinde cevap istemektedir ve içerisinde deyimler bulunmaktadır. Anket sorularını anlayabilmeleri için bu deyimlerin anlamlarını bilmeleri gerekir. Boşluk doldurma da kitaplarda sıkça başvurulan bir alt strateji olmuştur. "İfade ya da kelime düzeyinde boşluk doldurma, söz varlığının geliştirilmesinde son derece işlevseldir. Bir cümle içinde bırakılan boşlukların cümle anlamına uygun olarak ifade ya da kelimelerle doldurulması, söz varlığı unsurlarının anlamlarının kesinleştirilmesini sağlar" (Karadağ,2013, 97). "Çeşitli çalışmalardan ortaya çıkan sonuçlara göre okuduğunu anlamada çoktan seçmeli testler, cevaplayıcıların öyle ya da böyle test sorularının cevaplarına ulaşmada kullandıkları strateji serilerinden biridir. Bu stratejilerin faydalı olup olmadığı ne zaman ya da ne kadar etkili kullanıldıklarına bağlıdır"(Cohen, 1998, 229). Doğru-yanlış testi, öğrencilerin okudukları veya dinledikleri metinlerden hareketle verilen önermeler üzerinde kesin bir bilgiye varmalarını, hatırlama yapmalarını sağlayan bir alt stratejidir. Ölçme alanının çeşitli şekilleri vardır ve bunların içerisinde atasözü ve deyimlere de yer verilerek öğrencilerin atasözü ve deyimlerle karşılaşmaları sağlanmıştır.

Dolaylı öğretim stratejilerinde çok fazla deyim tespit edilmiştir çünkü kitaplardaki tüm deyimlerle bir şekilde karşılaşacakları için hepsi çalışmaya dâhil edilmiştir. Bunlardan hangilerinin öğrenciler tarafından öğrenildiği bilinemez ama atasözü ve deyimlerin dil öğretiminde önemli bir rolü olduğundan dolayı bir kitap, atasözü ve deyim açısından

ne kadar zengin olursa o kadar iyi bir eğitim kaynağı olabilir. Ancak bunlar dolaylı yoldan aktarıldıkları için tam olarak dikkat çekemeyebilir ve çoğu atasözü, deyim öğrenilemeden, anlaşılamadan atlanmış olabilir.

Atasözleri ve özellikle deyimler figüratif dilin unsurlarıdır. Mecaz anlam içeren her türlü yapı figüratif dil içerisinde değerlendirilebilmektedir. Atasözü ve deyimlerin kitaplarda sıklıkla kullanılması dil öğrenenlerin figüratif ifadeleri de anlamlandırmalarını, kendi konuşma ve yazmalarını daha etkili hâle getirebilmelerini sağlayabilir. "Araştırma sonucuna göre her figüratif ifade, mükemmel bir iletişim gerçekleştirmek için kullanılmaktadır" (Roberts, Kreuz, 1994). Ancak bu durumda önemli olan öğrenilen dilde hem en çok kullanılan atasözü ve deyimleri tespit etmek hem de doğrudan öğretim stratejilerine daha fazla yer vermektir. Doğrudan öğretim stratejilerinin kullanımı her iki kitap türünde de çok azdır.

Öğretim stratejilerine genel olarak bakıldığında kitaplarda yer alan stratejiler ile atasözü ve deyim öğretiminin gerçekleştirilebileceği söylenemez. Çünkü özellikle deyim öğretimi alanındaki çalışmalar bu stratejiler uyumlu değildir.

5.3. Öneriler

Ders kitaplarında atasözü ve deyimlerin öğretimi sürecinde görsellere başvurma durumuna daha fazla yer verilebilir. Karikatürler aracılığı ile atasözü ve deyimler aktarılabilir. Görseller hem kalıcılığı sağlayacak hem de eğitimi daha eğlenceli hâle getirebilecek nitelikte uyaranlardır.

Öğretimde tekrar önemlidir. Bir atasözü veya deyimin üniteler içinde ara ara tekrarlanması öğrencilerin hatırlama becerilerini kullanmaları ve öğrenmeyi pekiştirmeleri açısından önemli bir potansiyeledir. Bu sebeple bazı atasözü ve deyimlerin farklı ünitelerde farklı bağlamlar içinde tekrarlanmasına önem verilebilir. Özellikle atasözlerinde böyle bir tekrarın olmaması öğretim stratejileri boyutunda sınırlılık oluşturmaktadır. Doğrudan deyim öğretim stratejilerinde de tekrara sınırlı düzeyde rastlanmıştır.

Atasözü ve deyimlerin öğretiminde mevcut olanların dışında stratejilere de başvurulabilir. Atasözü ve deyim öğretimine yönelik öğretmenlere rehberlik sağlayacak bölümler kitabın içinde ya da ayrı olarak geliştirilebilir. Bu doğrultuda

yardımcı kitaplar yazılabilir ve derslerde öğrencilerin bunlardan faydalanması sağlanabilir.

Atasözü ve deyim öğretiminde diyalog temelli metinlerden faydalanılabilir. Temalara göre oluşturulmuş atasözü ve deyimler sözlükleri bu yönde katkı sağlayabilir. Metin Yurtbaşı'nın Sınıflandırılmış Atasözleri Sözlüğü (2013) ve Örnekleriyle Deyimler Sözlüğü (1996) buna örnek gösterilebilir.

Ders kitaplarındaki söz varlığı öğretim stratejileri, öğrencileri kendi kendilerine de öğrenecek, ders dışında uygulayabilecekleri şekilde tasarlanabilir ve aktarılabilir. Bu doğrultuda öğrenciye söz varlığına yönelik strateji bilgisi kazandırmak önemli olabilir.

KAYNAKÇA

Adkins, Patricia G. 1968. Teaching Idioms and Figures of Speech to Non-Native Speakers of English. **The Modern Language Journal.** 52(3). 148-152. doi:10.2307/323142

Akerson, Fatma Erkman. 1991. **Anlam-Çeviri-Karşılaştırma: Bizim Dilimizden Öteki Dile-Öteki Dilden Bizim Dilimize.** İstanbul: Abc Kitabevi.

Aksan, Doğan. **Türkçenin Söz Varlığı**. 3. bs. Ankara: Engin Yayınları, 2004.

_____. **Türkçenin Gücü. Genişletilmiş** 9. bs. . Ankara: Bilgi Yayınevi, 2005.

_____. **Anlambilim.** 5. bs. Ankara: Engin Yayınevi, 2009.

_____. **Her yönüyle dil: Ana çizgileriyle dilbilim**. 5. bs. 3. cilt. Ankara: Türk Dil Kurumu, 2009.

Aksoy, Ömer Asım 1981. **Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü I**. 9. bs. İstanbul: İnkılâp Kitabevi.

Arslan, Nazmi. 2014. Yabancılara Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarında Söz Varlığı Unsurlarının İncelenmesi, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Barcroft, Joe (2004). "Second language vocabulary acquisition: A lexical input processing approach". **Foreign Language Annals**, 37(2), 200-208.

Baş, Bayram. "Söz Varlığının Oluşumu ve Gelişiminde Çocuk Edebiyatının Rolü". **Türklük Bilimi Araştırmaları.** (27).(2010): 137-159.

_____. "İlköğretim Okulları İçin Hazırlanan Deyim Sözlükleri Üzerine Bir Değerlendirme". **Ana Dili Eğitimi Dergisi.** 1(1).(2013): 24-31.

Başutku, Serdar. 2018. Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde B1 Düzeyinde Kelime Öğretimi. Yayımlanmamış Yüksek lisans Tezi, Başkent Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Brookfield, Stephan D. 2015. **The skillful teacher: On technique, trust, and responsiveness in the classroom.** San Francisco, California : Jossey-Bass.

Brosh, Hezi. 2013. Proverbs In The Arabic Language Classroom. **International Journal of Humanities and Social Science.** 3(5). 19-29.

Brown, H. Douglas. **Principles Of Language Learning And Teaching.** 3. bs. Englewood Cliffs, N.J: Prentice Hall Regents, 1994.

_____. **Teaching by Principles an Interactive Approach to Language Pedagogy**. 2. bs. NY: Addison Wesley Longman, Inc. A Pearson Educatin Company, 2001.

Bulut, Mesut. 2013. Türkçe Eğitimi ve Öğretiminde Dil Ve Kültür Aktarımı Aracı Olarak Atasözleri ve Deyimlerin Önemi. **Electronic Turkish Studies**, 8(13).

Cacciari, Cristina, Tabossi, Patrizia. 2014. **Idioms: Processing, Structure, And Interpretation.** New York: Psychology Press.

Cain, Kate, Jane Oakhill, Kate Lemmon. 2005. The Relation Between Children's Reading Comprehension Level And Their Comprehension Of İdioms. **Journal of experimental child psychology.** *90*(1), 65-87.

Chamot, Anna Uhl. 2004. Issues In Language Learning Strategy Research And Teaching. **Electronic journal of foreign language teaching**, 1(1). 14-26.

Charteris-Black, Jonathan 1995. Proverbs in communication. **Journal of Multilingual & Multicultural Development**, 16(4). 259-268.

Ciccarelli, Andrea. 1996. Teaching Culture Through Language: Suggestions For The Italian Language Class. **Italica.** 73(4), 563-576.

Cohen, Andrew D. 1998. **Strategies in learning and using a second language.** London;New York: Longman.

Colston, Herbert L. 2015. **Using Figurative Language.** New York: Cambridge University Press.

Cooper, Thomas. C. 1998. Teaching İdioms. **Foreign language annals.** 31(2), 255-266.

Creswell, John W. 2013. **Nitel Araştırma Yöntemleri Beş Yaklaşıma Göre Nitel Araştırma ve Araştırma Deseni.** çev. ed. Mesut Bütün, Selçuk Beşir Demir. Ankara: Siyasal Kitabevi.

Çalışkan, Nihal. 2013. Kavramsal Anahtar Modeli İle Metafor Ve Deyim Öğretimi. **Bilig/Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi.** (64), 95-122.

Çobanoğlu, Özkul. 2013. Giriş. **Sınıflandırılımş Atasözleri Sözlüğü.** Metin Yurtbaşı İstanbul: Excellence Publishing.

Çotuksöken, Yusuf. 1994. **Atasözlerimiz.** 7. bs. İstanbul: Özgül Yayınları.

D'Angelo, Frank. J. 1977. Some uses of proverbs. **College Composition and Communication.** 28(4). 365-369.

Dean,R. 1998. Matching exercises. **New Ways in Teaching Vocabulary.** ed. Paul Nation. Alexandria, Virginia. Nation ın editörlüğünü yaptığı kitaptan.

Drew, Paul, Holt, Elizabeth. 1998. Figures Of Speech: Figurative Expressions And The Management Of Topic Transition İn Conversation. **Language in society,** 27(4), 495-522.

Ellis, Road, Brian Tomlinson. 1980. **Teaching secondary English: A guide to the teaching of English as a second language.** England: Longman.

Erer Güher, Nadide. (2011). Türkçe Ve İngilizcenin Yabancı Dil Olarak Öğretilmesinde Kullanılan İki Seri Kitabın Sözcük Öğretimi Açısından Karşılaştırılması, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü.

Franzoni, Ana Lidia, Saïd Assar, Bruno Defude, Javier Rojas. 2008. Student learning styles adaptation method based on teaching strategies and electronic media. **In Advanced Learning Technologies**. **ICALT'08. Eighth IEEE International Conference on** .778-782.

Gipe, Joan P. 1978. Investigating techniques for teaching word meanings. **Reading Research Quarterly.** 624-644.

Glasser, William. 2000. **Kaliteli eğitimde öğretmen.** çev. Ulaş Kaplan, İstanbul: Beyaz Yayınları.

Glucksberg, Sam, Matthew S. McGlone. (2001). **Understanding Figurative Language: From Metaphors To İdioms.** New York: Oxford University Press.

Göçen, Gökçen. 2016. Yabancılar İçin Hazırlanan Türkçe Ders Kitaplarındaki Söz Varlığı İle Türkçeyi Yabancı Dil Olarak Öğrenenlerin Yazılı Anlatımlarındaki Söz Varlığı. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Güzel, Abdurrahman, Özay Karadağ. 2013. Kelime Sıklığı Açısından Türk Atasözleri Üzerine Bir Değerlendirme. **Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi.** 9(1), 274-280.

Hatiboğlu, Vecihe. 1982. **Dilbilgisi Terimleri Sözlüğü**. 4. bs. Ankara: Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Basımevi.

https://dictionary.cambridge.org/tr/spellcheck/ingilizce/?q=figuative

https://dictionary.cambridge.org/tr/s%C3%B6zl%C3%BCk/ingilizce/proverb

https://dictionary.cambridge.org/tr/s%C3%B6zl%C3%BCk/ingilizce/strategy

Huckin, Thomas, James Coady. 1999. Incidental vocabulary acquisition in a second language: A review. **Studies in second language acquisition.** 21(2). 181-193.

Ilgar, Mustafa. 2013. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde E-Öğrenme Yoluyla Kelime Öğretimi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Irujo, Suzanne. 1986. A piece of cake:/earning and teaching idioms. **ELT journal.** 40(3). 236-242.

Jones, Linda C., Jan L. Plass. 2002. Supporting listening comprehension and vocabulary acquisition in French with multimedia annotations. **The modern language journal.** 86.4 : 546-561.

İstanbul Yabancılar için Türkçe Çalışma Kitabı B1 ed. Ferhat Aslan. 2012. Kültür Sanat Basımevi.

İstanbul Yabancılar için Türkçe Ders Kitabı B1 ed. Fatma Bölükbaş, Mehmet Yalçın Yılmaz. 2017. Kültür Sanat Basımevi.

İşcan, Adem, Tufan Yassıtaş 2018. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarında Kültür Aktarımı: Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti Örneği (B1-B2 Düzeyi). **Aydın Tömer Dil Dergisi.** 47.

Johnson-Laird, P.N. 2014. Önsöz. **Idioms: Processing, Structure, And Interpretation.** ed. Cristina Cacciari, Patrizia Tabossi. New York: Psychology Press.

Kalfa, Mahir 2013. Yabancilara Türkçe Öğretiminde Sözlü Kültür Unsurlarinin Kullanimi. **Milli Folklor.** 25(97).

Karadağ, Özay. 2013. **Kelime Öğretimi.** İstanbul: Kriter Yayıncılık.

Karakuş, İdris. 2006. **Atatürk Dönemi Eğitim Sisteminde Türçe Öğretimi.** 3. bs. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Karataş, Turan. 2004. **Ansiklopedik Edebiyat Terimleri Sözlüğü.** Ankara: Akçağ Yayınları.

Kâşgarlı, Mahmud 2006. **Divanü Lûgat-İt-Türk.** 5.bs. cilt 1. çev. Besim Atalay. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Kolaç, Emine. 2003. İlköğretim Dördüncü Sınıf Türkçe Ders Kitaplarının Öğretmen Görüşlerine Dayalı Olarak Değerlendirilmesi. **Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi.** 17(1). 105-137.

Lakoff, George, Mark Johnson. 2013. **Metaforlar Hayat, Anlam ve Dil.** çev. Gökhan Yavuz Demir. İstanbul: Paradigma Yayıncılık.

Levorato, M. Chiara. 1993. The acquisition of idioms and the development of figurative competence. **Idioms: Processing, structure, and interpretation**".ed. Cristina Cacciari, Patrizia Tabossi. Lawrence Erlbaum Associates, Inc. 101-123.

Longman Dictionary. 1998. Longman Active Study. England: Addison Wesley Longman Limited.

Malkoç, Anna Maria, Frank Smolinski. 2010. **In the Loop: A Reference Guide To American English Idioms.** Washington: Office of English Language Programs.

Marzano, Robert J. 2004. A six-step process for teaching vocabulary. **Building background knowledge for academic achievement.** Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development.

Metro Collins Cobuild Essential English Dictionary. 1994. ed. John Sinclair, Parick Hans, Gwyneth Fox.

McCarthy, Michael. 1990. **Vocabulary.** Oxford University Press.

Mieder, Wolfgang. 2008. **Proverbs Speak Louder Than Words: Folk Wisdom İn Art, Culture, Folklore, History, Literature And Mass Media.** New York: Peter Lang Puslishing.

Nation, Ian SP. Individualized Picture Matching. **New ways in teaching vocabulary.** ed. Ian SP. Nation. Alexandria, VA: Teachers of English to Speakers of Other Languages, 1994.

_____. **Teaching vocabulary: Strategies and techniques.** Boston, MA: Heinle, 2008.

Oğuz Akel, Meryem Özge. 2012. Dolaylı, Doğrudan Ve Karma Öğretim Yöntemleriyle Kelime Öğretiminin Dördüncü Sınıf Öğrencileri Üzerindeki Etkileri. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Orclich, D. C., Harder, R. J., Callahan, R. C., & Gibson, H. W. 1998. **Teaching Strategies: a guide to better instruction** 5. bs. ,Houghton Mifflin Company: Boston New York.

Oxford, Rebecca L. 1990. **Language Learning Strategies.** Boston: Heinley&Heinley Publishers.

Ökten, C. Eren, Kavanoz, Suzan. 2014. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimini Hedefleyen Ders Kitaplarında Kültür Aktarımı. **Electronic Turkish Studies.** 9(3).

Palmer, Barbara C., Brooks, M. Alice. 2004. Reading Until The Cows Come Home: Figurative Language And Reading Comprehension. **Journal of Adolescent & Adult Literacy.** 47(5), 370-379.

Penfield, Joyce, Duru, Mary. 1988. Proverbs: Metaphors That Teach. **Anthropological quarterly.** 119-128.

Perrott, Elizabeth. 1982. **Effective teaching: A practical guide to improving your teaching.** New York;London: Longman.

Pramling, Niklas. 2006. **Minding Metaphors. Using Figurative Language İn Learning To Represent.** Mölndal: Göteborgs Universitet.

Roberts, Richard M., Roger J. Kreuz. 1994. Why do people use figurative language?. **Psychological science** 5.3 : 159-163.

Sallabaş, Muhammed Eyyüp. 2012. Türkçeyi Yabancı Dil Olarak Öğrenenlerin Konuşma Kaygılarının Değerlendirilmesi An Evaluation of Speaking Anxiety for Learners of Turkish as A Foreign Language. **Turkish Studies** 7.3 : 2199-2218.

Serin, Nilüfer. 2017. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi İçin Hazırlanmış Ders Kitapları İle Bu Kitapları Kullanan Öğrencilerin Söz Varlığının Karşılaştırılması. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Silver, Harvey F., Richard W. Strong, Perini, Matthew J. Perini. 2007. **The Strategic Teacher: Selecting The Right Research-Based Strategy For Every Lesson.** Ascd.

South,C. 1994. Idioms in Popular Music. **New Ways in Teaching Vocabulary**. ed. Paul Nation. Alexandria, Virginia.

Sökmen, Anita J. 1997. Current trends in teaching second language vocabulary. **Readings in Methodology**. 152 (1997).

Stanek, Kamila Barbara. 2016. Kültür-Dil-Gramer Leh ve Türk Atasözlerinin Türkçe Öğretiminde Rolü. **Türk Dili Araştırmaları Yıllığı-Belleten.** 64(1). 103-123.

Titiz, M. Tınaz. 1998. **Ezbersiz Eğitim Yol Haritası.** İstanbul: Beyaz Yayınları.

Tuna Turhan, Sibel. 2014. Yabancı Öğrencilere Türkçe Öğretiminde Türk Kültür Elçisi Olan Atasözlerinin Kullanımı. **Muğla Eğitim Fakültesi Dergisi**. 1(1). 10.

Tüm, Gülden., Özlem Sarkmaz 2012. Yabancı Dil Türkçe Ders Kitaplarında Kültürel Ögelerin Yeri. **Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi.** 43(43).

Türkçe Sözlük. 2011. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Unesco. 2014. **Teaching and learning: Achieving quality for all.**

Ülker, Nilüfer. 2007. Hitit Ders Kitapları' Örneğinde Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kültür Aktarımı Sürecine Çözümleyici ve Değerlendirici Bir Bakış. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Wesche, Marjorie, T. Sima Paribakht. 1994. Enhancing Vocabulary Acquisition through Reading: A Hierarchy of Text-Related Exercise Types. **ERIC**. https://eric.ed.gov/?id=ED369291.

Woodley, O. Israel., M. Virginia Woodley.1917. **The Profession of Teaching.** Boston: New York: Houghton Mifflin Company.

Yıldırım, Ali, Hasan Şimşek. 2016. **Sosyal Bilimllerde Nitel Araştırma Yöntemleri.** 10. bs. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yıldırım, Alper 2010. **Yeni Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü.** İstanbul: Bilge Kültür Sanat.

Yunus Emre Enstitüsü. **Yedi İklim Türkçe Çalışma Kitabı B1** 2016. Ankara: Başak Matbacılık

Yunus Emre Enstitüsü. **Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı B1** 2016. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayın Matbaacılık ev Ticaet İşletmesi.

Yunus Emre Enstitüsü Yedi İklim Türkçe Öğretmen Kitabı B1 2016. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayın Matbaacılık ev Ticaet İşletmesi.

Yurtbaşı, Metin. **Örnekleriyle Deyimler Sözlüğü.** 2. bs. Ankara: Mem Ofset Ltd. Şti.,1996.

_____. **Sınıflandırılmış Atasözleri Sözlüğü.** İstanbul: Excellence Publishing, 2013.

Zengin, Ramazan 1995. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Alıştırmalar. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Zimmerman, C. Boyd. 1997. Historical Trends in Second Language Vocabulary Instruction. **Second Language Vocabulary Acquisition: A Rationale For Pedagogy.** ed. James Coady, Thomas Huckin. Cambridge: Cambridge University.

EKLER

Ek 1. Okuma Metinlerinin İçerisinde Yer Alan Atasözü ve Deyimler

Atasözü / Deyim	Kitap Adı	Kitabın Türü	Metnin Türü	Söz Varlığı Türü	Sıklık	Ünite	Sayfa	Alan
kilo almak	İstanbul	1	1	1	1	1	8	Okuma
dikkatini çekmek	İstanbul	1	1	1	1	1	16	Okuma
örnek almak	İstanbul	1	1	1	1	2	29	Okuma
söz(ünü) tutmak	İstanbul	1	1	1	1	2	29	Okuma
saygı duymak	İstanbul	1	1	1	1	2	29	Okuma
karar vermek	İstanbul	1	1	1	1	2	29	Okuma
fırsat çıkmak	İstanbul	1	1	1	1	2	29	Okuma
hissi vermek	İstanbul	1	1	1	2	3	48	Okuma
davul çalmak	İstanbul	1	1	1	1	2	36	Okuma
telefon açmak	İstanbul	1	1	1	1	2	36	Okuma
kilo almak	İstanbul	1	1	1	1	3	40	Okuma
keyif vermek	İstanbul	1	1	1	1	3	48	Okuma
yok etmek	İstanbul	1	1	1	1	3	48	Okuma
huzur vermek	İstanbul	1	1	1	1	3	48	Okuma
iyi gelmek	İstanbul	1	1	1	5	3	48	Okuma
cesaret vermek	İstanbul	1	1	1	2	3	48	Okuma
güven vermek	İstanbul	1	1	1	2	3	48	Okuma
yerine getirmek	İstanbul	1	1	1	1	3	49	Okuma
davet etmek	İstanbul	1	1	1	2	6	97	Okuma
ortaya çıkarmak	İstanbul	1	1	1	1	3	52	Okuma
rol yapmak	İstanbul	1	1	1	1	4	56	Okuma
ihtiyaç duymak	İstanbul	1	1	1	1	4	57	Okuma
ilgi duymak	İstanbul	1	1	1	1	4	57	Okuma
selam vermek	İstanbul	1	1	1	1	4	57	Okuma
hatır sormak	İstanbul	1	1	1	1	4	57	Okuma
yer almak	İstanbul	1	1	1	1	4	60	Okuma
aklında tutmak	İstanbul	1	1	1	1	4	60	Okuma
ders almak	İstanbul	1	1	1	1	4	63	Okuma
fark etmek	İstanbul	1	1	1	1	4	63	Okuma
kilo vermek	İstanbul	1	1	1	1	4	63	Okuma
hayal kurmak	İstanbul	1	1	1	1	5	70	Okuma
gözünü açmak	İstanbul	1	1	1	1	5	70	Okuma
sürpriz yapmak	İstanbul	1	1	1	1	5	70	Okuma
eğitim vermek	İstanbul	1	1	1	3	4	66	Okuma
yola çıkmak	İstanbul	1	1	1	1	5	70	Okuma
hayal kurmak	İstanbul	1	1	1	1	5	70	Okuma
fikrini almak	İstanbul	1	1	1	1	5	71	Okuma
muhasebesi(ni) yapmak	İstanbul	1	1	1	1	5	74	Okuma
içini kemirmek	İstanbul	1	1	1	1	5	74	Okuma
feda etmek	İstanbul	1	1	1	1	5	74	Okuma
sona ermek	İstanbul	1	1	1	1	5	74	Okuma
serbest bırakmak	İstanbul	1	1	1	1	5	74	Okuma
yola çıkmak	İstanbul	1	1	1	1	5	79	Okuma
iyi gitmek	İstanbul	1	1	1	1	5	79	Okuma
zarar görmek	İstanbul	1	1	1	1	5	79	Okuma
uykuya dalmak	İstanbul	1	1	1	1	5	79	Okuma
ters gitmek	İstanbul	1	1	1	3	5	79	Okuma
bir araya gelmek	İstanbul	1	1	1	1	5	82	Okuma
ele vermek	İstanbul	1	1	1	1	5	82	Okuma
fırtına çıkmak	İstanbul	1	1	1	1	5	82	Okuma
başı sıkışmak	İstanbul	1	1	1	1	6	94	Okuma
dert yanmak	İstanbul	1	1	1	1	6	94	Okuma
duasını almak	İstanbul	1	1	1	1	6	94	Okuma

bir çuval inciri berbat etmek	İstanbul	1	1	1	1	6	97	Okuma
karar vermek	İstanbul	1	1	1	1	6	97	Okuma
sesi çıkmamak	İstanbul	1	1	1	1	6	97	Okuma
feryat etmek	İstanbul	1	1	1	1	6	97	Okuma
Her yiğidin bir yoğurt yiyişi vardır	İstanbul	1	1	2	1	2	29	Okuma
can boğazdan gelir	İstanbul	1	1	2	1	3	40	Okuma
kötü komşu insanı mal sahibi yapar	İstanbul	1	1	2	1	5	74	Okuma
ev alma komşu al	İstanbul	1	1	2	1	6	94	Okuma
satışa çıkarmak	İstanbul	2	1	1	1	1	8	Okuma
ders almak	İstanbul	2	1	1	1	1	10	Okuma
gözlerine inanamamak	İstanbul	2	1	1	1	1	11	Okuma
geri dönmek	İstanbul	2	1	1	1	1	11	Okuma
ayak uydurmak	İstanbul	2	1	1	1	2	14	Okuma
iş yapmak	İstanbul	2	1	1	1	2	14	Okuma
ezbere yapmak	İstanbul	2	1	1	1	2	14	Okuma
köşeyi dönmek	İstanbul	2	1	1	1	2	14	Okuma
filiz vermek	İstanbul	2	1	1	1	2	14	Okuma
hak kazanmak	İstanbul	2	1	1	1	2	16	Okuma
tavan yapmak	İstanbul	2	1	1	1	2	16	Okuma
var olmak	İstanbul	2	1	1	1	2	16	Okuma
eline almak	İstanbul	2	1	1	1	2	16	Okuma
yol göstermek	İstanbul	2	1	1	1	2	16	Okuma
para yatırmak	İstanbul	2	1	1	3	5	30	Okuma
zırnık koklatmamak	İstanbul	2	1	1	1	2	17	Okuma
haber vermek	İstanbul	2	1	1	1	3	18	Okuma
paha biçilmez	İstanbul	2	1	1	1	3	18	Okuma
uzak kalmak	İstanbul	2	1	1	1	3	18	Okuma
neden olmak	İstanbul	2	1	1	1	3	18	Okuma
aklında tutmak	İstanbul	2	1	1	1	3	20	Okuma
yol açmak	İstanbul	2	1	1	1	3	20	Okuma
iyi gelmek	İstanbul	2	1	1	1	3	20	Okuma
garanti etmek	İstanbul	2	1	1	1	3	20	Okuma
formunu korumak	İstanbul	2	1	1	1	3	20	Okuma
farkında olmak	İstanbul	2	1	1	1	3	20	Okuma
nefes almak	İstanbul	2	1	1	1	3	20	Okuma
hayat vermek	İstanbul	2	1	1	1	3	22	Okuma
gözlerini açmak	İstanbul	2	1	1	1	3	22	Okuma
şifa vermek	İstanbul	2	1	1	1	3	22	Okuma
tehdit etmek	İstanbul	2	1	1	1	3	22	Okuma
günlük tutmak	İstanbul	2	1	1	16	4	24	Okuma
elde etmek	İstanbul	2	1	1	1	3	22	Okuma
yol aramak	İstanbul	2	1	1	1	4	24	Okuma
dünyaya gelmek	İstanbul	2	1	1	1	4	26	Okuma
not almak	İstanbul	2	1	1	1	4	26	Okuma
zaman(ı) geçirmek	İstanbul	2	1	1	1	4	26	Okuma
hayal gibi	İstanbul	2	1	1	1	5	30	Okuma
göz kulak olmak	İstanbul	2	1	1	1	5	30	Okuma
kanına girmek	İstanbul	2	1	1	1	5	30	Okuma
aklına gelmek	İstanbul	2	1	1	1	5	30	Okuma
telefon etmek	İstanbul	2	1	1	1	5	30	Okuma
yol almak	İstanbul	2	1	1	1	5	32	Okuma
dolanıp durmak	İstanbul	2	1	1	1	5	32	Okuma
yakasına yapışmak	İstanbul	2	1	1	1	5	32	Okuma
canı sıkılmak	İstanbul	2	1	1	1	5	32	Okuma
gözü takılmak	İstanbul	2	1	1	1	5	32	Okuma
yolunu tutmak	İstanbul	2	1	1	1	5	32	Okuma
lazım olmak	İstanbul	2	1	1	1	5	32	Okuma
yürüyüş yapmak	İstanbul	2	1	1	1	5	34	Okuma
bağlı kalmak	İstanbul	2	1	1	2	2	14	Okuma
yol yürümek	İstanbul	2	1	1	1	5	34	Okuma
sırtını dayamak	İstanbul	2	1	1	1	6	38	Okuma
zincire vurmak	İstanbul	2	1	1	1	6	38	Okuma
sözünde durmak	İstanbul	2	1	1	1	6	38	Okuma
canını almak	İstanbul	2	1	1	1	6	38	Okuma
müsaade etmek	İstanbul	2	1	1	1	6	38	Okuma
izin almak	İstanbul	2	1	1	1	6	38	Okuma
teslim olmak	İstanbul	2	1	1	1	6	38	Okuma

iple çekmek	İstanbul	2	1	1	1	6	40	Okuma
gözlerinden okumak	İstanbul	2	1	1	1	6	40	Okuma
gözlerinin önünden geçmek	İstanbul	2	1	1	1	6	40	Okuma
uyku tutmamak	İstanbul	2	1	1	1	6	40	Okuma
uykuya dalmak	İstanbul	2	1	1	1	6	40	Okuma
ziyaret etmek	İstanbul	2	1	1	1	6	40	Okuma
gönlünü yapmak	İstanbul	2	1	1	1	6	40	Okuma
gülüp oynamak	İstanbul	2	1	1	1	6	40	Okuma
kapı kapı dolaşmak	İstanbul	2	1	1	1	6	40	Okuma
soluğu (bir yerde) almak	İstanbul	2	1	1	1	6	43	Okuma
hazır olmak	İstanbul	2	1	1	1	6	46	Okuma
fark etmek	İstanbul	2	1	1	1	6	46	Okuma
içinden bir şeyler kopmak	İstanbul	2	1	1	1	5	32	Okuma
ortaya koymak	İstanbul	2	1	1	2	4	24	Okuma
ayakta tutmak	İstanbul	2	1	1	2	4	24	Okuma
gaza basmak	İstanbul	2	1	1	2	5	32	Okuma
neden olmak	İstanbul	2	1	1	2	5	34	Okuma
Komşuda pişer bize de düşer	İstanbul	2	1	2	1	6	43	Okuma
elde etmek	Yedi İklim	1	1	1	1	1	10	Okuma
işlem görmek	Yedi İklim	1	1	1	1	1	14	Okuma
zirveye çıkmak	Yedi İklim	1	1	1	1	1	14	Okuma
şans tanımak	Yedi İklim	1	1	1	1	1	15	Okuma
ayak uydurmak	Yedi İklim	1	1	1	1	1	16	Okuma
haber almak	Yedi İklim	1	1	1	1	1	16	Okuma
haber vermek	Yedi İklim	1	1	1	1	1	16	Okuma
iletişim kurmak	Yedi İklim	1	1	1	1	1	16	Okuma
kıymet bilmek	Yedi İklim	1	1	1	1	1	19	Okuma
şaka yapmak	Yedi İklim	1	1	1	1	1	21	Okuma
vakit geçirmek	Yedi İklim	1	1	1	1	1	23	Okuma
iletişim kurmak	Yedi İklim	1	1	1	1	1	24	Okuma
üstüne yok	Yedi İklim	1	1	1	3	1	21	Okuma
davul çalmak	Yedi İklim	1	1	1	1	1	24	Okuma
iletişim kurmak	Yedi İklim	1	1	1	5	1	23	Okuma
izin vermek	Yedi İklim	1	1	1	1	2	28	Okuma
felç olmak	Yedi İklim	1	1	1	1	2	29	Okuma
geri dönmek	Yedi İklim	1	1	1	1	2	29	Okuma
türkü söylemek	Yedi İklim	1	1	1	3	2	28	Okuma
yanına almak	Yedi İklim	1	1	1	1	2	29	Okuma
bağlı kalmak	Yedi İklim	1	1	1	1	2	32	Okuma
ortaya çıkmak	Yedi İklim	1	1	1	1	2	32	Okuma
şekil vermek	Yedi İklim	1	1	1	1	2	32	Okuma
gözden geçirmek	Yedi İklim	1	1	1	1	2	38	Okuma
zaman geçirmek	Yedi İklim	1	1	1	1	2	38	Okuma
içine kapanmak	Yedi İklim	1	1	1	1	2	43	Okuma
ele almak	Yedi İklim	1	1	1	1	2	44	Okuma
gözünü alamamak	Yedi İklim	1	1	1	1	3	48	Okuma
hayal kurmak	Yedi İklim	1	1	1	1	3	48	Okuma
sabahı zor etmek	Yedi İklim	1	1	1	1	3	48	Okuma
açık olmak	Yedi İklim	1	1	1	1	3	51	Okuma
adım atmak	Yedi İklim	1	1	1	1	3	51	Okuma
burnu sürtmek	Yedi İklim	1	1	1	1	3	51	Okuma
karar almak	Yedi İklim	1	1	1	1	3	51	Okuma
kendine gelmek	Yedi İklim	1	1	1	1	3	51	Okuma
fark etmek	Yedi İklim	1	1	1	3	3	51	Okuma
peşinden koşmak	Yedi İklim	1	1	1	1	3	51	Okuma
tokat yemek	Yedi İklim	1	1	1	1	3	51	Okuma
sona ermek	Yedi İklim	1	1	1	1	3	52	Okuma
hizmete girmek	Yedi İklim	1	1	1	1	3	53	Okuma
sevk etmek	Yedi İklim	1	1	1	1	3	54	Okuma
gücü yetmek	Yedi İklim	1	1	1	1	3	62	Okuma
gurur duymak	Yedi İklim	1	1	1	1	3	64	Okuma
haline gelmek	Yedi İklim	1	1	1	1	3	66	Okuma
rol oynamak	Yedi İklim	1	1	1	1	3	66	Okuma
saygı göstermek	Yedi İklim	1	1	1	1	3	66	Okuma
başını kaldırmamak	Yedi İklim	1	1	1	1	4	70	Okuma
haber vermek	Yedi İklim	1	1	1	1	4	70	Okuma
hak kazanmak	Yedi İklim	1	1	1	1	4	70	Okuma

başına geçmek	Yedi İklim	1	1	1	1	4	73	Okuma
konuk olmak	Yedi İklim	1	1	1	1	4	73	Okuma
sona ermek	Yedi İklim	1	1	1	1	4	73	Okuma
fırsat bulmak	Yedi İklim	1	1	1	3	4	73	Okuma
veda etmek	Yedi İklim	1	1	1	1	4	73	Okuma
ilişki kurmak	Yedi İklim	1	1	1	1	4	75	Okuma
yer almak	Yedi İklim	1	1	1	1	4	75	Okuma
karar vermek	Yedi İklim	1	1	1	1	4	78	Okuma
tadını çıkarmak	Yedi İklim	1	1	1	1	4	78	Okuma
karar vermek	Yedi İklim	1	1	1	1	4	82	Okuma
önüne geçmek	Yedi İklim	1	1	1	1	4	85	Okuma
özen göstermek	Yedi İklim	1	1	1	1	4	85	Okuma
haber vermek	Yedi İklim	1	1	1	1	4	86	Okuma
avucunun içine almak	Yedi İklim	1	1	1	1	4	88	Okuma
kulağına kar suyu kaçmak	Yedi İklim	1	1	1	1	4	88	Okuma
ömrüne ömür katmak	Yedi İklim	1	1	1	1	4	88	Okuma
yer almak	Yedi İklim	1	1	1	1	4	88	Okuma
çiçek açmak	Yedi İklim	1	1	1	1	5	92	Okuma
dünyaya gelmek	Yedi İklim	1	1	1	1	5	92	Okuma
yer almak	Yedi İklim	1	1	1	1	5	92	Okuma
davet etmek	Yedi İklim	1	1	1	1	5	95	Okuma
dili tutulmak	Yedi İklim	1	1	1	1	5	97	Okuma
çileden çıkarmak	Yedi İklim	1	1	1	1	5	98	Okuma
fırsat bulmak	Yedi İklim	1	1	1	1	5	98	Okuma
hayretler içinde kalmak	Yedi İklim	1	1	1	1	5	98	Okuma
fırsat bulmak	Yedi İklim	1	1	1	1	5	99	Okuma
hayretler içinde kalmak	Yedi İklim	1	1	1	1	5	99	Okuma
kendini düşünmek	Yedi İklim	1	1	1	1	5	99	Okuma
çileden çıkarmak	Yedi İklim	1	1	1	1	5	99	Okuma
havada kalmak	Yedi İklim	1	1	1	1	5	104	Okuma
ihtiyaç duymak	Yedi İklim	1	1	1	1	5	104	Okuma
dünyaya gelmek	Yedi İklim	1	1	1	1	5	106	Okuma
neden olmak	Yedi İklim	1	1	1	1	6	110	Okuma
ömrü uzamak	Yedi İklim	1	1	1	1	6	110	Okuma
haber vermek	Yedi İklim	1	1	1	2	6	110	Okuma
dikkatini çekmek	Yedi İklim	1	1	1	1	6	111	Okuma
haber vermek	Yedi İklim	1	1	1	1	6	111	Okuma
hayırdır inşallah	Yedi İklim	1	1	1	1	6	111	Okuma
uykuya dalmak	Yedi İklim	1	1	1	1	6	111	Okuma
türkü söylemek	Yedi İklim	1	1	1	1	6	111	Okuma
dava açmak	Yedi İklim	1	1	1	1	6	117	Okuma
haber vermek	Yedi İklim	1	1	1	1	6	117	Okuma
türkü söylemek	Yedi İklim	1	1	1	3	6	112	Okuma
sipariş etmek	Yedi İklim	1	1	1	1	6	117	Okuma
dünyaya gelmek	Yedi İklim	1	1	1	1	6	119	Okuma
zevk almak	Yedi İklim	1	1	1	1	6	119	Okuma
ziyaret etmek	Yedi İklim	1	1	1	1	6	123	Okuma
haber almak	Yedi İklim	1	1	1	1	6	126	Okuma
ışık tutmak	Yedi İklim	1	1	1	1	6	126	Okuma
insafa gelmek	Yedi İklim	1	1	1	1	7	130	Okuma
intikam almak	Yedi İklim	1	1	1	1	7	130	Okuma
ortaya çıkmak	Yedi İklim	1	1	1	1	7	130	Okuma
hayal kurmak	Yedi İklim	1	1	1	1	7	133	Okuma
pes etmek	Yedi İklim	1	1	1	1	7	133	Okuma
su gibi akmak	Yedi İklim	1	1	1	1	7	133	Okuma
yol göstermek	Yedi İklim	1	1	1	1	7	133	Okuma
bahtı açık olmak	Yedi İklim	1	1	1	1	7	133	Okuma
yolun açık olsun	Yedi İklim	1	1	1	1	7	133	Okuma
#halini almak	Yedi İklim	1	1	1	1	7	135	Okuma
anlamına gelmek	Yedi İklim	1	1	1	1	7	135	Okuma
renk katmak	Yedi İklim	1	1	1	1	7	135	Okuma
sokaklara dökülmek	Yedi İklim	1	1	1	1	7	135	Okuma
tadını çıkarmak	Yedi İklim	1	1	1	1	7	135	Okuma
temennide bulunmak	Yedi İklim	1	1	1	1	7	135	Okuma
ziyafet vermek	Yedi İklim	1	1	1	1	7	135	Okuma

şifa vermek	Yedi İklim	1	1	1	1	7	140	Okuma
yerine gelmek	Yedi İklim	1	1	1	1	7	140	Okuma
kına yakmak	Yedi İklim	1	1	1	1	7	142	Okuma
türkü söylemek	Yedi İklim	1	1	1	1	7	142	Okuma
bir yastıkta kocamak	Yedi İklim	1	1	1	1	7	146	Okuma
gönlünü almak	Yedi İklim	1	1	1	1	7	146	Okuma
ortak olmak	Yedi İklim	1	1	1	1	7	146	Okuma
arasını bozmak	Yedi İklim	1	1	1	1	8	150	Okuma
baş etmek	Yedi İklim	1	1	1	1	8	150	Okuma
haber vermek	Yedi İklim	1	1	1	1	8	150	Okuma
karar vermek	Yedi İklim	1	1	1	1	8	150	Okuma
türkü söylemek	Yedi İklim	1	1	1	1	8	150	Okuma
yollara düşmek	Yedi İklim	1	1	1	1	8	150	Okuma
ziyaret etmek	Yedi İklim	1	1	1	1	8	150	Okuma
yok olmak	Yedi İklim	1	1	1	1	8	153	Okuma
ders almak	Yedi İklim	1	1	1	1	8	156	Okuma
dikkat çekmek	Yedi İklim	1	1	1	1	8	156	Okuma
hayata gözlerini yummak	Yedi İklim	1	1	1	1	8	156	Okuma
not almak	Yedi İklim	1	1	1	1	8	156	Okuma
yenilik yapmak	Yedi İklim	1	1	1	1	8	156	Okuma
#gibi yapmak	Yedi İklim	1	1	1	1	8	161	Okuma
çıt(ı) çıkmamak	Yedi İklim	1	1	1	1	8	161	Okuma
ısrar etmek	Yedi İklim	1	1	1	1	8	161	Okuma
karar vermek	Yedi İklim	1	1	1	2	1	43	Okuma
içinden gelmek	Yedi İklim	1	1	1	1	8	161	Okuma
kalbi çarpmak	Yedi İklim	1	1	1	1	8	161	Okuma
karar vermek	Yedi İklim	1	1	1	1	8	161	Okuma
yabancı gelmek	Yedi İklim	1	1	1	1	8	161	Okuma
geri almak	Yedi İklim	1	1	1	1	6	117	Okuma
yerini almak	Yedi İklim	1	1	1	1	8	163	Okuma
destek olmak	Yedi İklim	1	1	1	1	8	166	Okuma
yakından tanımak	Yedi İklim	1	1	1	2	4	73	Okuma
can vermek	Yedi İklim	1	1	1	1	8	150	Okuma
canına kıymak	Yedi İklim	1	1	1	1	8	150	Okuma
zorunda kalmak	Yedi İklim	1	1	1	1	8	156	Okuma
gelin almak	Yedi İklim	1	1	1	2	7	142	Okuma
Komşu komşunun külüne muhtaçtır.	Yedi İklim	1	1	2	1	4	88	Okuma
haberi olmak	Yedi İklim	2	1	1	1	1	11	Okuma
davet etmek	Yedi İklim	2	1	1	1	1	14	Okuma
örnek olmak	Yedi İklim	2	1	1	1	1	14	Okuma
tepki göstermek	Yedi İklim	2	1	1	1	1	17	Okuma
ilgi göstermek	Yedi İklim	2	1	1	1	2	19	Okuma
ayak uydurmak	Yedi İklim	2	1	1	1	2	20	Okuma
ilan vermek	Yedi İklim	2	1	1	1	2	23	Okuma
düzene sokmak	Yedi İklim	2	1	1	1	2	25	Okuma
şehit olmak	Yedi İklim	2	1	1	1	2	25	Okuma
taviz vermek	Yedi İklim	2	1	1	1	2	25	Okuma
tepki göstermek	Yedi İklim	2	1	1	1	2	25	Okuma
şaka yapmak	Yedi İklim	2	1	1	1	2	26	Okuma
bomba gibi	Yedi İklim	2	1	1	1	2	26	Okuma
ayağına getirmek	Yedi İklim	2	1	1	1	2	29	Okuma
eğitim almak	Yedi İklim	2	1	1	1	3	31	Okuma
göçüp gitmek	Yedi İklim	2	1	1	1	3	37	Okuma
iş çevirmek	Yedi İklim	2	1	1	1	3	39	Okuma
karar vermek	Yedi İklim	2	1	1	1	3	39	Okuma
yol açmak	Yedi İklim	2	1	1	1	3	39	Okuma
elektriği kesmek	Yedi İklim	2	1	1	1	4	48	Okuma
icat etmek	Yedi İklim	2	1	1	1	5	53	Okuma
karar vermek	Yedi İklim	2	1	1	1	5	53	Okuma
yol açmak	Yedi İklim	2	1	1	1	5	53	Okuma
hakkını vermek	Yedi İklim	2	1	1	1	5	57	Okuma
hakkından gelmek	Yedi İklim	2	1	1	1	5	57	Okuma
hakkını yemek	Yedi İklim	2	1	1	1	5	57	Okuma
elde etmek	Yedi İklim	2	1	1	1	5	58	Okuma
eline almak	Yedi İklim	2	1	1	1	5	58	Okuma
gözünü hırs bürümek	Yedi İklim	2	1	1	1	5	58	Okuma
haber vermek	Yedi İklim	2	1	1	1	5	58	Okuma
hak vermek	Yedi İklim	2	1	1	1	5	58	Okuma

teselli bulmak	Yedi İklim	2	1	1	1	5	58	Okuma
yer almak	Yedi İklim	2	1	1	1	6	67	Okuma
ön ayak olmak	Yedi İklim	2	1	1	1	6	67	Okuma
elinden gelmek	Yedi İklim	2	1	1	1	6	68	Okuma
önüne çıkmak	Yedi İklim	2	1	1	1	6	69	Okuma
aklına gelmek	Yedi İklim	2	1	1	1	6	69	Okuma
canını sıkmak	Yedi İklim	2	1	1	1	6	69	Okuma
önüne çıkmak	Yedi İklim	2	1	1	1	6	69	Okuma
yer vermek	Yedi İklim	2	1	1	1	6	70	Okuma
servis yapmak	Yedi İklim	2	1	1	1	6	72	Okuma
hakkı ödenmemek	Yedi İklim	2	1	1	1	7	75	Okuma
renk vermek	Yedi İklim	2	1	1	1	7	76	Okuma
yer ayırmak	Yedi İklim	2	1	1	1	7	76	Okuma
yol aramak	Yedi İklim	2	1	1	1	7	78	Okuma
aç kalmak	Yedi İklim	2	1	1	1	7	81	Okuma
destek olmak	Yedi İklim	2	1	1	1	7	81	Okuma
gönlünü almak	Yedi İklim	2	1	1	1	7	81	Okuma
huzur vermek	Yedi İklim	2	1	1	1	7	81	Okuma
yiyip içmek	Yedi İklim	2	1	1	1	7	81	Okuma
yok olmak	Yedi İklim	2	1	1	1	7	81	Okuma
dikkat çekmek	Yedi İklim	2	1	1	1	7	82	Okuma
değer vermek	Yedi İklim	2	1	1	1	7	82	Okuma
başı dönmek	Yedi İklim	2	1	1	1	8	87	Okuma
beyninden vurulmuşa dönmek	Yedi İklim	2	1	1	1	8	87	Okuma
elden gitmek	Yedi İklim	2	1	1	1	8	87	Okuma
plan kurmak	Yedi İklim	2	1	1	1	8	87	Okuma
yol vermek	Yedi İklim	2	1	1	1	8	87	Okuma
göze çarpmak	Yedi İklim	2	1	1	1	8	88	Okuma
mahkemeye düşmek	Yedi İklim	2	1	1	2	5	57	Okuma
oruç tutmak	Yedi İklim	2	1	1	2	7	81	Okuma
zarar görmek	Yedi İklim	2	1	1	1	1	11	Okuma
ilham vermek	Yedi İklim	2	1	1	1	8	88	Okuma
karnını doyurmak	Yedi İklim	2	1	1	1	8	88	Okuma
ortaya çıkmak	Yedi İklim	2	1	1	3	8	89	Okuma
çaba harcamak	Yedi İklim	2	1	1	1	8	89	Okuma
zorunda kalmak	Yedi İklim	2	1	1	1	8	89	Okuma
Haydan gelen Huya gider	Yedi İklim	2	1	2	1	5	58	Okuma

Kitabın Türü 1: ders kitabı 2: çalışma kitabı. Metin Türü: 1: okuma 2: dinleme. Söz Varlığı Türü: 1: deyim 2: atasözü.

ÖZ GEÇMİŞ

1986 yılında İstanbul'da doğmuştur. İlk ve orta öğrenimini İstanbul'da tamamlamıştır. 2009 yılında Sakarya Üniversitesi Türkçe Öğretmenliği Bölümünden mezun olmuştur. Yüksek lisans eğitimine Yıldız Teknik Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe ve Sosyal Bilgiler Eğitimi Bölümü Türkçe Eğitimi Anabilim Dalında devam etmektedir. 2016 yılından beri Yıldız Teknik Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe ve Sosyal Bilgiler Eğitimi Bölümü Türkçe Eğitimi Anabilim Dalında araştırma görevlisi olarak görev yapmaktadır. Ayrıca Yıldız Teknik Üniversitesi Türkçe ve Yabancı Dil Uygulama ve Araştırma Merkezinde yabancı dil olarak Türkçe derslerini yürütmektedir.